

COLLEGE SERIES OF GREEK AUTHORS

EDITED UNDER THE SUPERVISION OF

JOHN WILLIAMS WHITE AND THOMAS D. SEYMOUR.

PLATO

G O R G I A S

EDITED

ON THE BASIS OF DEUSCHLE-CRON'S EDITION

BY

GONZALEZ LODGE

BRYN MAWR COLLEGE

TEXT EDITION

BOSTON, U.S.A., AND LONDON

PUBLISHED BY GINN & COMPANY

1891

ENTERED AT STATIONERS' HALL.

COPYRIGHT, 1890, BY

JOHN WILLIAMS WHITE AND THOMAS D. SEYMOUR.

ALL RIGHTS RESERVED.

THE INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
10 ELMSLEY PLACE
TORONTO 5, CANADA.

JAN 23 1932

4037

TYPOGRAPHY BY J. S. CUSHING & Co., BOSTON, U.S.A.

PRESSWORK BY GINN & Co., BOSTON, U.S.A.

ΓΟΡΓΙΑΣ.

ΤΑ ΤΟΥΤ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΑΛΛΙΚΛΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ, ΓΟΡΓΙΑΣ,
ΠΩΛΟΣ.

Stephens I. p. 447.

Ι. ΚΑΛΛΙΚΛΗΣ. Πολέμου καὶ μάχης φασὶ χρήναι, ὦ Σώ-
κρατες, οὕτω μεταλαγχάνειν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἄλλ' ἢ τὸ λεγόμενον κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν
καὶ ὑστεροῦμεν;

5 ΚΑΛ. Καὶ μάλα γε ἀστείας ἐορτῆς. πολλὰ γὰρ καὶ
καλὰ Γοργίας ἡμῖν ὀλίγον πρότερον ἐπεδείξατο.

ΣΩ. Τούτων μέντοι, ὦ Καλλίκλεις, αἴτιος Χαιρεφῶν ὅδε,
ἐν ἀγορᾷ ἀναγκάσας ἡμᾶς διατρίψαι.

ΧΑΙΡΕΦΩΝ. Οὐδὲν πρᾶγμα, ὦ Σώκρατες· ἐγὼ γὰρ καὶ
10 ἰάσομαι. φίλος γάρ μοι Γοργίας, ὥστ' ἐπιδείξεται ἡμῖν,
εἰ μὲν δοκεῖ, νῦν, ἐὰν δὲ βούλῃ, εἰσαῦθις.

ΚΑΛ. Τί δέ, ὦ Χαιρεφῶν; ἐπιθυμεῖ Σωκράτης ἀκοῦσαι
Γοργίου;

ΧΑΙ. Ἐπ' αὐτό γέ τοι τοῦτο πάρεσμεν.

15 ΚΑΛ. Οὐκοῦν ὅταν βούλησθε παρ' ἐμὲ ἦκειν οἴκαδε,
παρ' ἐμοὶ γὰρ Γοργίας καταλύει, καὶ ἐπιδείξεται ὑμῖν.

ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ Καλλίκλεις. ἀλλ' ἄρα ἐθελήσειεν ἂν
ἡμῖν διαλεχθῆναι; βούλομαι γὰρ πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ, ε
τίς ἢ δύναμις τῆς τέχνης τοῦ ἀνδρός, καὶ τί ἐστίν ὃ ἐπαγ-
20 γέλλεται τε καὶ διδάσκει· τὴν δὲ ἄλλην ἐπίδειξιν εἰσαῦθις,
ὥσπερ σὺ λέγεις, ποιησάσθω.

ΚΑΛ. Οὐδὲν οἶον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν, ὃ Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτῷ ἐν τούτῳ ἦν τῆς ἐπιδείξεως· ἐκέλευε γοῦν νυνδὴ ἐρωτᾶν ὅτι τις βούλοιο τῶν ἔνδον ὄντων, καὶ πρὸς ἅπαντα
25 ἔφη ἀποκρινεῖσθαι.

ΣΩ. Ἡ καλῶς λέγεις. ὦ Χαιρεφῶν, ἐροῦ αὐτόν.

ΧΑΙ. Τί ἔρωμαι;

ΣΩ. Ὅστις ἐστίν.

ΧΑΙ. Πῶς λέγεις;

30 ΣΩ. Ὡς περ ἂν εἰ ἐτύγχανεν ὢν ὑποδημάτων δημιουργός, ἀπεκρίνατο ἂν δήπου σοι ὅτι σκυτοτόμος· ἢ οὐ μανθάνεις ὡς λέγω;

II. ΧΑΙ. Μανθάνω καὶ ἐρήσομαι. Εἰπέ μοι, ὦ Γοργία, ἀληθῆ λέγει Καλλικλῆς ὅδε, ὅτι ἐπαγγέλλει ἀποκρίνεσθαι ὅτι ἂν τίς σε ἐρωτᾷ;

ΓΟΡΓΙΑΣ. Ἀληθῆ, ὦ Χαιρεφῶν· καὶ γὰρ νυνδὴ αὐτὰ 448
5 ταῦτα ἐπηγγελλόμην, καὶ λέγω ὅτι οὐδεὶς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτών.

ΧΑΙ. Ἡ που ἄρα ῥαδίως ἀποκρινεῖ, ὦ Γοργία.

ΓΟΡ. Πάρεστι τούτου πείραν, ὦ Χαιρεφῶν, λαμβάνειν.

ΠΩΛΟΣ. Νῆ Δία· ἂν δέ γε βούλῃ, ὦ Χαιρεφῶν, ἐμοῦ.

10 Γοργίας μὲν γὰρ καὶ ἀπειρηκέναι μοι δοκεῖ· πολλὰ γὰρ ἄρτι διελήλυθεν.

ΧΑΙ. Τί δέ, ὦ Πῶλε; οἶε σὺν κάλλιον ἂν Γοργίου ἀποκρίνασθαι;

ΠΩΛ. Τί δὲ τοῦτο, εἰ σοὶ γε ἱκανῶς;

15 ΧΑΙ. Οὐδέν· ἀλλ' ἐπειδὴ σὺ βούλεις, ἀποκρίνου.

ΠΩΛ. Ἐρώτα.

ΧΑΙ. Ἐρωτῶ δὴ. εἰ ἐτύγχανε Γοργίας ἐπιστήμων ὢν τῆς τέχνης ἥσπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἡρόδικος, τίνα ἂν αὐτὸν ὠνομάζομεν δικαίως; οὐχ ὅπερ ἐκείνου;

20 ΠΩΛ. Πάνυ γε.

a

b

ΧΑΙ. Ἰατρὸν ἄρα φάσκοντες αὐτὸν εἶναι καλῶς ἂν ἐλέγομεν.

ΠΩΛ. Ναί.

ΧΑΙ. Εἰ δέ γε ἥσπερ Ἀριστοφῶν ὁ Ἀγλαοφῶντος ἢ ὁ
25 ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔμπειρος ἦν τέχνης, τίνα ἂν αὐτὸν ὀρθῶς
ἐκαλοῦμεν;

ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι ζωγράφον.

ΧΑΙ. Νῦν δ' ἐπειδὴ τίνος τέχνης ἐπιστήμων ἐστίν, τίνα
ἂν καλοῦντες αὐτὸν ὀρθῶς καλοῦμεν;

30 ΠΩΛ. ὦ Χαιρεφῶν, πολλαὶ τέχναι ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν
ἐκ τῶν ἐμπειριῶν ἐμπείρως ἡρξημένοι. ἐμπειρία μὲν γὰρ
ποιεῖ τὸν αἰῶνα ἡμῶν πορεύεσθαι κατὰ τέχνην, ἀπειρία δὲ
κατὰ τύχην. ἐκάστων δὲ τούτων μεταλαμβάνουσιν ἄλλοι
ἄλλων ἄλλως, τῶν δὲ ἀρίστων οἱ ἄριστοι. ὦν καὶ Γοργίας
35 ἐστὶν ὃδε, καὶ μετέχει τῆς καλλίστης τῶν τεχνῶν.

III. ΣΩ. Καλῶς γε, ὦ Γοργία, φαίνεται Πῶλος παρε- α
σκευάσθαι εἰς λόγους. ἀλλὰ γὰρ ὁ ὑπέσχετο Χαιρεφῶντι
οὐ ποιεῖ.

ΓΟΡ. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες;

5 ΣΩ. Τὸ ἐρωτώμενον οὐ πάνν μοι φαίνεται ἀποκρίνε-
σθαι.

ΓΟΡ. Ἀλλὰ σύ, εἰ βούλει, ἐροῦ αὐτόν.

ΣΩ. Οὐκ, εἰ αὐτῷ γε σοὶ βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρί-
νεσθαι, ἀλλὰ πολὺ ἂν ἥδιον σέ. δῆλος γάρ μοι Πῶλος
10 καὶ ἐξ ὧν εἴρηκεν, ὅτι τὴν καλουμένην ῥητορικὴν μᾶλλον
μεμελέτηκεν ἢ διαλέγεσθαι.

ΠΩΛ. Τί δή, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ὅτι, ὦ Πῶλε, ἐρομένου Χαιρεφῶντος τίνος Γοργίας
ἐπιστήμων τέχνης, ἐγκωμιάζεις μὲν αὐτοῦ τὴν τέχνην
15 ὥσπερ τινὸς ψέγοντος, ἥτις δὲ ἐστὶν οὐκ ἀπεκρίνω.

ΠΩΛ. Οὐ γὰρ ἀπεκρινάμην ὅτι εἷη ἡ καλλίστη;

Σο. Καὶ μάλα γε. ἀλλ' οὐδεὶς ἡρώτα ποία τις εἴη ἡ
 Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς καὶ ὄντινα δύοι καλεῖν τὸν Γορ-
 γίαν· ὥσπερ τὰ ἔμπροσθέν σοι ὑπετίνατο Χαιρεφῶν καὶ
 20 αὐτῷ καλῶς καὶ διὰ βραχείων ἀπεκρίνω, καὶ νῦν οὕτως εἶπὲ 449
 τίς ἡ τέχνη καὶ τίνα Γοργίαν καλεῖν χρή ἡμᾶς. μᾶλλον
 δέ, ὦ Γοργία, αὐτὸς ἡμῖν εἶπέ, τίνα σε χρή καλεῖν ὡς τίνος
 ἐπιστήμονα τέχνης.

Γορ. Τῆς ῥητορικῆς, ὦ Σώκρατες.

25 Σο. Ῥήτορα ἄρα χρή σε καλεῖν;

Γορ. Ἀγαθόν γε, ὦ Σώκρατες, εἰ δὴ ὁ γε εὐχομαι εἶναι,
 ὡς ἔφη Ὁμηρος, βούλει με καλεῖν.

Σο. Ἀλλὰ βούλομαι.

Γορ. Κάλει δῆ.

30 Σο. Οὐκοῦν καὶ ἄλλους σε φῶμεν δυνατὸν εἶναι ποιεῖν; b

Γορ. Ἐπαγγέλλομαί γε δὴ ταῦτα οὐ μόνον ἐνθάδε ἀλλὰ
 καὶ ἄλλοθι.

Σο. Ἄρ' οὖν ἐθελήσαιοις ἄν, ὦ Γοργία, ὥσπερ νῦν δια-
 λεγόμεθα, διατελέσαι τὸ μὲν ἐρωτῶν, τὸ δ' ἀποκρινόμενος,
 35 τὸ δὲ μῆκος τῶν λόγων τοῦτο, οἶον καὶ Πῶλος ἤρξατο, εἰς-
 αὐθις ἀποθέσθαι; . . . ἀλλ' ὅπερ ὑπισχνεί, μὴ ψεύσῃ, ἀλλὰ
 ἐθέλησον κατὰ βραχὺ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι.

Γορ. Εἰσὶν μὲν, ὦ Σώκρατες, εἶναι τῶν ἀποκρίσεων
 ἀναγκαῖαι διὰ μακρῶν τοὺς λόγους ποιεῖσθαι· οὐ μὲν c
 40 ἀλλὰ πειράσομαί γε ὡς διὰ βραχυτάτων. καὶ γὰρ αὖ καὶ
 τοῦτο ἔν ἐστιν ὧν φημι, μηδένα ἂν ἐν βραχυτέροις ἐμοῦ τὰ
 αὐτὰ εἶπεῖν.

Σο. Τούτου μὲν δεῖ, ὦ Γοργία· καί μοι ἐπίδειξιν αὐτοῦ
 τούτου ποιήσαι, τῆς βραχυλογίας, μακρολογίας δὲ εἰς-
 45 αὐθις.

Γορ. Ἀλλὰ ποιήσω, καὶ οὐδενὸς φήσεις βραχυλογω-
 τέρου ἀκοῦσαι.

IV. ΣΩ. Φέρε δὴ · ῥητορικῆς γὰρ φῆς ἐπιστήμων τέχνης εἶναι καὶ ποιῆσαι ἂν καὶ ἄλλον ῥήτορα · ἡ ῥητορικὴ αὖ περὶ τί τῶν ὄντων τυγχάνει οὖσα; ὥσπερ ἡ ὑφαντικὴ περὶ τὴν τῶν ἱματίων ἐργασίαν · ἢ γάρ;

5 ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ μουσικὴ περὶ τὴν τῶν μελῶν ποίησιν;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Νῆ τὴν Ἥραν, ὦ Γοργία, ἄγαμαί γε τὰς ἀποκρίσεις, ὅτι ἀποκρίνεις ὡς οἶόν τε διὰ βραχυτάτων.

10 ΓΟΡ. Πάνυ γὰρ οἶμαι, ὦ Σώκρατες, ἐπιεικῶς τοῦτο ποιεῖν.

ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἴθι δὴ μοι ἀπόκριναι οὕτως καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς, περὶ τί τῶν ὄντων ἐστὶν ἐπιστήμη;

ΓΟΡ. Περὶ λόγους.

15 ΣΩ. Ποίους τούτους, ὦ Γοργία; ἄρα οἱ δηλοῦσι τοὺς ἐκάμνοντας, ὡς ἂν διαιτῶμενοι ὑγιαίνοιν;

ΓΟΡ. Οὐ.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα περὶ πάντας γε τοὺς λόγους ἡ ῥητορικὴ ἐστίν.

20 ΓΟΡ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν λέγειν γε ποιεῖ δυνατούς.

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ ὧν περ λέγειν, καὶ φρονεῖν;

ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

25 ΣΩ. Ἄρ' οὖν, ἣν νυνδὴ ἐλέγομεν, ἡ ἰατρικὴ περὶ τῶν καμνόντων δυνατούς εἶναι φρονεῖν καὶ λέγειν;

ΓΟΡ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Καὶ ἡ ἰατρικὴ ἄρα, ὡς ἔοικεν, περὶ λόγους ἐστίν.

ΓΟΡ. Ναί.

30 ΣΩ. Τούς γε περὶ τὰ νοσήματα;

ΓΟΡ. Μάλιστα.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ γυμναστικὴ περὶ λόγους ἐστὶν τοὺς περὶ εὐεξίαν τε τῶν σωμάτων καὶ καχεξίαν;

ΓΟΡ. Πάννυ γε.

35 ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι, ὦ Γοργία, οὕτως ἔχουσιν· ἐκάστη αὐτῶν περὶ λόγους ἐστὶν τούτους, οἱ τυγχάνουσιν ὄντες περὶ τὸ πρᾶγμα, οὗ ἐκάστη ἐστὶν ἡ τέχνη.

ΓΟΡ. Φαίνεται.

ΣΩ. Τί οὖν δὴ ποτε τὰς ἄλλας τέχνας οὐ ῥητορικὰς
40 καλεῖς, οὕσας περὶ λόγους, εἴπερ ταύτην ῥητορικὴν καλεῖς, ἢ ἂν ἢ περὶ λόγους;

ΓΟΡ. Ὅτι, ὦ Σώκρατες, τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν περὶ χειρουργίας τε καὶ τοιαύτας πράξεις ὡς ἔπος εἰπεῖν πᾶσά ἐστιν ἢ ἐπιστήμη, τῆς δὲ ῥητορικῆς οὐδέν ἐστιν τοιοῦτον
45 χειρουργήμα, ἀλλὰ πᾶσα ἢ πρᾶξις καὶ ἡ κύρωσις διὰ λόγων ἐστίν. διὰ ταύτ' ἐγὼ τὴν ῥητορικὴν τέχνην ἀξιῶ εἶναι περὶ λόγους, ὀρθῶς λέγων, ὡς ἐγὼ φημι.

V. ΣΩ. Ἄρ' οὖν μαθάνω οἶαν αὐτὴν βούλει καλεῖν; τάχα δὲ εἴσομαι σαφέστερον. ἀλλ' ἀποκρίναι· εἰσὶν ἡμῖν τέχναι. ἢ γάρ;

ΓΟΡ. Ναί.

5 ΣΩ. Πασῶν δέ, οἶμαι, τῶν τεχνῶν τῶν μὲν ἐργασία τὸ πολὺ ἐστὶν καὶ λόγου βραχέος δέονται, εἶναι δὲ οὐδενός, ἀλλὰ τὸ τῆς τέχνης περαίνοιτο ἂν καὶ διὰ σιγῆς, οἷον γραφικὴ καὶ ἀνδριαντοποιία καὶ ἄλλαι πολλαί. τὰς τοιαύτας μοι δοκεῖς λέγειν, περὶ ἧς οὐ φῆς τὴν ῥητορικὴν
10 εἶναι· ἢ οὔ;

ΓΟΡ. Πάννυ μὲν οὖν καλῶς ὑπολαμβάνεις, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἔτεραι δέ γέ εἰσι τῶν τεχνῶν αἱ διὰ λόγου πᾶν περαίνουσι, καὶ ἔργου ὡς ἔπος εἰπεῖν ἢ οὐδενὸς προσδέονται ἢ βραχέος πάννυ, οἷον ἡ ἀριθμητικὴ καὶ λογιστικὴ
15 καὶ γεωμετρικὴ καὶ πεπτευτικὴ γε καὶ ἄλλαι πολλαί τέχ-

ναι, ὧν ἔναι σχεδόν τι ἴσους τοὺς λόγους ἔχουσι ταῖς πράξεσιν, αἱ δὲ πολλαὶ πλείους, καὶ τὸ παράπαν πᾶσα ἡ πρᾶξις καὶ τὸ κῦρος αὐταῖς διὰ λόγων ἐστίν. τῶν τοιούτων τινά μοι δοκεῖς λέγειν τὴν ῥητορικὴν.

20 ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ἄλλ' οὗτοι τούτων γε οὐδεμίαν οἶμαί σε βούλεσθαι ῥητορικὴν καλεῖν, οὐχ ὅτι τῷ ῥήματι οὕτως εἶπες, ὅτι “ἡ διὰ λόγου τὸ κῦρος ἔχουσα ῥητορικὴ ἐστίν,” καὶ ὑπολάβοι ἂν τις, εἰ βούλοιτο δυσχεραίνειν ἐν τοῖς λόγοις, 25 “τὴν ἀριθμητικὴν ἄρα ῥητορικὴν, ὧ Γοργία, λέγεις;” ἀλλ' οὐκ οἶμαί σε οὔτε τὴν ἀριθμητικὴν οὔτε τὴν γεωμετρικὴν ῥητορικὴν λέγειν.

ΓΟΡ. Ὅρθως γὰρ οἶει, ὦ Σώκρατες, καὶ δικαίως ὑπο- 451 λαμβάνεις.

VI. ΣΩ. Ἰθι νῦν καὶ σὺ τὴν ἀπόκρισιν ἣν ἡρόμην διαπέρανον. ἐπεὶ γὰρ ῥητορικὴ τυγχάνει μὲν οὔσα τούτων τις τῶν τεχνῶν τῶν τὸ πολὺ λόγῳ χρωμένων, τυγχάνουσι δὲ καὶ ἄλλαι τοιαῦται οὔσαι, πειρῶ εἰπεῖν, ἡ περὶ τί ἐν 5 λόγοις τὸ κῦρος ἔχουσα ῥητορικὴ ἐστίν. ὥσπερ ἂν εἴ τις με ἔροιτο ὧν νυνδὴ ἔλεγον περὶ ἡστινοσούν τῶν τεχνῶν. “ὦ Σώκρατες, τίς ἐστίν ἡ ἀριθμητικὴ τέχνη;” εἴποιμ' ἂν αὐτῷ, ὥσπερ σὺ ἄρτι, ὅτι τῶν διὰ λόγου τις τὸ κῦρος ἔχουσιν· καὶ εἴ με ἐπανέροιτο. “τῶν περὶ τί;” εἴποιμ' ἂν 10 ὅτι τῶν περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ περιττόν, ὅσα ἂν ἐκάτερα τυγχάνη ὄντα. εἰ δ' αὖ ἔροιτο. “τὴν δὲ λογιστικὴν τίνα καλεῖς τέχνην;” εἴποιμ' ἂν ὅτι καὶ αὕτη ἐστὶ τῶν λόγῳ τὸ πᾶν κυρουμένων. καὶ εἰ ἐπανέροιτο. “ἡ περὶ τί;” εἴποιμ' ἂν ὥσπερ οἱ ἐν τῷ δήμῳ συγγραφόμενοι, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα 15 καθάπερ ἡ ἀριθμητικὴ ἡ λογιστικὴ ἔχει· περὶ τὸ αὐτὸ γάρ ἐστι, τό τε ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν. διαφέρει δὲ τοσούτου, ὅτι καὶ πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα πῶς ἔχει πλήθους

ἐπισκοπεῖ τὸ περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον ἢ λογιστικῇ. καὶ εἴ
 τις τὴν ἀστρονομίαν ἀνέροιτο, ἐμοῦ λέγοντος ὅτι καὶ αὕτη
 20 λόγῳ κυροῦται τὰ πάντα, “οἱ δὲ λόγοι οἱ τῆς ἀστρονο-
 μίας,” εἰ φαίη, “περὶ τί εἰσιν, ὦ Σώκρατες;” εἴποιμ’ ἂν
 ὅτι περὶ τὴν τῶν ἀστρων φορὰν καὶ ἡλίου καὶ σελήνης,
 πῶς πρὸς ἀλλήλα τάχους ἔχει.

ΓΟΡ. Ὁρθῶς γε λέγων σύ, ὦ Σώκρατες.

25 ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ σύ, ὦ Γοργία. τυγχάνει μὲν γὰρ δὴ ἡ
 ῥητορικὴ οὖσα τῶν λόγῳ τὰ πάντα διαπραττομένων τε καὶ
κυρωμένων τις· ἦ γάρ;

ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Λέγε δὴ τῶν περὶ τί; (τί) ἐστι τοῦτο τῶν ὄντων,
 30 περὶ οὗ οὗτοι οἱ λόγοι εἰσίν, οἷς ἡ ῥητορικὴ χρηταί;

ΓΟΡ. Τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων, ὦ Σώ-
 κρατες, καὶ ἄριστα.

VII. ΣΩ. Ἀλλ’, ὦ Γοργία, ἀμφισβητήσιμον καὶ τοῦτο
 λέγεις καὶ οὐδέν πω σαφές. οἶομαι γάρ σε ἀκηκοέναι ἐν
 τοῖς συμποσίοις ἁδόντων ἀνθρώπων τοῦτο τὸ σκολιόν, ἐν
 ᾧ καταριθμοῦνται ἁδοντες, ὅτι ὑγιαίνειν μὲν ἄριστόν ἐστιν,
 5 τὸ δὲ δεύτερον καλὸν γενέσθαι, τρίτον δέ, ὥς φησιν ὁ
 ποιητὴς τοῦ σκολιοῦ, τὸ πλουτεῖν ἀδόλως.

ΓΟΡ. Ἀκήκοα γάρ· ἀλλὰ πρὸς τί τοῦτο λέγεις;

ΣΩ. Ὅτι σοι αὐτίκ’ ἂν παρασταίην οἱ δημιουργοὶ τού- 452
 των ὧν ἐπήνεσεν ὁ τὸ σκολιὸν ποιήσας, ἱατρός τε καὶ
 10 παιδοτρίβης καὶ χρηματιστής, καὶ εἴποι πρῶτον μὲν ὁ
 ἱατρός ὅτι “ὦ Σώκρατες, ἐξαπατᾷ σε Γοργίας· οὐ γάρ ἐστιν
 ἡ τούτου τέχνη περὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις,
 ἀλλ’ ἡ ἐμή.” εἰ οὖν αὐτὸν ἐγὼ ἐροίμην· “σύ δὲ τίς ὧν
 ταῦτα λέγεις;” εἴποι ἂν ἴσως ὅτι “ἱατρός.” “τί οὖν λέγεις;
 15 ἦ τὸ τῆς σῆς τέχνης ἔργον μέγιστόν ἐστιν ἀγαθόν;” “πῶς
 γὰρ οὐ,” φαίη ἂν ἴσως, “ὦ Σώκρατες, ὑγίεια; τί δ’ ἐστὶν ὅ

μείζον ἀγαθὸν ἀνθρώποις ὑγείας;” εἰ δ’ αὖ μετὰ τοῦτον ὁ
 παιδοτρίβης εἴποι ὅτι “θαυμάζοιμι τὰν, ὦ Σώκρατες, καὶ
 αὐτός, εἴ σοι ἔχοι Γοργίας μείζον ἀγαθὸν ἐπιδειξάι τῆς
 20 αὐτοῦ τέχνης ἢ ἐγὼ τῆς ἐμῆς.” εἵποίμ’ ἂν αὖ καὶ πρὸς τοῦ-
 τον· “σὺ δὲ δὴ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε, καὶ τί τὸ σὸν ἔργον;”
 “παιδοτρίβης,” φαίη ἂν, “τὸ δ’ ἔργον μου ἐστὶν καλοῦς τε
 καὶ ἰσχυροῦς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ σώματα.” μετὰ δὲ
 τὸν παιδοτρίβην εἴποι ἂν ὁ χρηματιστής, ὡς ἐγὼμαι, πάνν
 25 καταφρονῶν ἀπάντων· “σκοπεῖ δῆτα, ὦ Σώκρατες, εἰάν σοι
 πλούτου φανῇ τι μείζον ἀγαθὸν ὃν ἢ παρὰ Γοργία ἢ παρ’
 ἄλλῳ ὁτῶουν.” φαίμεν ἂν οὖν πρὸς αὐτόν· “τί δὲ δὴ; ἢ
 σὺ τούτου δημιουργός;” φαίη ἂν. “τίς ὢν;” “χρηματισ-
 τής.” “τί οὖν; κρίνεις σὺ μέγιστον ἀνθρώποις ἀγαθὸν
 30 εἶναι πλούτον;” φήσομεν. “πῶς γὰρ οὐκ;” ἔρεϊ. “καὶ
 μὴν ἀμφισβητεῖ γε Γοργίας ὅδε τὴν παρ’ αὐτῷ τέχνην
 μείζονος ἀγαθοῦ αἰτίαν εἶναι ἢ τὴν σήν,” φαίμεν ἂν ἡμεῖς.
 δῆλον οὖν ὅτι τὸ μετὰ τοῦτο ἔροισ’ ἂν· “καὶ τί ἐστὶν α
 τοῦτο τὸ ἀγαθόν; ἀποκρινάσθω Γοργίας.” ἴθι οὖν νομί-
 35 σας, ὦ Γοργία, ἐρωτᾶσθαι καὶ ὑπ’ ἐκείνων καὶ ὑπ’ ἐμοῦ,
 ἀπόκριναί τί ἐστὶν τοῦτο ὃ φῆς σὺ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι
 τοῖς ἀνθρώποις καὶ σὲ δημιουργὸν εἶναι αὐτοῦ.

ΓΟΡ. Ὅπερ ἐστίν, ὦ Σώκρατες, τῇ ἀληθείᾳ μέγιστον
 ἀγαθὸν καὶ αἴτιον ἅμα μὲν ἐλευθερίας αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώ-
 40 ποις, ἅμα δὲ τοῦ ἄλλων ἄρχειν ἐν τῇ αὐτοῦ πόλει ἐκάστω.

ΣΩ. Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγεις;

ΓΟΡ. Τὸ πείθειν ἑγὼ γ’ οἶόν τ’ εἶναι τοῖς λόγοις καὶ ἐν
δικαστηρίῳ δικαστὰς καὶ ἐν βουλευτηρίῳ βουλευτὰς καὶ
 ἐν ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιαστὰς καὶ ἐν ἄλλῳ ξυλλόγῳ παντί,
 45 ὅστις ἂν πολιτικὸς ξύλλογος γίγνηται. καίτοι ἐν ταύτῃ
 τῇ δυνάμει δοῦλον μὲν ἔξεις τὸν ἰατρόν, δοῦλον δὲ τὸν
 παιδοτρίβην· ὁ δὲ χρηματιστής οὗτος ἄλλῳ ἀναφανήσε-

ται χρηματιζόμενος καὶ οὐχ αὐτῷ, ἀλλὰ σοὶ τῷ δυναμένῳ λέγειν καὶ πείθειν τὰ πλήθη.

VIII. ΣΩ. Νῦν μοι δοκεῖς δηλῶσαι, ὦ Γοργία, ἐγγύ-
 τата τὴν ῥητορικὴν ἥντινα τέχνην ἡγεῖ εἶναι, καὶ εἴ τι ⁴⁵³
 ἐγὼ συνίημι, λέγεις ὅτι πειθοῦς δημιουργός ἐστιν ἡ ῥητο-
 ρική, καὶ ἡ πραγματεία αὐτῆς ἅπασα καὶ τὸ κεφάλαιον εἰς
 5 τοῦτο τελευτᾷ· ἢ ἔχεις τι λέγειν ἐπὶ πλεον τὴν ῥητορικὴν
 δύνασθαι ἢ πειθῶ τοῖς ἀκούουσιν ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖν;

ΓΟΡ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ μοι δοκεῖς ἱκανῶς
ὀρίζεσθαι· ἔστιν γὰρ τοῦτο τὸ κεφάλαιον αὐτῆς.

ΣΩ. Ἐκουσιν δὴ, ὦ Γοργία. ἐγὼ γὰρ εὖ ἴσθ' ὅτι, ὥς
 10 ἐμαυτὸν πείθω, εἴπερ τις ἄλλος ἄλλῳ διαλέγεται βουλόμε-
 νος εἰδέναι αὐτὸ τοῦτο περὶ οὗτου ὁ λόγος ἐστίν, καὶ ἐμὲ
 εἶναι τούτων ἓνα· ἀξιῶ δὲ καὶ σέ.

ΓΟΡ. Τί οὖν δὴ, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἐγὼ ἐρῶ νῦν. ἐγὼ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς πειθῶ,
 15 ἥτις ποτ' ἐστὶν ἢν σὺ λέγεις καὶ περὶ ῥητιῶν πραγμάτων
 ἐστὶν πειθῶ, σαφῶς μὲν εὖ ἴσθ' ὅτι οὐκ οἶδα, οὐ μὲν ἀλλ'
ὑποπτεύω γε ἢν οἶμαί σε λέγειν καὶ περὶ ῥῶν· οὐδὲν μέντοι
 ἥττον ἐρήσομαί σε, τίνα ποτὲ λέγεις τὴν πειθῶ τὴν ἀπὸ
 τῆς ῥητορικῆς καὶ περὶ τίνων αὐτὴν εἶναι. τοῦ ἔνεκα δὴ ^c
 20 αὐτὸς ὑποπτεύων σὲ ἐρήσομαι, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς λέγω; οὐ
 σοῦ ἔνεκα, ἀλλὰ τοῦ λόγου, ἵνα οὕτω προῖη, ὥς μάλιστ' ἂν
 ἡμῖν καταφανὲς ποιοῖ περὶ οὗτου λέγεται. σκόπει γὰρ εἴ
 σοι δοκῶ δικαίως ἀνερρωτᾶν σε. ὥσπερ ἂν εἰ ἐτύγχανόν
 σε ἐρωτῶν τίς ἐστι τῶν ζωγράφων Ζεῦξις, εἴ μοι εἶπες ὅτι
 25 ὁ τὰ ζῶα γράφων, ἂρ' οὐκ ἂν δικαίως σε ἡρόμην ὁ τὰ
 ποῖα τῶν ζῶων γράφων καὶ ποῦ;

ΓΟΡ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἄρα διὰ τοῦτο, ὅτι καὶ ἄλλοι εἰσὶ ζωγράφοι γρά- ^a
 φοντες ἄλλα πολλὰ ζῶα;

30 ΓΟΡ. Ναί.

|| ΣΩ. Εἰ δέ γε μηδεὶς ἄλλος ἢ Ζεῦξις ἔγραφε, καλῶς ἄν σοι ἀπεκέκριτο ;

ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ ;

ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς εἰπέ· πότερόν σοι
35 δοκεῖ πειθῶ ποιεῖν ἢ ῥητορικὴ μόνη ἢ καὶ ἄλλαι τέχναι ;
λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· ὅστις διδάσκει ὅτιοῦν πρᾶγμα, πότε-
ρον ὁ διδάσκει πείθει, ἢ οὔ ;

? ΓΟΡ. Οὐ δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πάντων μάλιστα πείθει.

40 ΣΩ. Πάλιν δὴ ἐπὶ τῶν αὐτῶν τεχνῶν λέγωμεν ὥνπερ ε-
νυνδῇ· ἡ ἀριθμητικὴ οὐ διδάσκει ἡμᾶς, ὅσα ἐστὶν τὰ τοῦ
ἀριθμοῦ, καὶ ὁ ἀριθμητικὸς ἄνθρωπος ;

ΓΟΡ. Πάννυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πείθει ;

45 ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Πειθοῦς ἄρα δημιουργός ἐστιν καὶ ἡ ἀριθμητικὴ.

ΓΟΡ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐάν τις ἐρωτᾷ ἡμᾶς, ποίας πειθοῦς καὶ
περὶ τί, ἀποκρινόμεθά που αὐτῷ ὅτι τῆς διδασκαλικῆς
50 τῆς περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ τὸ περιττὸν ὅσον ἐστίν. καὶ τὰς 454
ἄλλας ἂς νυνδῇ ἐλέγομεν τέχνας ἀπάσας ἔχομεν ἀποδείξει
πειθοῦς δημιουργοὺς οὕσας καὶ ἡστινος καὶ περὶ ὅτι· ἢ οὔ ;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα ῥητορικὴ μόνη πειθοῦς ἐστὶν δημιουργός.

55 ΓΟΡ. Ἀληθῇ λέγεις.

ΙΧ. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοῖνυν οὐ μόνη ἀπεργάζεται τοῦτο τὸ
ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι, δικαίως ὥσπερ περὶ τοῦ ζωγράφου
μετὰ τοῦτο ἐπανερούμεθ' ἂν τὸν λέγοντα, “ ποίας δὴ πει-
θοῦς καὶ τῆς περὶ τί πειθοῦς ἢ ῥητορικὴ ἐστὶν τέχνη ; ”
6 ἢ οὐ δοκεῖ σοι δίκαιον εἶναι ἐπανερέσθαι ;

ΓΟΡ. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Ἀπόκριναι δὴ, ὦ Γοργία, ἐπειδὴ γε καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτω.

ΓΟΡ. Ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς λέγω, ὦ Σώκρατες, τῆς
10 ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, ὥσπερ καὶ ἄρτι ἔλεγον, καὶ περὶ τούτων ἃ ἐστὶ δίκαιά τε καὶ ἄδικα.

ΣΩ. Καὶ ἐγὼ τοι ὑπώπτειον ταύτην σε λέγειν τὴν πειθὼ καὶ περὶ τούτων, ὦ Γοργία· ἀλλ' ἵνα μὴ θαυμάζῃς, ἐὰν ὀλίγον ὕστερον τοιοῦτόν τί σε ἀνέρωμαι, ὃ δοκεῖ μὲν
15 δῆλον εἶναι, ἐγὼ δ' ἐπανερωτῶ· ὅπερ γὰρ λέγω, τοῦ ἐξῆς ἔνεκα περαίνεισθαι τὸν λόγον ἐρωτῶ, οὐ σοῦ ἔνεκα, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐθιζόμεθα ὑπονοοῦντες προαρπάζειν ἀλλήλων τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ σὺ τὰ σαυτοῦ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ὅπως ἀν βούλη περαίνῃς.

20 ΓΟΡ. Καὶ ὀρθῶς γέ μοι δοκεῖς ποιεῖν, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἰθι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα. καλεῖς τι μεμαθηκέμαι.

ΓΟΡ. Καλῶ.

ΣΩ. Τί δέ; πεπιστευκέμαι;

25 ΓΟΡ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Πότερον οὖν ταῦτόν δοκεῖ σοι εἶναι μεμαθηκέμαι α καὶ πεπιστευκέμαι, καὶ μάθησις καὶ πίστις, ἢ ἄλλο τι;

ΓΟΡ. Οἶομαι μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἄλλο.

ΣΩ. Καλῶς γὰρ οἶει, γνώσει δὲ ἐνθένδε. εἰ γὰρ τίς σε
30 ἔροιτο· “ἄρ' ἐστὶν τις, ὦ Γοργία, πίστις ψευδῆς καὶ ἀληθῆς;” φαίῃς ἂν, ὥς ἐγὼ οἶμαι.

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Τί δ'; ἐπιστήμη ἐστὶν ψευδῆς καὶ ἀληθῆς;

ΓΟΡ. Οὐδαμῶς.

35 ΣΩ. Δῆλον γὰρ αὖ ὅτι οὐ ταυτόν ἐστιν.

ΓΟΡ. Ἀληθῇ λέγεις.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἷ τέ γε μεμαθηκότες πεπεισμένοι εἰσὶν e
καὶ οἱ πεπιστευκότες.

ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα.

40 ΣΩ. Βούλει οὖν δύο εἶδη θῶμεν πειθοῦς, τὸ μὲν πίστιν
παρεχόμενον ἄνευ τοῦ εἰδέναι, τὸ δ' ἐπιστήμην;

ΓΟΡ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ποτέραν οὖν ἡ ῥητορικὴ πειθῶ ποιεῖ ἐν δικαστη-
ρίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ὄχλοις περὶ τῶν δικαίων τε καὶ
45 ἀδίκων; ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν γίγνεται ἄνευ τοῦ εἰδέναι, ἢ
ἐξ ἧς τὸ εἰδέναι;

ΓΟΡ. Δῆλον δῆπου, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν.

ΣΩ. Ἡ ῥητορικὴ ἄρα, ὡς ἔοικεν, πειθοῦς δημιουργός 455
ἐστὶν πιστευτικῆς ἀλλ' οὐ διδασκαλικῆς περὶ τὸ δίκαιόν τε
50 καὶ ἄδικον.

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐδ' ἄρα διδασκαλικὸς ὁ ῥήτωρ ἐστὶν δικαστηρίων
τε καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων δικαίων τε πέρι καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ
πειστικὸς μόνον. οὐ γὰρ δῆπου ὄχλον γ' ἂν δύναίτο το-
55 σοῦτον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διδάξαι οὕτω μεγάλα πράγματα.

ΓΟΡ. Οὐ δῆτα.

Χ. ΣΩ. Φέρε δῆ, ἴδωμεν τί ποτε καὶ λέγομεν περὶ τῆς
ῥητορικῆς· ἐγὼ μὲν γάρ τοι οὐδ' αὐτός πω δύναμαι κατα- b
νοῆσαι ὅτι λέγω. ὅταν περὶ ἰατρῶν αἰρέσεως ἢ τῇ πόλει
σύλλογος ἢ περὶ ναυπηγῶν ἢ περὶ ἄλλου τινὸς δημιουρ-
5 γικοῦ ἔθνους, ἄλλο τι ἢ τότε ὁ ῥητορικὸς οὐ συμβουλευ-
σει; δῆλον γὰρ ὅτι ἐν ἐκάστῃ αἰρέσει τὸν τεχνικώτατον
δεῖ αἰρεῖσθαι. οὐδ' ὅταν τειχῶν περὶ οἰκοδομῆσεως ἢ
λιμένων κατασκευῆς ἢ νεωρίων, ἀλλ' οἱ ἀρχιτέκτονες· οὐδ'
αὖ ὅταν στρατηγῶν αἰρέσεως πέρι ἢ τάξεώς τινος πρὸς
10 πολεμίους ἢ χωρίων καταλήψεως συμβουλὴ ἢ, ἀλλ' οἱ c
στρατηγικοὶ τότε συμβουλευέσουσιν, οἱ ῥητορικοὶ δὲ οὔ·

ἢ πῶς λέγεις, ὦ Γοργία, τὰ τοιαῦτα; ἐπειδὴ γὰρ αὐτός τε
 φῆς ῥήτωρ εἶναι καὶ ἄλλους ποιεῖν ῥητορικούς, εὖ ἔχει τὰ
 τῆς σῆς τέχνης παρὰ σοῦ πυνθάνεσθαι. καὶ ἐμὲ νῦν νό-
 15 μισον καὶ τὸ σὸν σπεύδειν· ἴσως γὰρ καὶ τυγχάνει τις
 τῶν ἔνδον ὄντων μαθητῆς σου βουλόμενος γενέσθαι, ὥς
 ἐγώ τινας σχεδὸν καὶ συχνοὺς αἰσθάνομαι, οἳ ἴσως αἰσχύν-
 ουντ' ἂν σε ἀνερέσθαι· ὑπ' ἐμοῦ οὖν ἀνερωτώμενος νόμι- a
 σον καὶ ὑπ' ἐκείνων ἀνερωτᾶσθαι· “τί ἡμῖν, ὦ Γοργία,
 20 ἔσται, ἐάν σοι συνῶμεν; περὶ τίνων τῇ πόλει συμβου-
 λεύειν οἰοί τε ἐσόμεθα; πότερον περὶ δικαίου μόνον καὶ
 ἀδίκου ἢ καὶ περὶ ὧν νυνδὴ Σωκράτης ἔλεγεν;” πειρῶ
 οὖν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι.

ΓΟΡ. Ἄλλ' ἐγώ σοι πειράσομαι, ὦ Σώκρατες, σαφῶς
 25 ἀποκαλύψαι τὴν τῆς ῥητορικῆς δύναμιν ἅπασαν· αὐτὸς
 γὰρ καλῶς ὑφηγήσω. οἴσθα γὰρ δήπου ὅτι τὰ νεώρια
 ταῦτα καὶ τὰ τείχη τὰ Ἀθηναίων καὶ ἡ τῶν λιμένων κατα- e
 σκευὴ ἐκ τῆς Θεμιστοκλέους συμβουλῆς γέγονεν, τὰ δ' ἐκ
 τῆς Περικλέους, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν δημιουργῶν.

30 ΣΩ. Λέγεται ταῦτα, ὦ Γοργία, περὶ Θεμιστοκλέους·
 Περικλέους δὲ καὶ αὐτὸς ἤκουον ὅτε συνεβούλευεν ἡμῖν
 περὶ τοῦ διὰ μέσου τείχους.

ΓΟΡ. Καὶ ὅταν γέ τις αἵρεσις ἦ ὧν δὴ σὺ ἔλεγες, ὦ 456
 Σώκρατες, ὁρᾷς ὅτι οἱ ῥήτορές εἰσιν οἱ συμβουλευόντες
 35 καὶ οἱ νικῶντες τὰς γνώμας περὶ τούτων.

ΣΩ. Ταῦτα καὶ θαυμάζων, ὦ Γοργία, πάλαι ἐρωτῶ,
 ἥτις ποτὲ ἡ δύναμις ἐστὶν τῆς ῥητορικῆς. δαιμονία γάρ
 τις ἔμοιγε καταφαίνεται τὸ μέγεθος οὕτω σκοποῦντι.

XI. ΓΟΡ. Εἰ πάντα γε εἰδείης, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὥς ἔπος
 εἰπεῖν ἀπάσας τὰς δυνάμεις συλλαβοῦσα ὑφ' αὐτῇ ἔχει.
 μέγα δέ σοι τεκμήριον ἐρῶ· πολλάκις γὰρ ἤδη ἔγωγε b
 μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἱατρῶν εἰσελθὼν

- 5 παρά τινα τῶν καμνόντων οὐχὶ ἐθέλοντα ἢ φάρμακον πιεῖν
 ἢ τεμεῖν ἢ καῦσαι παρασχεῖν τῷ ἱατρῷ, οὐ δυναμένου τοῦ
 ἱατροῦ πεῖσαι, ἐγὼ ἔπεισα, οὐκ ἄλλη τέχνη ἢ τῇ ῥητορικῇ.
 φημὶ δὲ καὶ εἰς πόλιν ὅπῃ βούλει ἐλθόντα ῥητορικὸν ἄν-
 δρα καὶ ἱατρόν, εἰ δέοι λόγῳ διαγωνίζεσθαι ἐν ἐκκλησίᾳ
 10 ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ συλλόγῳ, ὁπότερον δεῖ αἰρεθῆναι ἱατρόν, c
 οὐδαμοῦ ἂν φανῆναι τὸν ἱατρόν, ἀλλ' αἰρεθῆναι ἂν τὸν
 εἰπεῖν δυνατόν, εἰ βούλοιτο. καὶ εἰ πρὸς ἄλλον γε δη-
 μιουργὸν ὄντιναοῦν ἀγωνίζοιτο, πείσειεν ἂν αὐτὸν ἐλέσθαι
 ὁ ῥητορικὸς μᾶλλον ἢ ἄλλος ὅστισοῦν. οὐ γὰρ ἔστιν
 15 περὶ οὗτου οὐκ ἂν πιθανώτερον εἴποι ὁ ῥητορικὸς ἢ ἄλλος
 ὅστισοῦν τῶν δημιουργῶν ἐν πλήθει. ἢ μὲν οὖν δύναμις
 τοσαύτη ἐστὶν καὶ τοιαύτη τῆς τέχνης. δεῖ μέντοι, ὦ Σώ-
 κρατες, τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι ὥσπερ τῇ ἄλλῃ πάσῃ ἀγω-
 νίᾳ. καὶ γὰρ τῇ ἄλλῃ ἀγωνίᾳ οὐ τούτου ἕνεκα δεῖ πρὸς d
 20 ἅπαντας χρῆσθαι ἀνθρώπους, ὅτι ἔμαθε πυκτεύειν τε καὶ
 παγκρατιάζειν καὶ ἐν ὅπλοις μάχεσθαι, ὥστε κρείττων
 εἶναι καὶ φίλων καὶ ἐχθρῶν. οὐ τούτου ἕνεκα τοὺς φίλους
 δεῖ τύπτειν οὐδὲ κεντεῖν τε καὶ ἀποκτείνουσαι. οὐδέ γε μὰ
 Δία εἰάν τις εἰς παλαιστραν φοιτήσας, εὖ ἔχων τὸ σῶμα
 25 καὶ πυκτικὸς γενόμενος, ἔπειτα τὸν πατέρα τύπτῃ καὶ τὴν
 μητέρα ἢ ἄλλον τινὰ τῶν οἰκείων ἢ τῶν φίλων, οὐ τούτου e
 ἕνεκα δεῖ τοὺς παιδοτρίβας καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις διδά-
 σκοντας μάχεσθαι μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων.
 ἐκείνοι μὲν γὰρ παρέδωσαν ἐπὶ τῷ δικαίῳ χρῆσθαι τού-
 30 τοις πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἀδικοῦντας, ἀμνησιμέ-
 νους, μὴ ὑπάρχοντας. οἱ δὲ μεταστρέψαντες χρῶνται τῇ 457
 ἰσχύϊ καὶ τῇ τέχνῃ οὐκ ὀρθῶς. οὐκ οὖν οἱ διδάξαντες
 πονηροί, οὐδὲ ἡ τέχνη οὔτε αἰτία οὔτε πονηρὰ τούτου
 ἕνεκά ἐστιν, ἀλλ' οἱ μὴ χρώμενοι, οἶμαι, ὀρθῶς. ὁ αὐτὸς
 35 δὴ λόγος καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς. δυνατὸς μὲν γὰρ πρὸς

ἅπαντάς ἐστιν ὁ ῥήτωρ καὶ περὶ παντὸς λέγειν, ὥστε
 πιθανώτερος εἶναι ἐν τοῖς πλήθεσιν ἔμβραχυ περὶ ὅτου ἂν
 βούληται· ἀλλ' οὐδέν τι μᾶλλον τούτου ἔνεκα δεῖ οὔτε
 τοὺς ἰατροὺς τὴν δόξαν ἀφαιρεῖσθαι, ὅτι δύναιτο ἂν τοῦτο
 40 ποιῆσαι, οὔτε τοὺς ἄλλους δημιουργοὺς, ἀλλὰ δικαίως καὶ
 τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι, ὥσπερ καὶ τῇ ἀγωνίᾳ. ἐὰν δέ,
 οἶμαι, ῥητορικὸς γενόμενός τις κᾶτα ταύτῃ τῇ δυνάμει καὶ
 τῇ τέχνῃ ἀδικῇ, οὐ τὸν διδάξαντα δεῖ μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν
 ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐπὶ δικαίᾳ χρεῖᾳ
 45 παρέδωκεν, ὁ δ' ἐναντίως χρήται. τὸν οὖν οὐκ ὀρθῶς
 χρώμενον μισεῖν δίκαιον καὶ ἐκβάλλειν καὶ ἀποκτείνυναι,
 ἀλλ' οὐ τὸν διδάξαντα.

XII. Σο. Οἶμαι, ὦ Γοργία, καὶ σὲ ἔμπειρον εἶναι πολ-
 λῶν λόγων καὶ καθεωρακέναι ἐν αὐτοῖς τὸ τοιόνδε, ὅτι οὐ
 ῥαδίως δύνανται περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσωσιν διαλέγεσθαι
 διοριστάμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ μαθόντες καὶ διδάξαντες
 5 ἑαυτοὺς οὕτω διαλύεσθαι τὰς συνουσίας, ἀλλ' ἐὰν περὶ
 τοῦ ἀμφισβητήσωσιν καὶ μὴ φῇ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον
 ὀρθῶς λέγειν ἢ μὴ σαφῶς, χαλεπαίνουσί τε καὶ κατὰ
 φθόνον οἶονται τὸν ἑαυτῶν λέγειν, φιλονικούντας ἀλλ' οὐ
 ζητοῦντας τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ· καὶ ἔνιοί γε τελευ-
 10 τῶντες αἰσχιστα ἀπαλλάττονται, λοιδορηθέντες τε καὶ
 εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες περὶ σφῶν αὐτῶν τοιαῦτα, οἷα καὶ
 τοὺς παρόντας ἄχθεσθαι ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν, ὅτι τοιούτων
 ἀνθρώπων ἡξίωσαν ἀκροᾶται γενέσθαι. τοῦ δὴ ἔνεκα
 λέγω ταῦτα; ὅτι νῦν ἐμοὶ δοκεῖς σὺ οὐ πάνυ ἀκόλουθα
 15 λέγειν οὐδὲ σύμφωνα οἷς τὸ πρῶτον ἔλεγες περὶ τῆς
 ῥητορικῆς. φοβοῦμαι οὖν διελέγχειν σε, μὴ με ὑπολάβῃς
 οὐ πρὸς τὸ πρᾶγμα φιλονικούντα λέγειν τοῦ καταφανὲς
 γενέσθαι, ἀλλὰ πρὸς σέ. ἐγὼ οὖν, εἰ μὲν καὶ σὺ εἰ τῶν
 ἀνθρώπων ὧν περ καὶ ἐγώ, ἡδέως ἂν σε διερωτῶην· εἰ δέ 458

- 20 μή, ἐώην ἄν. ἐγὼ δὲ τίνων εἰμί; τῶν ἡδέως μὲν ἄν ἐλεγ-
 χθέντων, εἴ τι μὴ ἀληθὲς λέγω, ἡδέως δ' ἄν ἐλεγχάντων, εἴ
 τίς τι μὴ ἀληθὲς λέγοι, οὐκ ἀηδέστερον μεντὰν ἐλεγχθέν-
 των ἢ ἐλεγχάντων· μείζον γὰρ αὐτὸ ἀγαθὸν ἡγοῦμαι,
 ὅσῳ περ μείζον ἀγαθὸν ἐστὶν αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι κακοῦ
 25 τοῦ μεγίστου ἢ ἄλλον ἀπαλλάξαι. οὐδὲν γὰρ οἶμαι το-
 σοῦτον κακὸν εἶναι ἀνθρώπῳ, ὅσον δόξα ψευδὴς περὶ ὧν ὅ
 τυγχάνει νῦν ἡμῶν ὁ λόγος ὦν. εἰ μὲν οὖν καὶ σὺ φῆς
 τοιοῦτος εἶναι, διαλεγώμεθα. εἰ δὲ καὶ δοκεῖ χρήναι ἱᾶν,
 ἐῷμεν ἤδη χαίρειν καὶ διαλύωμεν τὸν λόγον.
- 30 ΓΟΡ. Ἄλλὰ φημί μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, καὶ αὐτὸς
 τοιοῦτος εἶναι οἶον σὺ ὑφηγεῖ· ἴσως μέντοι χρήν ἐννοεῖν
 καὶ τὸ τῶν παρόντων. πάλαι γάρ τοι, πρὶν καὶ ὑμᾶς
 ἔλθειν, ἐγὼ τοῖς παροῦσι πολλὰ ἐπεδειξάμην, καὶ νῦν
 ἴσως πόρρω ἀποτενοῦμεν, ἣν διαλεγώμεθα. σκοπεῖν οὖν
 35 χρὴ καὶ τὸ τούτων, μή τις αὐτῶν κατέχομεν βουλομέ-
 νους τι καὶ ἄλλο πράττειν.

XIII. ΧΑΙ. Τοῦ μὲν θορύβου, ὦ Γοργία τε καὶ Σώ-
 κρατες, αὐτοὶ ἀκούετε τούτων τῶν ἀνδρῶν, βουλομένων
 ἀκοῦειν, εἴαν τι λέγητε· ἐμοὶ δ' οὖν καὶ αὐτῷ μὴ γένοιτο
 τοσαύτη ἀσχολία, ὥστε τοιούτων λόγων καὶ οὕτω λεγο-
 5 μένων ἀφεμένῳ προὔργιαίτερόν τι γενέσθαι ἄλλο πρᾶτ-
 τειν.

ΚΑΛ. Νῆ τοὺς θεούς, ὦ Χαιρεφῶν. καὶ μὲν δὴ καὶ αὐ-
 τὸς πολλοῖς ἤδη λόγοις παραγενόμενος οὐκ οἶδ' εἰ πώ-
 ποτε ἦσθην οὕτως ὥσπερ νυνί· ὥστ' ἐμοιγε, καὶ τὴν
 10 ἡμέραν ὅλην ἐθέλητε διαλέγεσθαι, χαριεῖσθε.

ΣΩ. Ἄλλὰ μήν, ὦ Καλλίκλεις, τό γ' ἐμὸν οὐδὲν κωλύει,
 εἴπερ ἐθέλει Γοργίας.

ΓΟΡ. Αἰσχροὺν δὴ τὸ λοιπόν, ὦ Σώκρατες, γίνεται ἐμέ-
 γε μὴ ἐθέλειν, αὐτὸν ἐπαγγειλάμενον ἐρωτᾶν ὅτι τις βού-

15 λεται. ἀλλ' εἰ δοκεῖ τουτοισί, διαλέγον τε καὶ ἐρώτα ὅτι ε
βούλει.

Σν. Ἄκουε δὴ, ὦ Γοργία, ἃ θαυμάζω ἐν τοῖς λεγομένοις
ὑπὸ σοῦ· ἴσως γάρ τοι σοῦ ὀρθῶς λέγοντος ἐγὼ οὐκ
ὀρθῶς ὑπολαμβάνω. ῥητορικὸν φῆς ποιεῖν οἷός τ' εἶναι,
20 εἴαν τις βούληται παρὰ σοῦ μανθάνειν.

Γορ. Ναί.

Σν. Οὐκοῦν περὶ πάντων ὥστ' ἐν ὄχλῳ πιθανὸν εἶναι
οὐ διδάσκοντα ἀλλὰ πείθοντα;

Γορ. Πάνν μὲν οὖν.

459

25 Σν. Ἐλεγές τοι νυνδὴ ὅτι καὶ περὶ τοῦ ὑγιεινοῦ τοῦ
ιατροῦ πιθανώτερος ἔσται ὁ ῥήτωρ.

Γορ. Καὶ γὰρ ἔλεγον, ἐν γε ὄχλῳ.

Σν. Οὐκοῦν τὸ ἐν ὄχλῳ τοῦτό ἐστιν ἐν τοῖς μὴ εἰδόσιν;
οὐ γὰρ δήπου ἐν γε τοῖς εἰδόσι τοῦ ἱατροῦ πιθανώτερος
30 ἔσται.

Γορ. Ἀληθῇ λέγεις.

Σν. Οὐκοῦν εἴπερ τοῦ ἱατροῦ πιθανώτερος ἔσται, τοῦ
εἰδότος πιθανώτερος γίγνεται;

Γορ. Πάνν γε.

35 Σν. Οὐκ ἱατρός γε ὦν. ἦ γάρ;

Γορ. Ναί.

b

Σν. Ὁ δὲ μὴ ἱατρός γε δήπου ἀνεπιστήμων ὦν ὁ ἱατρός
ἐπιστήμων.

Γορ. Δῆλον ὅτι.

40 Σν. Ὁ οὐκ εἰδὼς ἄρα τοῦ εἰδότος ἐν οὐκ εἰδόσι πιθα-
νώτερος ἔσται, ὅταν ὁ ῥήτωρ τοῦ ἱατροῦ πιθανώτερος ᾖ.
τοῦτο συμβαίνει ἢ ἄλλο τι;

Γορ. Τοῦτο ἐνταῦθά γε συμβαίνει.

Σν. Οὐκοῦν καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας τέχνας ὡσαύ-
45 τως ἔχει ὁ ῥήτωρ καὶ ἡ ῥητορική; αὐτὰ μὲν τὰ πράγματα

οὐδὲν δεῖ αὐτὴν εἰδέναι ὅπως ἔχει, μηχανὴν δέ τινα πει-
 θοῦς ἡγρηκέναι, ὥστε φαίνεσθαι τοῖς οὐκ εἰδόσι μᾶλλον
 εἰδέναι τῶν εἰδότων;

XIV. ΓΟΡ. Οὐκοῦν πολλὴ ραστώνη, ὦ Σώκρατες,
 γίγνεται, μὴ μαθόντα τὰς ἄλλας τέχνας, ἀλλὰ μίαν ταύ-
 την, μηδὲν ἐλαττοῦσθαι τῶν δημιουργῶν;

ΣΩ. Εἰ μὲν ἐλαττοῦται ἢ μὴ ἐλαττοῦται ὁ ρήτωρ τῶν
 5 ἄλλων διὰ τὸ οὕτως ἔχειν, αὐτίκα ἐπισκεψόμεθα, εἴαν τι
 ἡμῖν πρὸς λόγου ᾗ· νῦν δὲ τόδε πρότερον σκεψόμεθα, ἄρα α
 τυγχάνει περὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον καὶ τὸ αἰσχρὸν
 καὶ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν οὕτως ἔχων ὁ ρήτορι-
 κὸς ὡς περὶ τὸ ὑγιεινὸν καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὧν αἱ ἄλλαι
 10 τέχναι, αὐτὰ μὲν οὐκ εἰδώς, τί ἀγαθὸν ἢ τί κακὸν ἐστὶν ἢ
 τί καλὸν ἢ τί αἰσχρὸν ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον, πειθῶ δὲ περὶ
 αὐτῶν μεμηχανημένος, ὥστε δοκεῖν εἰδέναι οὐκ εἰδώς ἐν
 οὐκ εἰδόσι μᾶλλον τοῦ εἰδότος; ἢ ἀνάγκη εἰδέναι, καὶ δεῖ e
 προεπιστάμενον ταῦτα ἀφικέσθαι παρὰ σέ τὸν μέλλοντα
 15 μαθήσεσθαι τὴν ρητορικὴν; εἰ δὲ μή, σὺ ὁ τῆς ρητορικῆς
 διδάσκαλος τούτων μὲν οὐδὲν διδάξεις τὸν ἀφικνούμενον
 — οὐ γὰρ σὸν ἔργον — ποιήσεις δ' ἐν τοῖς πολλοῖς δοκεῖν
 εἰδέναι αὐτὸν τὰ τοιαῦτα οὐκ εἰδότα καὶ δοκεῖν ἀγαθὸν
 εἶναι οὐκ ὄντα; ἢ τὸ παράπαν οὐχ οἷός τε ἔσει αὐτὸν
 20 διδάξαι τὴν ρητορικὴν, εἴαν μὴ προειδῇ περὶ τούτων τὴν
 ἀλήθειαν; ἢ πῶς τὰ τοιαῦτα ἔχει, ὦ Γοργία; καὶ πρὸς 400
 Διός, ὥσπερ ἄρτι εἶπες, ἀποκαλύψας τῆς ρητορικῆς εἰπέ
 τίς ποθ' ἢ δύναμίς ἐστιν;

ΓΟΡ. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὦ Σώκρατες, εἴαν τύχη μὴ
 25 εἰδώς, καὶ ταῦτα παρ' ἐμοῦ μαθήσεται.

ΣΩ. Ἐχε δὴ· καλῶς γὰρ λέγεις. εἴανπερ ρητορικὸν σὺ
 τινα ποιήσης, ἀνάγκη αὐτὸν εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ
 ἄδिका ἢτοι πρότερόν γε ἢ ὕστερον μαθόντα παρὰ σοῦ.

ΓΟΡ. Πάνυ γε.

30 ΣΩ. Τί οὖν; ὁ τὰ τεκτονικὰ μεμαθηκὼς τεκτονικός, ἢ οὐ; b

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὁ τὰ μουσικὰ μουσικός;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ ὁ τὰ ἱατρικὰ ἱατρικός, καὶ τᾶλλα οὕτω κατὰ
35 τὸν αὐτὸν λόγον, ὁ μεμαθηκὼς ἕκαστα τοιοῦτός ἐστιν οἶον
ἢ ἐπιστήμη ἕκαστον ἀπεργάζεται;

ΓΟΡ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ὁ τὰ δίκαια
μεμαθηκὼς δίκαιος;

40 ΓΟΡ. Πάντως δήπου.

ΣΩ. Ὁ δὲ δίκαιος δίκαιά που πράττει;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη τὸν [ῥητορικὸν δίκαιον εἶναι, τὸν c
δὲ] δίκαιον βούλεσθαι (αἰ) δίκαια πράττειν;

45 ΓΟΡ. Φαίνεται γε.

ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὁ γε δίκαιος ἀδικεῖν.

ΓΟΡ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Τὸν δὲ ῥητορικὸν ἀνάγκη ἐκ τοῦ λόγου δίκαιον
εἶναι.

50 ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὁ ῥητορικὸς ἀδικεῖν.

ΓΟΡ. Οὐ φαίνεται γε.

XV. ΣΩ. Μέμνησαι οὖν λέγων ὀλίγω πρότερον, ὅτι οὐ a
δεῖ τοῖς παιδοτρίβαις ἐγκαλεῖν οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν
πόλεων, ἐὰν ὁ πύκτης τῇ πυκτικῇ χρηταί τε καὶ ἀδικῇ;
ὡσαύτως δὲ οὕτως καὶ ἐὰν ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ ἀδίκως
5 χρηταί, μὴ τῷ διδάξαντι ἐγκαλεῖν μηδὲ ἐξελαύνειν ἐκ τῆς
πόλεως, ἀλλὰ τῷ ἀδικοῦντι καὶ οὐκ ὀρθῶς χρωμένῳ τῇ
ῥητορικῇ; ἐρρήθη ταῦτα ἢ οὐ;

ΓΟΡ. Ἐρρήθη.

ΣΩ. Νῦν δέ γε ὁ αὐτὸς οὗτος φαίνεται, ὁ ῥητορικός, οὐκ ε
10 ἂν ποτε ἀδικήσας. ἦ οὐ;

ΓΟΡ. Φαίνεται.

ΣΩ. Καὶ ἐν τοῖς πρώτοις γε, ὦ Γοργία, λόγοις ἐλέγετο, ὅτι ἡ ῥητορικὴ περὶ λόγους εἴη οὐ τοὺς τοῦ ἀρτίου καὶ περιττοῦ, ἀλλὰ τοὺς τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου· ἦ γάρ;

15 ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Ἐγὼ τοίνυν σοῦ τότε ταῦτα λέγοντος ὑπέλαβον, ὡς οὐδέ ποτ' ἂν εἴη ἡ ῥητορικὴ ἀδικον πρᾶγμα, ὃ γ' αἰὲ περὶ δικαιοσύνης τοὺς λόγους ποιεῖται· ἐπειδὴ δὲ ὀλίγον ὕστερον ἔλεγες, ὅτι ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ καὶ ἀδίκως
20 χρῶτο, οὕτω θαυμάσας καὶ ἡγησάμενος οὐ συνάδειν τὰ 461 λεγόμενα ἐκείνους εἶπον τοὺς λόγους, ὅτι, εἰ μὲν κέρδος ἡγοῖο εἶναι τὸ ἐλέγχεσθαι ὥσπερ ἐγώ, ἄξιον εἴη διαλέγεσθαι, εἰ δὲ μή, ἔαν χαίρειν· ὕστερον δὲ ἡμῶν ἐπισκοποῦμένων ὁρᾶς δὴ καὶ αὐτὸς ὅτι αὖ ὁμολογεῖται τὸν ῥητορικὸν
25 ἀδύνατον εἶναι ἀδίκως χρῆσθαι τῇ ῥητορικῇ καὶ ἐθέλειν ἀδικεῖν. ταῦτα οὖν ὅπη ποτὲ ἔχει, μὰ τὸν κύνα, ὦ Γοργία, οὐκ ὀλίγης συνουσίας ἐστὶν ὥστε ἱκανῶς διασκέψασθαι.

XVI. ΠΩΛ. Τί δέ, ὦ Σώκρατες; οὕτω καὶ σὺ περὶ τῆς ῥητορικῆς δοξάζεις ὥσπερ νῦν λέγεις; ἦ οἶε, ὅτι Γοργίας ἡσχύνθη σοι μὴ προσομολογήσαι τὸν ῥητορικὸν ἄνδρα μὴ οὐχὶ καὶ τὰ δίκαια εἰδέναι καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθά,
5 καὶ ἔαν μὴ ἔλθῃ ταῦτα εἰδὼς παρ' αὐτόν, αὐτὸς διδάξῃν, ἔπειτα ἐκ ταύτης ἴσως τῆς ὁμολογίας ἐναντίον τι συνέβῃ ἐν
τοῖς λόγοις, τοῦτο δὲ δὴ ἀγαπᾶς, αὐτὸς ἀγαγὼν ἐπὶ τοιαῦτα ἐρωτήματα — ἐπεὶ τίνα οἶε ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια καὶ ἄλλους διδάξῃν; ἀλλ'
10 εἰς τὰ τοιαῦτα ἄγειν πολλὴ ἀγροικία ἐστὶ τοὺς λόγους.

ΣΩ. ὦ κάλλιστε Πῶλε, ἀλλὰ τοι ἐξεπίτηδες κτώμεθα
 εταίρους καὶ υἱεῖς, ἵνα, ἐπειδὴ αὐτοὶ πρεσβύτεροι γιγνό-
 μενοι σφαλλόμεθα, παρόντες ὑμεῖς οἱ νεώτεροι ἐπανορ-
 θώτε ἡμῶν τὸν βίον καὶ ἐν ἔργοις καὶ ἐν λόγοις. καὶ α
 15 νῦν εἴ τι ἐγὼ καὶ Γοργίας ἐν τοῖς λόγοις σφαλλόμεθα,
 σὺ παρὼν ἐπανόρθου· δίκαιος δ' εἶ· καὶ ἐγὼ ἐθέλω
 τῶν ὁμολογημένων εἴ τί σοι δοκεῖ μὴ καλῶς ὁμολογῇ-
 σθαι, ἀναθέσθαι ὅτι ἂν σὺ βούλῃ, εἰάν μοι ἐν μόνον
 φυλάττης.

20 ΠΩΛ. Τί τοῦτο λέγεις;

ΣΩ. Τὴν μακρολογίαν, ὦ Πῶλε, ἣν καθέρξης, ἥ τὸ
 πρῶτον ἐπεχείρησας χρῆσθαι.

ΠΩΛ. Τί δέ; οὐκ ἐξέσται μοι λέγειν ὅποσα ἂν βού-
 λωμαι;

25 ΣΩ. Δεινὰ μεντὰν πάθοις, ὦ βέλτιστε, εἰ Ἀθήναζε ε
 ἀφικόμενος, οὗ τῆς Ἑλλάδος πλείστη ἐστὶν ἐξουσία τοῦ
 λέγειν, ἔπειτα σὺ ἐνταῦθα τούτου μόνος ἀτυχήσῃς.
 ἀλλὰ ἀντίθεος τοι· σοῦ μακρὰ λέγοντος καὶ μὴ ἐθέλοντος
 τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, οὐ δεινὰ ἂν αὖ ἐγὼ πάθοιμι,
 30 εἰ μὴ ἐξέσται μοι ἀπιέναι καὶ μὴ ἀκούειν σου; ἀλλ' εἴ τι 462
 κήδει τοῦ λόγου τοῦ εἰρημένου καὶ ἐπανορθώσασθαι αὐτὸν
 βούλει, ὥσπερ νυνδὴ ἔλεγον, ἀναθέμενος ὅτι σοι δοκεῖ, ἐν
 τῷ μέρει ἐρωτῶν τε καὶ ἐρωτώμενος, ὥσπερ ἐγὼ τε καὶ
 Γοργίας, ἔλεγχέ τε καὶ ἐλέγχου. φῆς γὰρ δήπου καὶ σὺ
 35 ἐπίστασθαι ἅπερ Γοργίας· ἦ οὐ;

ΠΩΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ κελεύεις σαυτὸν ἐρωτᾶν ἐκάστοτε
 ὅτι ἂν τις βούληται, ὥς ἐπιστάμενος ἀποκρίνεσθαι;

ΠΩΛ. Πάνν μὲν οὖν.

40 ΣΩ. Καὶ νῦν δὴ τούτων ὁπότερον βούλει ποίει, ἐρώτα ἢ β
 ἀποκρίνου.

XVII. ΠΩΛ. Ἀλλὰ ποιήσω ταῦτα. καί μοι ἀπόκριναι,
 ὦ Σώκρατες· ἐπειδὴ Γοργίας ἀπορεῖν σοι δοκεῖ περὶ τῆς
 ῥητορικῆς, σὺ αὐτὴν τίνα φῆς εἶναι;

ΣΩ. Ἄρα ἐρωτᾷς ἥντινα τέχνην φημὶ εἶναι;

5 ΠΩΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Οὐδεμία ἐμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ὥς γε πρὸς σέ
 τάληθῃ εἰρήσθαι.

ΠΩΛ. Ἀλλὰ τί σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι;

ΣΩ. Πράγμα ὃ φῆς σὺ ποιῆσαι τέχνην ἐν τῷ συγγράμ-
 10 ματι ὃ ἐγὼ ἐναγχος ἀνέγγνων.

ΠΩΛ. Τί τοῦτο λέγεις;

ΣΩ. Ἐμπειρίαν ἔγωγέ τινα.

ΠΩΛ. Ἐμπειρία ἄρα σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι;

ΣΩ. Ἐμοιγε, εἰ μὴ τι σὺ ἄλλο λέγεις.

15 ΠΩΛ. Τίνος ἐμπειρία;

ΣΩ. Χάριτός τινος καὶ ἡδονῆς ἀπεργασίας.

ΠΩΛ. Οὐκοῦν καλὸν σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι, —
 χαρίζεσθαι οἷόν τε εἶναι ἀνθρώποις;

ΣΩ. Τί δέ, ὦ Πῶλε; ἤδη πέπυσαι παρ' ἐμοῦ, ὅτι φημὶ
 20 αὐτὴν εἶναι, ὥστε τὸ μετὰ τοῦτο ἐρωτᾷς, εἰ οὐ καλὴ μοι
 δοκεῖ εἶναι;

ΠΩΛ. Οὐ γὰρ πέπυσμαι ὅτι ἐμπειρίαν τινὰ αὐτὴν φῆς
 εἶναι;

ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐπειδὴ τιμᾷς τὸ χαρίζεσθαι, σμικρόν
 25 τί μοι χαρίσασθαι;

ΠΩΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Ἐροῦ νῦν με, ὀψοποιία ἥτις μοι δοκεῖ τέχνη εἶναι.

ΠΩΛ. Ἐρωτῶ δῆ, τίς τέχνη ὀψοποιία;

ΣΩ. Οὐδεμία, ὦ Πῶλε.

30 ΠΩΛ. Ἀλλὰ τί; φάθι.

ΣΩ. Φημὶ δῆ, ἐμπειρία τις.

ΠΩΛ. Τίνος; φάθι.

ΣΩ. Φημί δὴ, χάριτος καὶ ἡδονῆς ἀπεργασίας, ὦ Πῶλε. e

ΠΩΛ. Ταῦτόν δ' ἐστὶν ὀψοποιία καὶ ῥητορικὴ;

35 ΣΩ. Οὐδαμῶς γε, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς μὲν ἐπιτηδεύσεως μόριον.

ΠΩΛ. Τίνος λέγεις ταύτης;

ΣΩ. Μὴ ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν. ὁκνῶ Γοργίου ἔνεκα λέγειν, μὴ οἷται με διακωμωδεῖν τὸ ἑαυτοῦ
40 ἐπιτήδευμα. ἐγὼ δέ, εἰ μὲν τοῦτό ἐστιν ἡ ῥητορικὴ ἣν 463
Γοργίας ἐπιτηδεύει, οὐκ οἶδα. καὶ γὰρ ἄρτι ἐκ τοῦ λόγου οὐδὲν ἡμῖν καταφανὲς ἐγένετο, τί ποτε οὗτος ἡγείται. ὃ δ' ἐγὼ καλῶ τὴν ῥητορικὴν, πράγματός τινός ἐστι μόριον οὐδενὸς τῶν καλῶν.

45 ΓΟΡ. Τίνος, ὦ Σώκρατες; εἰπέ, μηδὲν ἐμὲ αἰσχυρθεῖς.

XVIII. ΣΩ. Δοκεῖ τοῖνυν μοι, ὦ Γοργία, εἶναί τι ἐπιτήδευμα τεχνικὸν μὲν οὐ, ψυχῆς δὲ στοχαστικῆς καὶ ἀνδρείας καὶ φύσει δεινῆς προσομιλεῖν τοῖς ἀνθρώποις. καλῶ δὲ αὐτοῦ ἐγὼ τὸ κεφάλαιον κολακείαν. ταύτης μοι b
5 δοκεῖ τῆς ἐπιτηδεύσεως πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα μόρια εἶναι, ἐν δὲ καὶ ἡ ὀψοποιική. ὃ δοκεῖ μὲν εἶναι τέχνη, ὥς δὲ ὁ ἐμὸς λόγος, οὐκ ἔστιν τέχνη, ἀλλ' ἐμπειρία καὶ τριβή. ταύτης μόριον καὶ τὴν ῥητορικὴν ἐγὼ καλῶ καὶ τὴν γε κομμωτικὴν καὶ τὴν σοφιστικὴν, τέτταρα ταῦτα μόρια ἐπὶ c
10 τέτταρσιν πράγμασιν. εἰ οὖν βούλεται Πῶλος πυνθάνεσθαι, πυνθανέσθω. οὐ γάρ πω πέπυσται, ὁποῖόν φημι ἐγὼ τῆς κολακείας μόριον εἶναι τὴν ῥητορικὴν, ἀλλ' αὐτὸν λέληθα οὐπω ἀποκεκριμένος, ὃ δὲ ἐπανερωτᾷ, εἰ οὐ καλὸν ἡγοῦμαι εἶναι. ἐγὼ δὲ αὐτῷ οὐκ ἀποκρινοῦμαι πρότερον,
15 εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχυρὸν ἡγοῦμαι εἶναι τὴν ῥητορικὴν, πρὶν ἂν πρῶτον ἀποκρίνωμαι ὅτι ἐστίν. οὐ γὰρ δίκαιον, ὦ

Πῶλε· ἀλλ' εἴπερ βούλει πυθέσθαι, ἐρώτα, ὁποῖον μόριον τῆς κολακείας φημὶ εἶναι τὴν ῥητορικὴν.

ΠΩΛ. Ἐρωτῶ δὴ, καὶ ἀποκρίναι, ὁποῖον μόριον.

20 ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἂν μάθοις ἀποκριναμένον; ἔστιν γὰρ ἡ ῥητορικὴ κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον πολιτικῆς μορίου εἰδῶλον.

ΠΩΛ. Τί οὖν; καλὸν ἢ αἰσχρὸν λέγεις αὐτὴν εἶναι;

ΣΩ. Αἰσχρὸν ἔγωγε· τὰ γὰρ κακὰ αἰσχροῦ καλῶ· ἐπειδὴ δεῖ σοι ἀποκρίνασθαι ὡς ἤδη εἰδότες ἃ ἐγὼ λέγω.

25 ΓΟΡ. Μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲ αὐτὸς συνίημι ὅτι λέγεις.

ΣΩ. Εἰκότως γε, ὦ Γοργία· οὐδὲν γὰρ πω σαφὲς λέγω, ὡς Πῶλος δὲ ὅδε νέος ἐστὶ καὶ ὀξύς.

ΓΟΡ. Ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἔα, ἐμοὶ δ' εἰπέ, πῶς λέγεις 30 πολιτικῆς μορίου εἰδῶλον εἶναι τὴν ῥητορικὴν.

ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ πειράσομαι φράσαι, ὃ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἡ ῥητορικὴ· εἰ δὲ μὴ τυγχάνει ὃν τοῦτο, Πῶλος ὅδε ἐλέγξει. σῶμά που καλεῖς τι καὶ ψυχὴν;

ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

464

35 ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τούτων οἶετινὰ εἶναι ἐκατέρου εὐεξίαν;

ΓΟΡ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Τί δέ; δοκοῦσαν μὲν εὐεξίαν, οὖσαν δ' οὐ; οἷον τοιόνδε λέγω· πολλοὶ δοκοῦσιν εὖ ἔχειν τὰ σώματα, οὓς οὐκ ἂν ραδίως αἰσθοιτό τις ὅτι οὐκ εὖ ἔχουσιν ἄλλος ἢ 40 ἰατρός τε καὶ τῶν γυμναστικῶν τις.

ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον λέγω καὶ ἐν σώματι εἶναι καὶ ἐν ψυχῇ, ὅτι ποιεῖ μὲν δοκεῖν εὖ ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ἔχει δὲ οὐδὲν μᾶλλον.

45 ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα.

b

XIX. ΣΩ. Φέρε δὴ σοι, ἐὰν δύνωμαι, σαφέστερον ἐπιδείξω ὃ λέγω. δυοῖν ὄντων τοῦν πραγμάτοιμ δύο λέγω

τέχνας· τὴν μὲν ἐπὶ τῇ ψυχῇ πολιτικὴν καλῶ, τὴν δὲ ἐπὶ
 σώματι μίαν μὲν οὕτως ὀνομάσαι οὐκ ἔχω σοι, μιᾶς δὲ
 5 οὔσης τῆς τοῦ σώματος θεραπείας δύο μόρια λέγω, τὴν
 μὲν γυμναστικὴν, τὴν δὲ ἰατρικὴν· τῆς δὲ πολιτικῆς ἀντί-
 στροφον μὲν τῇ γυμναστικῇ τὴν νομοθετικὴν, ἀντίστροφον
 δὲ τῇ ἰατρικῇ τὴν δικαιοσύνην. ἐπικοινωνοῦσι μὲν δὴ c
 ἀλλήλαις, ἅτε περὶ τὸ αὐτὸ οὔσαι, ἐκάτεραι τούτων, ἥ τε
 10 ἰατρικὴ τῇ γυμναστικῇ καὶ ἡ δικαιοσύνη τῇ νομοθετικῇ,
 ὅμως δὲ διαφέρουσιν τι ἀλλήλων. τεττάρων δὴ τούτων
 οὐσῶν, καὶ αἰεὶ πρὸς τὸ βέλτιστον θεραπευουσῶν τῶν μὲν
 τὸ σῶμα, τῶν δὲ τὴν ψυχὴν, ἡ κολακευτικὴ αἰσθομένη, οὐ
 γνοῦσα λέγω, ἀλλὰ στοχασαμένη, τέτραχα ἑαυτὴν διανεί-
 15 μασα, ὑποδύσα ὑπὸ ἕκαστον τῶν μορίων, προσποιεῖται
 εἶναι τοῦτο ὅπερ ὑπέδν, καὶ τοῦ μὲν βελτίστου οὐδὲν a
 φροντίζει, τῷ δὲ αἰεὶ ἡδίστῳ θηρεύεται τὴν ἄνοιαν καὶ
 ἐξαπατᾷ, ὥστε δοκεῖ πλείστου ἀξία εἶναι. ὑπὸ μὲν οὖν
 τὴν ἰατρικὴν ἡ ὀψοποικὴ ὑποδέδυκεν καὶ προσποιεῖται τὰ
 20 βέλτιστα σιτία τῷ σώματι εἶδέναι, ὥστ' εἰ δέοι ἐν παισὶ
 διαγωνίζεσθαι ὀψοποιόν τε καὶ ἰατρὸν ἢ ἐν ἀνδράσιν
 οὕτως ἀνοήτοις ὥσπερ οἱ παῖδες, πότερος ἐπαῖει περὶ τῶν
 χρηστῶν σιτίων καὶ πονηρῶν, ὁ ἰατρὸς ἢ ὁ ὀψοποιός, λιμῷ e
 ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἰατρόν. κολακείαν μὲν οὖν αὐτὸ καλῶ,
 25 καὶ αἰσχρόν φημι εἶναι τὸ τοιοῦτον, ὃ Πῶλε — τοῦτο γὰρ 465
 πρὸς σέ λέγω — ὅτι τοῦ ἡδέος στοχάζεται ἄνευ τοῦ βελ-
 τίστου· τέχνην δὲ αὐτὴν οὗ φημι εἶναι ἀλλ' ἐμπειρίαν,
 ὅτι οὐκ ἔχει λόγον οὐδένα ὧν προσφέρει, ὅποι' ἄττα τὴν
 φύσιν ἐστίν, ὥστε τὴν αἰτίαν ἐκάστου μὴ ἔχειν εἰπεῖν.
 30 ἐγὼ δὲ τέχνην οὐ καλῶ, ὃ ἂν ἦ ἄλογον πρᾶγμα· τούτων
 δὲ πέρι εἰ ἀμφισβητεῖς, ἰθέλω ὑποσχεῖν λόγον.

XX. Τῇ μὲν οὖν ἰατρικῇ, ὥσπερ λέγω, ἡ ὀψοποικὴ b
 κολακεία ὑπόκειται· τῇ δὲ γυμναστικῇ κατὰ τὸν αὐτὸν

τρόπον τοῦτον ἡ κομμωτική, κακοῦργός τε οὖσα καὶ ἀπα-
 τηλὴ καὶ ἀγεννὴς καὶ ἀνελεύθερος, σχήμασιν καὶ χρώ-
 5 μασιν καὶ λειότητι καὶ ἐσθήσει ἀπατῶσα, ὥστε ποιεῖν
 ἀλλότριον κάλλος ἐφελκομένους τοῦ οἰκείου τοῦ διὰ τῆς
 γυμναστικῆς ἀμελεῖν. ἵν' οὖν μὴ μακρολογῶ, ἐθέλω σοι
 εἰπεῖν ὥσπερ οἱ γεωμέτραι — ἤδη γὰρ ἂν ἴσως ἀκολουθή-
 σαις — ὅτι ὁ κομμωτικὴ πρὸς γυμναστικὴν, τοῦτο ὀψο-
 10 ποιικὴ πρὸς ἰατρικὴν· μᾶλλον δὲ ὧδε, ὅτι ὁ κομμωτικὴ
 πρὸς γυμναστικὴν, τοῦτο σοφιστικὴ πρὸς νομοθετικὴν,
 καὶ ὅτι ὁ ὀψοποιικὴ πρὸς ἰατρικὴν, τοῦτο ῥητορικὴ πρὸς
 δικαιοσύνην. ὅπερ μέντοι λέγω, διέστηκεν οὕτω φύσει·
 ἅτε δ' ἐγγὺς ὄντων φύρονται ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ ταῦτα
 15 σοφισταὶ καὶ ῥήτορες, καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅτι χρήσονται
 οὔτε αὐτοὶ ἑαυτοῖς οὔτε οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τούτοις. καὶ
 γὰρ ἂν, εἰ μὴ ἡ ψυχὴ τῷ σώματι ἐπεστάτει, ἀλλ' αὐτὸ
 αὐτῷ, καὶ μὴ ὑπὸ ταύτης κατεθεωρεῖτο καὶ διεκρίνετο ἢ τε
 ὀψοποιικὴ καὶ ἡ ἰατρικὴ, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα ἔκρινε σταθ-
 20 μώμενον ταῖς χάρισι ταῖς πρὸς αὐτό, τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου
 ἂν πολὺ ᾗν, ὦ φίλε Πῶλε — σὺ γὰρ τούτων ἔμπειρος, —
 ὁμοῦ ἂν πάντα χρήματα ἐφύρετο ἐν τῷ αὐτῷ, ἀκρίτων ὄν-
 των τῶν τε ἰατρικῶν καὶ ὑγιεινῶν καὶ ὀψοποιικῶν. ὁ μὲν
 οὖν ἐγὼ φημι τὴν ῥητορικὴν εἶναι, ἀκήκοας· ἀντίστροφον
 25 ὀψοποιίας ἐν ψυχῇ, ὡς ἐκείνο ἐν σώματι. ἴσως μὲν οὖν
 ἄτοπον πεποίηκα, ὅτι σε οὐκ ἔων μακροὺς λόγους λέγειν
 αὐτὸς συχνὸν λόγον ἀποτέτακα. ἄξιον μὲν οὖν ἐμοὶ συγ-
 γνώμην ἔχειν ἐστίν. λέγοντος γάρ μου βραχέα οὐκ ἐμάν-
 θανες, οὐδὲ χρῆσθαι τῇ ἀποκρίσει, ἣν σοι ἀπεκρινάμην,
 30 οὐδὲν οἶός τ' ᾗσθα, ἀλλ' ἐδέου διηγήσεως. εἰ μὲν οὖν καὶ
 ἐγὼ σοῦ ἀποκρινομένου μὴ ἔχω ὅτι χρήσωμαι, ἀπότεινε
 καὶ σὺ λόγον, εἰ μὲν δὲ ἔχω, ἔα με χρῆσθαι· δίκαιον γάρ.
 καὶ νῦν ταύτῃ τῇ ἀποκρίσει εἴ τι ἔχεις χρῆσθαι, χρῶ.

XXI. ΠΩΛ. Τί οὖν φής; κολακεία δοκεῖ σοι εἶναι ἡ ῥητορικὴ;

ΣΩ. Κολακείας μὲν οὖν ἔγωγε εἶπον μόνιον. ἀλλ' οὐ μνημονεύεις τηλικούτος ὢν, ὃ Πῶλε; τί τάχα δράσεις;

5 ΠΩΛ. Ἄρ' οὖν δοκοῦσί σοι ὡς κόλακες ἐν ταῖς πόλεσι φαῦλοι νομίζεσθαι οἱ ἀγαθοὶ ῥήτορες;

ΣΩ. Ἐρώτημα τοῦτ' ἐρωτᾷς ἢ λόγου τινὸς ἀρχὴν λέγεις;

ΠΩΛ. Ἐρωτῶ ἔγωγε.

10 ΣΩ. Οὐδὲ νομίζεσθαι ἔμοιγε δοκοῦσιν.

ΠΩΛ. Πῶς οὐ νομίζεσθαι; οὐ μέγιστον δύνανται ἐν ταῖς πόλεσιν;

ΣΩ. Οὐκ, εἰ τὸ δύνασθαι γε λέγεις ἀγαθόν τι εἶναι τῷ δυναμένῳ.

15 ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ λέγω γε.

ΣΩ. Ἐλάχιστον τοίνυν μοι δοκοῦσιν τῶν ἐν τῇ πόλει δύνασθαι οἱ ῥήτορες.

ΠΩΛ. Τί δέ; οὐχ, ὥσπερ οἱ τύραννοι, ἀποκτεινύασιν τε ὃν ἂν βούλωνται, καὶ ἀφαιροῦνται χρήματα καὶ ἐκβάλ-
20 λουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς;

ΣΩ. Νῆ τὸν κύνα, ἀμφιγνοῶ μέντοι, ὃ Πῶλε, ἐφ' ἐκάστου ὧν λέγεις, πότερον αὐτὸς ταῦτα λέγεις καὶ γνώμην σαυτοῦ ἀποφαίνει, ἢ ἐμὲ ἐρωτᾷς.

ΠΩΛ. Ἀλλ' ἔγωγε σὲ ἐρωτῶ.

25 ΣΩ. Εἶεν, ὃ φίλε· ἔπειτα δύο ἅμα με ἐρωτᾷς;

ΠΩΛ. Πῶς δύο;

ΣΩ. Οὐκ ἄρτι οὕτω πως ἔλεγες, ὅτι ἀποκτεινύασιν οἱ ῥήτορες οὓς ἂν βούλωνται, ὥσπερ οἱ τύραννοι, καὶ χρήματα ἀφαιροῦνται καὶ ἐξελαύνουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν
30 δοκῇ αὐτοῖς.

ΠΩΛ. Ἐγωγε,

XXII. ΣΩ. Λέγω τοίνυν σοι, ὅτι δύο ταῦτ' ἐστὶν ἐρω-
τήματα, καὶ ἀποκρινοῦμαι γέ σοι πρὸς ἀμφότερα. φημί
γάρ, ὦ Πῶλε, ἐγὼ καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυράννους
δύνασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσιν σμικρότατον, ὥσπερ νυνδὴ
5 ἔλεγον· οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ὧν βούλονται ὥς ἔπος εἰπεῖν·
ποιεῖν μέντοι ὅτι ἂν αὐτοῖς δόξῃ βέλτιστον εἶναι.

ΠΩ. Οὐκοῦν τοῦτό ἐστιν τὸ μέγα δύνασθαι;

ΣΩ. Οὐχ, ὥς γέ φησιν Πῶλος.

ΠΩ. Ἐγὼ οὐ φημι; φημί μὲν οὖν ἔγωγε.

10 ΣΩ. Μὰ τὸν — οὐ σύ γε, ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι φῆς
ἀγαθὸν εἶναι τῷ δυναμένῳ.

ΠΩ. Φημί γὰρ οὖν.

ΣΩ. Ἀγαθὸν οὖν οἶε εἶναι, εἴαν τις ποιῇ ταῦτα, ἃ ἂν
δοκῇ αὐτῷ βέλτιστα εἶναι, νοῦν μὴ ἔχων, καὶ τοῦτο καλεῖς
15 μέγα δύνασθαι;

ΠΩ. Οὐκ ἔγωγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας καὶ
τέχνην τὴν ῥητορικὴν ἀλλὰ μὴ κολακειάν, ἐμὲ ἐξελέγξας; 467
εἰ δέ με εἰσείς ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες οἱ ποιοῦντες ἐν ταῖς
20 πόλεσιν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς καὶ οἱ τύραννοι οὐδὲν ἀγαθὸν
τοῦτο κεκτήσονται. ἡ δὲ δύναμίς ἐστιν, ὥς σὺ φῆς, ἀγα-
θόν, τὸ δὲ ποιεῖν ἄνευ νοῦ ἃ δοκεῖ καὶ σὺ ὁμολογεῖς κακὸν
εἶναι· ἢ οὐ;

ΠΩ. Ἐγωγε.

25 ΣΩ. Πῶς ἂν οὖν οἱ ῥήτορες μέγα δύναιτο ἢ οἱ τύραν-
νοι ἐν ταῖς πόλεσιν, εἰ μὴ Σωκράτης ἐξελεγχθῇ ὑπὸ Πῶ-
λου ὅτι ποιοῦσιν ἃ βούλονται;

ΠΩ. Οὗτος ἀνὴρ —

ΣΩ. Οὐ φημι ποιεῖν αὐτοὺς ἃ βούλονται· ἀλλὰ μ' ἔλεγχε.

30 ΠΩ. Οὐκ ἄρτι ὡμολόγεις ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς βέλ-
τιστα εἶναι, τούτου πρόσθεν;

ΣΩ. Καὶ γὰρ νῦν ὁμολογῶ.

ΠΩΛ. Οὐκοῦν ποιοῦσιν ἃ βούλονται;

ΣΩ. Οὐ φημι.

35 ΠΩΛ. Ποιοῦντες δὲ ἃ δοκεῖ αὐτοῖς;

ΣΩ. Φημί.

ΠΩΛ. Σχέτλια λέγεις καὶ ὑπερφυᾶ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Μὴ κατηγορεῖ, ὦ λῶστε Πῶλε, ἵνα προσείπω σε
κατὰ σέ· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχεις ἐμὲ ἐρωτᾶν, ἐπιδείξον ὅτι
40 ψεύδομαι, εἰ δὲ μή, αὐτὸς ἀποκρίνου.

ΠΩΛ. Ἄλλ' ἐθέλω ἀποκρίνεσθαι, ἵνα καὶ εἰδῶ ὅτι λέ-
γεις.

XXIII. ΣΩ. Πότερον οὖν σοι δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι
τοῦτο βούλεσθαι, ὃ ἂν πράττωσιν ἐκάστοτε, ἢ ἐκείνο, οὗ
ἕνεκα πράττουσιν τοῦθ' ὃ πράττουσιν; οἷον οἱ τὰ φάρ-
μακα πίνοντες παρὰ τῶν ἰατρῶν πότερόν σοι δοκοῦσιν
5 τοῦτο βούλεσθαι, ὅπερ ποιοῦσιν, πίνειν τὸ φάρμακον καὶ
ἀλγεῖν, ἢ ἐκείνο, τὸ ὑγιαίνειν, οὗ ἕνεκα πίνουσιν; d

ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι τὸ ὑγιαίνειν.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ πλείοντές τε καὶ τὸν ἄλλον χρημα-
τισμὸν χρηματιζόμενοι οὐ τοῦτό ἐστιν ὃ βούλονται, ὃ ποι-
10 οῦσιν ἐκάστοτε· τίς γὰρ βούλεται πλεῖν τε καὶ κινδυ-
νεύειν καὶ πράγματ' ἔχειν; ἀλλ' ἐκείνο, οἶμαι, οὗ ἕνεκα
πλέουσιν, πλουτεῖν· πλούτου γὰρ ἕνεκα πλέουσιν.

ΠΩΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν οὕτω καὶ περὶ πάντων, εἴαν τίς τι
15 πράττῃ ἕνεκά του, οὐ τοῦτο βούλεται, ὃ πράττει, ἀλλ'
ἐκείνο, οὗ ἕνεκα πράττει;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἐστιν τι τῶν ὄντων, ὃ οὐχὶ ἥτοι ἀγαθόν γ'
ἐστὶν ἢ κακὸν ἢ μεταξὺ τούτων οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν;

20 ΠΩΛ. Πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν λέγεις εἶναι ἀγαθὸν μὲν σοφίαν τε καὶ ὑγίειαν καὶ πλούτον καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα, κακὰ δὲ τὰναντία τούτων;

ΠΩΛ. Ἐγωγε.

25 ΣΩ. Τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ ἄρα τοιάδε λέγεις, ἃ ἐνίστε μὲν μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνίστε δὲ τοῦ κακοῦ, ἐνίστε 468 δὲ οὐδετέρου, οἷον καθῆσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν καὶ πλεῖν, καὶ οἷον αὖ λίθους καὶ ξύλα καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα; οὐ ταῦτα λέγεις; ἢ ἄλλ' ἄττα καλεῖς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε
30 κακὰ;

ΠΩΛ. Οὐκ, ἀλλὰ ταῦτα.

ΣΩ. Πότερον οὖν τὰ μεταξὺ ταῦτα ἔνεκα τῶν ἀγαθῶν πράττουσιν, ὅταν πράττωσιν, ἢ τὰγαθὰ τῶν μεταξὺ;

ΠΩΛ. Τὰ μεταξὺ δήπου τῶν ἀγαθῶν.

35 ΣΩ. Τὸ ἀγαθὸν ἄρα διώκοντες καὶ βαδίζομεν, ὅταν βα- 469 δίζωμεν, οἰόμενοι βέλτιον εἶναι, καὶ τὸ ἐναντίον ἔσταμεν, ὅταν ἐστῶμεν, τοῦ αὐτοῦ ἔνεκα, τοῦ ἀγαθοῦ· ἢ οὐ;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀποκτείνουμεν, εἴ τινα ἀποκτείνουμεν, καὶ
40 ἐκβάλλομεν καὶ ἀφαιρούμεθα χρήματα, οἰόμενοι ἄμεινον εἶναι ἡμῖν ταῦτα ποιεῖν ἢ μή;

ΠΩΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἐνεκ' ἄρα τοῦ ἀγαθοῦ ἅπαντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ
ποιοῦντες.

45 ΠΩΛ. Φημί.

XXIV. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡμολογήσαμεν, ἃ ἔνεκά του ποιοῦ- 470 μεν, μὴ ἐκεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο, οὗ ἔνεκα ταῦτα ποιοῦμεν;

ΠΩΛ. Μάλιστα.

5 ΣΩ. Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι ἀπλῶς οὕτως, ἀλλ'

ἐὰν μὲν ὠφέλιμα ἦ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν αὐτά, βλα-
 βερὰ δὲ ὄντα οὐ βουλόμεθα. τὰ γὰρ ἀγαθὰ βουλόμεθα,
 ὥς φῆς σύ, τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ οὐ βουλόμεθα,
 10 οὐδὲ τὰ κακὰ. ἦ γάρ; ἀληθῆ σοι δοκῶ λέγειν, ὦ Πῶλε,
 ἦ οὐ; τί οὐκ ἀποκρίνεις;

ΠΩΛ. Ἀληθῆ.

d

ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ταῦτα ὁμολογοῦμεν, εἴ τις ἀποκτείνει
 τινὰ ἢ ἐκβάλλει ἐκ πόλεως ἢ ἀφαιρεῖται χρήματα, εἴτε τύ-
 15 ραννος ὢν εἴτε ῥήτωρ, οἴόμενος ἄμεινον εἶναι αὐτῷ, τυγχά-
 νει δὲ ὃν κάκιον, οὗτος δήπου ποιεῖ ἃ δοκεῖ αὐτῷ· ἦ γάρ;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν καὶ ἃ βούλεται, εἴπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ
 ὄντα; τί οὐκ ἀποκρίνεις;

20 ΠΩΛ. Ἄλλ' οὐ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται.

ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος μέγα δύναται ἐν τῇ
 πόλει ταύτῃ, εἴπερ ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἀγαθόν τι κατὰ
 τὴν σὴν ὁμολογίαν;

ΠΩΛ. Οὐκ ἔστιν.

25 ΣΩ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, λέγων ὅτι ἔστιν ἄνθρωπον
 ποιοῦντα ἐν πόλει ἃ δοκεῖ αὐτῷ μὴ μέγα δύνασθαι μηδὲ
 ποιεῖν ἃ βούλεται.

ΠΩΛ. Ὡς δὴ σύ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν δέξαιο ἐξεῖναί σοι
 ποιεῖν ὅτι δοκεῖ σοι ἐν τῇ πόλει μᾶλλον ἢ μή, οὐδὲ ζηλοῖς
 30 ὅταν ἴδῃς τινὰ ἢ ἀποκτείναντα ὃν ἔδοξεν αὐτῷ ἢ ἀφελόμε-
 νον χρήματα ἢ δῆσαντα.

ΣΩ. Δικαίως λέγεις ἢ ἀδίκως;

ΠΩΛ. Ὅποτερ' ἂν ποιῇ, οὐκ ἀμφοτέρως ζηλωτόν ἐστιν; 469

ΣΩ. Εὐφήμει, ὦ Πῶλε.

35 ΠΩΛ. Τί δῆ;

ΣΩ. Ὅτι οὐ χρή οὔτε τοὺς ἀζηλώτους ζηλοῦν οὔτε τοὺς
 ἀθλίους, ἀλλ' ἐλεεῖν.

ΠΩΛ. Τί δέ; οὐτῷ σοι δοκεῖ ἔχειν περὶ ὧν ἐγὼ λέγω τῶν ἀνθρώπων;

40 ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΠΩΛ. Ὅστις οὖν ἀποκτείνουσιν ὃν ἂν δόξῃ αὐτῷ, δικαίως ἀποκτεινύς, ἄθλιος δοκεῖ σοι εἶναι καὶ ἐλεεινός;

ΣΩ. Οὐκ ἔμοιγε, οὐδὲ μέντοι ζηλωτός.

ΠΩΛ. Οὐκ ἄρτι ἄθλιον ἔφησθα εἶναι;

45 ΣΩ. Τὸν ἀδίκως γε, ὦ ἐταῖρε, ἀποκτείναντα, καὶ ἐλεεινόν ὃ γε πρὸς· τὸν δὲ δικαίως ἀζήλωτον.

ΠΩΛ. Ἡ που ὃ γε ἀποθνήσκων ἀδίκως ἐλεεινός τε καὶ ἄθλιός ἐστιν.

ΣΩ. Ἡττον ἢ ὁ ἀποκτεινύς, ὦ Πῶλε, καὶ ἦττον ἢ ὁ 50 δικαίως ἀποθνήσκων.

ΠΩΛ. Πῶς δῆτα, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Οὕτως, ὥς μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὃν τὸ ἀδικεῖν.

ΠΩΛ. Ἡ γὰρ τοῦτο μέγιστον; οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι μεῖζον;

55 ΣΩ. Ἡκιστά γε.

ΠΩΛ. Σὺ ἄρα βούλοιο ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν;

ΣΩ. Βουλοίμην μὲν ἂν ἔγωγε οὐδέτερα· εἰ δ' ἀναγκαῖον ἔἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν.

60 ΠΩΛ. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο;

ΣΩ. Οὐκ, εἰ τὸ τυραννεῖν γε λέγεις ὅπερ ἐγώ.

ΠΩΛ. Ἀλλ' ἔγωγε τοῦτο λέγω ὅπερ ἄρτι, ἐξεῖναι ἐν τῇ πόλει, ὃ ἂν δοκῇ αὐτῷ, ποιεῖν τοῦτο, καὶ ἀποκτείνοντι καὶ ἐκβάλλοντι καὶ πάντα πράττοντι κατὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν.

65 XXV. ΣΩ. ὦ μακάριε, ἐμοῦ δὴ λέγοντος τῷ λόγῳ) ἐπιλαβοῦ. εἰ γὰρ ἐγὼ ἐν ἀγορᾷ πληθούσῃ λαβὼν ὑπὸ μάλῃς ἐγχειρίδιον λέγοιμι πρὸς σέ ὅτι ὦ Πῶλε, ἐμοὶ δύνα-

μίς τις καὶ τυραννὶς θαυμασία ἄρτι προσγέγονεν· ἐὰν
 5 γὰρ ἄρα ἐμοὶ δόξῃ τινὰ τουτωνὶ τῶν ἀνθρώπων ὦν σὺ
 ὀρᾷς αὐτίκα μάλα δεῖν τεθνάναι, τεθνήξει οὗτος ὃν ἂν
 δόξῃ· καὶν τινα δόξῃ μοι τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεαγέ-
 δεῖν, κατεαγὼς ἔσται αὐτίκα μάλα, καὶν θοῖμάτιον διεσχί-
 σθαι, διεσχισμένον ἔσται· οὕτω μέγα ἐγὼ δύναμαι ἐν
 10 τῇδε τῇ πόλει”· εἰ οὖν ἀπιστοῦντί σοι δείξαιμι τὸ ἐγχει- e
 ρίδιον, ἴσως ἂν εἴποις ἰδὼν ὅτι “ὦ Σώκρατες, οὕτω μὲν
 πάντες ἂν μέγα δύναιντο, ἐπεὶ καὶ ἐμπρησθεῖη οἰκία τούτῳ
 τῷ τρόπῳ ἦντιν’ ἂν σοι δοκῇ, καὶ τά γε Ἀθηναίων νεώρια
 καὶ τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα πάντα καὶ τὰ δημόσια καὶ τὰ
 15 ἴδια”· ἀλλ’ οὐκ ἄρα τοῦτ’ ἔστιν τὸ μέγα δύνασθαι, τὸ
 ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτῷ· ἢ δοκεῖ σοι;

ΠΩΛ. Οὐ δῆτα οὕτω γε.

ΣΩ. Ἐχεις οὖν εἰπεῖν δι’ ὅτι μέμφει τὴν τοιαύτην δύ- 470
 ναμιν.

20 ΠΩΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Τί δή; λέγε.

ΠΩΛ. Ὅτι ἀναγκαῖον τὸν οὕτω πράττοντα ζημιούσθαι
 ἔστιν.

ΣΩ. Τὸ δὲ ζημιούσθαι οὐ κακόν;

25 ΠΩΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ θαυμάσιε, τὸ μέγα δύνασθαι πάλιν αὖ
 σοι φαίνεται, ἐὰν μὲν πράττοντι ἃ δοκεῖ ἔπῃται τὸ ὠφελί-
 μως πράττειν, ἀγαθὸν τε εἶναι καὶ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἔστιν
 τὸ μέγα δύνασθαι· εἰ δὲ μή, κακὸν καὶ σμικρὸν δύνα-
 30 σθαι· σκεψώμεθα δὲ καὶ τόδε· ἄλλο τι ὁμολογοῦμεν ἐνίστε b
 μὲν ἄμεινον εἶναι ταῦτα ποιεῖν ἃ νυνδὴ ἐλέγομεν, ἀποκτει-
 νύναι τε καὶ ἐξελαύνειν ἀνθρώπους καὶ ἀφαιρεῖσθαι χρή-
 ματα, ἐνίστε δὲ οὐ;

ΠΩΛ. Πάνν γε.

35 ΣΩ. Τοῦτο μὲν δὴ, ὡς ἔοικε, καὶ παρὰ σοῦ καὶ παρ' ἐμοῦ ὁμολογεῖται.

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Πότε οὖν σὺ φῆς ἄμεινον εἶναι ταῦτα ποιεῖν; εἰπέ τίνα ὅρον ὀρίζει.

40 ΠΩΛ. Σὺ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίναι ταῦτο τοῦτο.

ΣΩ. Ἐγὼ μὲν τοῖνυν φημί, ὦ Πῶλε, εἴ σοι παρ' ἐμοῦ ἡδιόν ἐστιν ἀκούειν, ὅταν μὲν δικαίως τις ταῦτα ποιῇ, ἄμεινον εἶναι, ὅταν δὲ ἀδίκως, κάκιον.

XXVI. ΠΩΛ. Χαλεπόν γέ σε ἐλέγξαι, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' οὐχὶ καὶ πᾶσι σε ἐλέγξειεν, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγεις;

ΣΩ. Πολλὴν ἄρα ἐγὼ τῷ παιδὶ χάριν ἔξω, ἴσῃν δὲ καὶ σοί, ἐάν με ἐλέγξης καὶ ἀπαλλάξης φλυαρίας. ἀλλὰ μὴ
5 κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν, ἀλλ' ἔλεγχε.

ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὴν, ὦ Σώκρατες, οὐδέν γέ σε δεῖ παλαιοῖς πράγμασιν ἐλέγχειν· τὰ γὰρ ἐχθὲς καὶ πρῶν γεγονότα
ταῦτα ἱκανά σε ἐξελέγξαι ἐστὶν καὶ ἀποδείξαι, ὥς πολλοὶ ἀδικοῦντες ἄνθρωποι εὐδαιμόνες εἰσιν.

10 ΣΩ. Τὰ ποῖα ταῦτα;

ΠΩΛ. Ἀρχέλαον δῆπου τοῦτον τὸν Περδίκκου ὀρᾶς ἄρχοντα Μακεδονίας;

ΣΩ. Εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἀκούω γε.

ΠΩΛ. Εὐδαιμόνων οὖν σοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἄθλιος;

15 ΣΩ. Οὐκ οἶδα, ὦ Πῶλε· οὐ γάρ πω συγγέγονα τῷ ἀνδρί.

ΠΩΛ. Τί δέ; συγγενόμενος ἂν γνοιῖς, ἄλλως δὲ αὐτό-
θεν οὐ γιγνώσκεις ὅτι εὐδαιμονεῖ;

ΣΩ. Μὰ Δί', οὐ δῆτα.

ΠΩΛ. Δῆλον δὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ τὸν μέγαν βα-
20 σιλέα γιγνώσκειν φήσεις εὐδαιμόνα ὄντα.

ΣΩ. Καὶ ἀληθῆ γε ἐρῶ· οὐ γάρ οἶδα παιδείας ὅπως ἔχει καὶ δικαιοσύνης.

ΠΩΛ. Τί δέ; ἐν τούτῳ ἡ πᾶσα εὐδαιμονία ἐστίν;

ΣΩ. Ὡς γε ἐγὼ λέγω, ὦ Πῶλε· τὸν μὲν γὰρ καλὸν
25 κάγαθον ἄνδρα καὶ γυναῖκα εὐδαίμονα εἶναί φημι, τὸν δὲ
ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον.

ΠΩΛ. Ἀθλιος ἄρα οὗτός ἐστιν ὁ Ἀρχέλαος κατὰ τὸν
σὸν λόγον;

ΣΩ. Εἴπερ γε, ὦ φίλε, ἄδικος.

30 ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ πῶς οὐκ ἄδικος; ᾧ γε προσῆκε μὲν
τῆς ἀρχῆς οὐδὲν ἦν νῦν ἔχει, ὄντι ἐκ γυναικὸς ἡ ἦν δούλη
Ἀλκέτου τοῦ Περδίκκου ἀδελφοῦ, καὶ κατὰ μὲν τὸ δίκαιον
δούλος ἦν Ἀλκέτου, καὶ εἰ ἐβούλετο τὰ δίκαια ποιεῖν,
ἐδούλευεν ἂν Ἀλκέτῃ καὶ ἦν εὐδαίμων κατὰ τὸν σὸν λό-
35 γον· νῦν δὲ θαυμασίως ὡς ἄθλιος γέγονεν, ἐπεὶ τὰ μέ-
γιστα ἠδίκηκεν· ὅς γε πρῶτον μὲν τοῦτον αὐτὸν τὸν
δεσπότην καὶ θεῖον μεταπεμψάμενος ὡς ἀποδώσων τὴν
ἀρχὴν ἣν Περδίκκας αὐτὸν ἀφείλετο, ξενίσας καὶ κατα-
μεθύσας αὐτόν τε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον, ἀνεψιὸν
40 αὐτοῦ, σχεδὸν ἡλικιώτην, ἐμβάλων εἰς ἅμαξαν, νύκτωρ
ἐξαγαγὼν ἀπέσφαξέν τε καὶ ἠφάνισεν ἀμφοτέρους· καὶ
ταῦτα ἀδικήσας ἔλαθεν ἑαυτὸν ἀθλιώτατος γενόμενος καὶ
οὐ μετεμέλησεν αὐτῷ, ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον τὸν ἀδελφόν,
τὸν γνήσιον τοῦ Περδίκκου υἱόν, παῖδα ὡς ἐπτέτη, οὗ ἡ
45 ἀρχὴ ἐγίγνετο κατὰ τὸ δίκαιον, οὐκ ἐβουλήθη εὐδαίμων
γενέσθαι δικαίως ἐκθρέψας καὶ ἀποδοὺς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ,
ἀλλ' εἰς φρέαρ ἐμβάλων καὶ ἀποπνίξας πρὸς τὴν μητέρα
αὐτοῦ Κλεοπάτραν χῆνα ἔφη διώκοντα ἐμπεσεῖν καὶ ἀπο-
θανεῖν. τοιγάρτοι νῦν, ἅτε μέγιστα ἠδίκηκώς τῶν ἐν
50 Μακεδονίᾳ, ἀθλιώτατός ἐστιν πάντων Μακεδόνων, ἀλλ'
οὐκ εὐδαιμονέστατος, καὶ ἴσως ἐστιν ὅστις Ἀθηναίων
ἀπὸ σοῦ ἀρξάμενος δέξαιτ' ἂν ἄλλος ὅστισιν Μακεδόνων
γενέσθαι μᾶλλον ἢ Ἀρχέλαος.

XXVII. ΣΩ. Καὶ κατ' ἀρχὰς τῶν λόγων, ὦ Πῶλε, ἔγωγέ σε ἐπῆνεσα ὅτι μοι δοκεῖς εὖ πρὸς τὴν ῥητορικὴν πεπαιδευσθαι, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι ἡμεληκέναι· καὶ νῦν ἄλλο τι οὗτός ἐστιν ὁ λόγος, ᾧ με καὶ ἂν παῖς ἐξελέγξειε, 5 καὶ ἐγὼ ὑπὸ σοῦ νῦν, ὥς σὺ οἶει, ἐξελέλεγμαι τούτῳ τῷ λόγῳ, φάσκων τὸν ἀδικοῦντα οὐκ εὐδαίμονα εἶναι; πόθεν, ὦγαθέ; καὶ μὴν οὐδέν γέ σοι τούτων ὁμολογῶ ὦν σὺ φῆς.

ΠΩ. Οὐ γὰρ ἐθέλεις, ἐπεὶ δοκεῖ γέ σοι ὥς ἐγὼ λέγω. e

ΣΩ. ὦ μακάριε, ῥητορικῶς γάρ με ἐπιχειρεῖς ἐλέγχειν, 10 ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡγούμενοι ἐλέγχειν. καὶ γὰρ ἐκεῖ οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους δοκοῦσιν ἐλέγχειν, ἐπειδὰν τῶν λόγων ὦν ἂν λέγωσι μάρτυρας πολλοὺς παρέχωνται καὶ εὐδοκίμους, ὁ δὲ τὰναντία λέγων ἓνα τινὰ παρέχηται ἢ μηδένα. οὗτος δὲ ὁ ἔλεγχος οὐδενὸς ἀξίός ἐστιν πρὸς 472 15 τὴν ἀλήθειαν· ἐνίοτε γὰρ ἂν καὶ καταψευδομαρτυρηθείη τις ὑπὸ πολλῶν καὶ δοκούντων εἶναι τί. καὶ νῦν περὶ ὦν σὺ λέγεις ὀλίγου σοι πάντες συμφήσουσιν ταῦτα Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξένοι, εἰάν βούλῃ κατ' ἐμοῦ μάρτυρας παρασχέσθαι, ὥς οὐκ ἀληθῆ λέγω· μαρτυρήσουσί σοι, εἰάν 20 μὲν βούλῃ, Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ οἱ ἀδελφοὶ μετ' αὐτοῦ, ὦν οἱ τρίποδες οἱ ἐφεξῆς ἐστῶτές εἰσιν ἐν τῷ Διονυσίῳ, εἰάν δὲ βούλῃ, Ἀριστοκράτης ὁ Σκελλίου, οὗ αὖ ἔστιν ἐν Πυθίου τοῦτο τὸ καλὸν ἀνάθημα, εἰάν δὲ βούλῃ, ἡ Περι- b κλέους ὅλη οἰκία, ἢ ἄλλῃ συγγένεια ἦντινα ἂν βούλῃ τῶν 25 ἐνθάδε ἐκλέξασθαι. ἀλλ' ἐγὼ σοι εἰς ὦν οὐχ ὁμολογῶ· οὐ γάρ με σὺ ἀναγκάζεις, ἀλλὰ ψευδομάρτυρας πολλοὺς κατ' ἐμοῦ παρασχόμενος ἐπιχειρεῖς ἐκβάλλειν με ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἀληθοῦς. ἐγὼ δὲ ἂν μὴ σέ αὐτὸν ἓνα ὄντα μάρτυρα παράσχωμαι ὁμολογοῦντα περὶ ὦν λέγω, οὐδέν 30 οἶμαι ἀξίον λόγου μοι πεπεράνθαι περὶ ὦν ἂν ἡμῖν ὁ e λόγος ᾗ· οἶμαι δὲ οὐδὲ σοί, εἰάν μὴ ἐγὼ σοι μαρτυρῶ εἰς

ὦν μόνος, τοὺς δ' ἄλλους πάντας τούτους χαίρειν ἔᾱς.
 ἔστιν μὲν οὖν οὗτός τις τρόπος ἐλέγχου, ὥς σύ τε οἶει καὶ
 ἄλλοι πολλοί· ἔστιν δὲ καὶ ἄλλος, ὃν ἐγὼ αὖ οἶμαι.
 35 παραβαλόντες οὖν παρ' ἀλλήλους σκεψώμεθα, εἴ τι διοί-
 σουσιν ἀλλήλων. καὶ γὰρ τυγχάνει περὶ ὧν ἀμφισβη-
 τοῦμεν οὐ πᾶν σμικρὰ ὄντα, ἀλλὰ σχεδόν τι ταῦτα, περὶ
 ὧν εἰδέναι τε κάλλιστον μὴ εἰδέναι τε αἰσχιστον· τὸ γὰρ
 κεφάλαιον αὐτῶν ἐστίν ἢ γινώσκειν ἢ ἀγνοεῖν, ὅστις τε
 40 εὐδαίμων ἐστὶν καὶ ὅστις μὴ. αὐτίκα πρῶτον, περὶ οὗ α
 νῦν ὁ λόγος ἐστίν, σὺ ἡγεῖ οἶόν τε εἶναι μακάριον ἄνδρα
 ἀδικοῦντά τε καὶ ἄδικον ὄντα, εἴπερ Ἀρχέλαον ἄδικον μὲν
 ἡγεῖ εἶναι, εὐδαίμονα δέ· ἄλλο τι ὥς οὕτω σου νομίζοντος
 διανοώμεθα;

45 ΠΩΛ. Πάνυ γε.

XXVIII. ΣΩ. Ἐγὼ δέ φημι ἀδύνατον. ἐν μὲν τουτὶ
 ἀμφισβητοῦμεν. εἶεν· ἀδικῶν δὲ δὴ εὐδαίμων ἔσται ἄρ'
 ἂν τυγχάνη δίκης τε καὶ τιμωρίας;

ΠΩΛ. Ἦκιστά γε, ἐπεὶ οὕτω γ' ἂν ἀθλιώτατος εἴη.

5 ΣΩ. Ἀλλ' εἰς ἄρα μὴ τυγχάνη δίκης ὁ ἀδικῶν, κατὰ ο
 τὸν σὸν λόγον εὐδαίμων ἔσται;

ΠΩΛ. Φημί.

ΣΩ. Κατὰ δέ γε τὴν ἐμὴν δόξαν, ὦ Πῶλε, ὁ ἀδικῶν τε
 καὶ ὁ ἄδικος πάντως μὲν ἄθλιος, ἀθλιώτερος μέντοι, εἰς
 10 μὴ διδῶ δίκην μηδὲ τυγχάνη τιμωρίας ἀδικῶν, ἥττον δὲ
 ἄθλιος, εἰς διδῶ δίκην καὶ τυγχάνη δίκης ὑπὸ θεῶν τε
 καὶ ἀνθρώπων.

ΠΩΛ. Ἀτοπὰ γε, ὦ Σώκρατες, ἐπιχειρεῖς λέγειν.

473

ΣΩ. Πειράσομαι δέ γε καὶ σὲ ποιῆσαι, ὦ ἑταῖρε, ταῦτα
 15 ἐμοὶ λέγειν· φίλον γάρ σε ἡγοῦμαι. νῦν μὲν οὖν ἂ διαφε-
 ρόμεθα ταῦτ' ἐστίν· σκόπει δὲ καὶ σύ· εἶπον ἐγὼ πού ἐν
 τοῖς ἔμπροσθεν τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον εἶναι.

ΠΩΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Σὺ δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι.

20 ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἀθλίους ἔφην εἶναι ἐγώ, καὶ ἐξηλέγχθην ὑπὸ σοῦ.

ΠΩΛ. Ναὶ μὰ Δία.

ΣΩ. Ὡς σὺ οἶει, ὦ Πῶλε.

b

25 ΠΩΛ. Ἀληθῇ γε οἰόμενος ἴσως.

ΣΩ. Σὺ δέ γε εὐδαιμόνας αὖ τοὺς ἀδικοῦντας, ἐὰν μὴ διδῶσι δίκην.

ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Ἐγὼ δὲ αὐτοὺς ἀθλιωτάτους φημί, τοὺς δὲ διδόν-

30 τας δίκην ἦττον. βούλει καὶ τοῦτο ἐλέγχειν;

ΠΩΛ. Ἄλλ' ἔτι τοῦτ' ἐκείνου χαλεπώτερόν ἐστιν, ὦ Σώκρατες, ἐξελέγξαι.

ΣΩ. Οὐ δῆτα, ὦ Πῶλε, ἀλλ' ἀδύνατον· τὸ γὰρ ἀληθές οὐδέποτε ἐλέγχεται.

35 ΠΩΛ. Πῶς λέγεις; ἐὰν ἀδικῶν ἄνθρωπος ληφθῇ τυραννίδι ἐπιβουλεύων, καὶ ληφθεὶς στρεβλῶται καὶ ἐκτέμνηται c καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκάηται, καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ παντοδαπὰς λώβας αὐτός τε λωβηθεὶς καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιδὼν παῖδάς τε καὶ γυναῖκα τὸ ἔσχατον ἀνα-
40 σταυρωθῇ ἢ καταπιττωθῇ, οὗτος εὐδαιμονέστερος ἔσται, ἢ ἐὰν διαφυγὼν τύραννος καταστῇ καὶ ἄρχων ἐν τῇ πόλει διαβιῶ ποιῶν ὅτι ἂν βούληται, ζηλωτὸς ὢν καὶ εὐδαιμονιζόμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων ξένων; ταῦτα d λέγεις ἀδύνατον εἶναι ἐξελέγχειν;

XXIX. ΣΩ. Μορμολύττει αὖ, ὦ γενναῖε Πῶλε, καὶ οὐκ ἐλέγχεις· ἄρτι δὲ ἐμαρτύρου. ὅμως δὲ ὑπόμνησόν με σμικρόν· “ἐὰν ἀδίκως ἐπιβουλεύων τυραννίδι,” εἶπες;

5 ΠΩΛ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Εὐδαιμονέστερος μὲν τοῖνυν οὐδέποτε ἔσται οὐδέ-
 τερὸς αὐτῶν, οὔτε ὁ κατειργασμένος τὴν τυραννίδα ἀδίκως
 οὔτε ὁ διδοὺς δίκην· δυοῖν γὰρ ἀθλίωιν εὐδαιμονέστερος
 μὲν οὐκ ἂν εἴη· ἀθλιώτερος μέντοι ὁ διαφεύγων καὶ τυ- e
 10 ραννεύσας. τί τοῦτο, ὦ Πῶλε; γελᾷς; ἄλλο αὖ τοῦτο
 εἶδος ἐλέγχου ἐστίν, ἐπειδάν τις τι εἴπῃ, καταγελᾶν, ἐλέγ-
 χειν δὲ μή;

ΠΩΛ. Οὐκ οἶε ἐξεληλέγχθαι, ὦ Σώκρατες, ὅταν τοιαῦτα
 λέγῃς, ἃ οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἀνθρώπων; ἐπεὶ ἐροῦ τινα
 15 τουτωνί.

ΣΩ. ὦ Πῶλε, οὐκ εἰμὶ τῶν πολιτικῶν, καὶ πέρυσιν βου-
 λεύειν λαχόν, ἐπειδὴ ἡ φυλὴ ἐπρυτάνευε καὶ ἔδει με
 ἐπιψηφίζειν, γέλωτα παρεῖχον καὶ οὐκ ἠπιστάμην ἐπιψη- 474
 φίζειν. μὴ οὖν μηδὲ νῦν με κέλευε ἐπιψηφίζειν τοὺς
 20 παρόντας, ἀλλ' εἰ μὴ ἔχῃς τούτων βελτίω ἔλεγχον, ὅπερ
 νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἐμοὶ ἐν τῷ μέρει παράδος, καὶ πείρα-
 σαι τοῦ ἐλέγχου, οἷον ἐγὼ οἶμαι δεῖν εἶναι. ἐγὼ γὰρ ὦν
 ἂν λέγω ἓνα μὲν παρασχέσθαι μάρτυρα ἐπίσταμαι, αὐτόν,
 πρὸς ὃν ἂν μοι ὁ λόγος ᾗ, τοὺς δὲ πολλοὺς ἐὼ χαίρειν, καὶ
 25 ἓνα ἐπιψηφίζειν ἐπίσταμαι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐδὲ διαλέγο-
 μαι. ὅρα οὖν, εἰ ἐθελήσεις ἐν τῷ μέρει διδόναι ἔλεγχον b
 ἀποκρινόμενος τὰ ἐρωτώμενα. ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι καὶ ἐμέ
 καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδι-
 κέισθαι κάκιον ἢ γέισθαι καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ
 30 διδόναι.

ΠΩΛ. Ἐγὼ δέ γε οὔτ' ἐμέ οὔτ' ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα.
 ἐπεὶ σὺ δέξαι' ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν.

ΣΩ. Καὶ σύ γ' ἂν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

ΠΩΛ. Πολλοῦ γε δεῖ, ἀλλ' οὔτ' ἐγὼ οὔτε σὺ οὔτ' ἄλλος
 35 οὐδεὶς.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποκρινεῖ;

ΠΩΛ. Πάνν μὲν οὖν· καὶ γὰρ ἐπιθυμῶ εἰδέναι ὅτι ποτ' ἐρεῖς.

ΣΩ. Λέγε δή μοι, ἢν' εἰδῆς, ὥσπερ ἂν εἰ ἐξ ἀρχῆς σε
40 ἡρώτων· πότερον δοκεῖ σοι, ὦ Πῶλε, κάκιον εἶναι, τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι;

ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖσθαι ἔμοιγε.

ΣΩ. Τί δὲ δή; αἴσχιον πότερον τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ἀποκρίνου.

45 ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖν.

XXX. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ κάκιον, εἴπερ αἴσχιον;

ΠΩΛ. Ἦκιστά γε.

ΣΩ. Μανθάνω· οὐ ταῦτ' ἡγεί σύ, ὥς ἔοικας, καλόν τε
καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ αἰσχρόν.

d

5 ΠΩΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Τί δὲ τόδε; τὰ καλὰ πάντα, οἶον καὶ σώματα καὶ
χρώματα καὶ σχήματα καὶ φωνὰς καὶ ἐπιτηδεύματα, εἰς
οὐδὲν ἀποβλέπων καλεῖς ἐκάστοτε καλά; οἶον πρῶτον τὰ
σώματα τὰ καλὰ οὐχὶ ἦτοι κατὰ τὴν χρεῖαν λέγεις καλὰ
10 εἶναι, πρὸς δ' ἂν ἕκαστον χρήσιμον ᾗ, πρὸς τοῦτο, ἢ κατὰ
ἡδονὴν τινα, ἐὰν ἐν τῷ θεωρεῖσθαι χαίρειν ποιῇ τοὺς
θεωροῦντας; ἔχεις τι ἐκτὸς τούτων λέγειν περὶ σώματος ἢ
κάλλους;

ΠΩΛ. Οὐκ ἔχω.

15 ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τᾶλλα πάντα οὕτω καὶ σχήματα καὶ
χρώματα ἢ διὰ ἡδονὴν τινα ἢ διὰ ὠφελίαν ἢ δι' ἀμφοτέρα
καλὰ προσαγορεύεις;

ΠΩΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Οὐ καὶ τὰς φωνὰς καὶ τὰ κατὰ τὴν μουσικὴν
20 πάντα ὡσαύτως;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ μὴν τά γε κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ δῆπου ἐκτὸς τούτων ἐστίν, τὰ καλά, ἢ ὠφέλιμα εἶναι ἢ ἡδέα ἢ ἀμφοτέρω.

25 ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ τῶν μαθημάτων κάλλος ὡσαύτως; 475

ΠΩΛ. Πάνυ γε· καὶ καλῶς γε νῦν ὀρίζει, ὦ Σώκρατες, ἡδονῇ τε καὶ ἀγαθῷ ὀριζόμενος τὸ καλόν.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ αἰσχροὺν τῷ ἐναντίῳ, λύπῃ τε καὶ κακῷ;

30 ΠΩΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ὅταν ἄρα δυοῖν καλοῖν θάτερον κάλλιον ἢ, ἢ τῷ ἑτέρῳ τούτοις ἢ ἀμφοτέροις ὑπερβάλλον κάλλιον ἐστίν, ἥτοι ἡδονῇ ἢ ὠφελίᾳ ἢ ἀμφοτέροις.

ΠΩΛ. Πάνυ γε.

35 ΣΩ. Καὶ ὅταν δὲ δὴ δυοῖν αἰσχροῖν τὸ ἕτερον αἴσχιον ἢ, ἥτοι λύπῃ ἢ κακῷ ὑπερβάλλον αἴσχιον ἔσται· ἢ οὐκ ἂν ἀνάγκη;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Φέρε δὴ, πῶς ἐλέγετο νυνδὴ περὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ
40 ἀδικεῖσθαι; οὐκ ἔλεγες τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι κάκιον εἶναι τὸ δὲ ἀδικεῖν αἴσχιον;

ΠΩΛ. Ἐλεγον.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ἥτοι λυπηρότερόν ἐστιν καὶ λύπῃ ὑπερβάλλον αἴσχιον ἂν
45 εἶη ἢ κακῷ ἢ ἀμφοτέροις; οὐ καὶ τοῦτο ἀνάγκη;

ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

XXXI. ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ σκεψώμεθα, ἄρα λύπῃ ἢ
ὑπερβάλλει τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, καὶ ἀλγοῦσι
μᾶλλον οἱ ἀδικοῦντες ἢ οἱ ἀδικούμενοι;

ΠΩΛ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε.

5 ΣΩ. Οὐκ ἄρα λύπῃ γε ὑπερέχει.

ΠΩΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ λύπη, ἀμφοτέροις μὲν οὐκ ἂν ἔτι
ὑπερβάλλοι.

ΠΩΛ. Οὐ φαίνεται.

10 ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ ἑτέρῳ λείπεται;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Τῷ κακῷ;

ΠΩΛ. Ὡοικεν.

ΣΩ. Οὐκοῦν κακῷ ὑπερβάλλον τὸ ἀδικεῖν κάκιον ἂν εἴη
15 τοῦ ἀδικεῖσθαι;

ΠΩΛ. Δῆλον δὴ ὅτι.

d

ΣΩ. Ὡλλο τι οὖν ὑπὸ μὲν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ
ὑπὸ σοῦ ὡμολογεῖτο ἡμῖν ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ αἴσχιον
εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι;

20 ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Νῦν δέ γε κάκιον ἐφάνη.

ΠΩΛ. Ὡοικεν.

ΣΩ. Δέξαιο ἂν οὖν σὺ μᾶλλον τὸ κάκιον καὶ τὸ αἴσχιον
ἀντὶ τοῦ ἦττον; μὴ ὅκνει ἀποκρίνασθαι, ὦ Πῶλε· οὐδὲν
25 γὰρ βλαβήσει· ἀλλὰ γενναίως τῷ λόγῳ ὥσπερ ἱατρῷ
παρέχων ἀποκρίνου, καὶ ἥ φάθι ἥ μὴ ἂ ἐρωτῶ.

e

ΠΩΛ. Ὡλλ' οὐκ ἂν δεξαίμην, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ὡλλος δέ τις ἀνθρώπων;

ΠΩΛ. Οὐ μοι δοκεῖ κατὰ γε τοῦτον τὸν λόγον.

30 ΣΩ. Ὡληθῇ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι οὐτ' ἂν ἐγὼ οὐτ' ἂν σὺ
οὐτ' ἄλλος οὐδεὶς ἀνθρώπων δέξαιτ' ἂν μᾶλλον ἀδικεῖν ἢ
ἀδικεῖσθαι· κάκιον γὰρ τυγχάνει ὄν.

ΠΩΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ὡρᾶς οὖν, ὦ Πῶλε, ὁ ἔλεγχος παρὰ τὸν ἔλεγχον
35 παραβαλλόμενος ὅτι οὐδὲν ὥοικεν, ἀλλὰ σοὶ μὲν οἱ
ἄλλοι πάντες ὡμολογοῦσιν πλὴν ἐμοῦ, ἐμοὶ δὲ σὺ ἐξαρκεῖς
εἰς ὧν μόνος καὶ ὡμολογῶν καὶ μαρτυρῶν, καὶ ἐγὼ σὲ

μόνον ἐπιψηφίζων τοὺς ἄλλους ἐὼ χαίρειν. καὶ τοῦτο μὲν
 ἡμῖν οὕτως ἐχέτω· μετὰ τοῦτο δὲ περὶ οὗ το δέυτερον
 40 ἡμφεσβητήσαμεν σκεψώμεθα, τὸ ἀδικοῦντα διδόναι δίκην
 ἄρα μέγιστον τῶν κακῶν ἐστίν, ὡς σὺ ᾧον, ἢ μείζον τὸ
 μὴ διδόναι, ὡς αὖ ἐγὼ ᾧμην. σκοπάμεθα δὲ τῇδε· τὸ
 διδόναι δίκην καὶ τὸ κολάζεσθαι δικαίως ἀδικοῦντα ἄρα
 τὸ αὐτὸ καλεῖς;

45 ΠΩ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Ἐχεις οὖν λέγειν, ὡς οὐχὶ τά γε δίκαια πάντα καλὰ ἔ
 ἔστι, καθ' ὅσον δίκαια; καὶ διασκεψάμενος εἰπέ.

ΠΩ. Ἀλλὰ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

XXXII. ΣΩ. Σκόπει δὴ καὶ τόδε· ἄρα εἴ τίς τι ποιεῖ,
 ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχον ὑπὸ τούτου τοῦ ποιοῦντος;

ΠΩ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Ἄρα τοῦτο πάσχον, ὃ τὸ ποιοῦν ποιεῖ, καὶ τοιοῦτον,
 5 οἷον ποιεῖ τὸ ποιοῦν; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· εἴ τις τύπτει,
 ἀνάγκη τι τύπτεσθαι;

ΠΩ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Καὶ εἰ σφόδρα τύπτει ἢ ταχὺ ὁ τύπτων, οὕτω καὶ
 τὸ τυπτόμενον τύπτεσθαι;

10 ΠΩ. Ναί.

ΣΩ. Τοιοῦτον ἄρα πάθος τῷ τυπτομένῳ ἐστίν, οἷον ἂν
 τὸ τύπτον ποιῇ;

ΠΩ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ κάει τις, ἀνάγκη τι κάεσθαι;

15 ΠΩ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Καὶ εἰ σφόδρα γε κάει ἢ ἀλγεινῶς, οὕτως κάεσθαι
 τὸ καόμενον ὡς ἂν τὸ κᾶον κάη;

ΠΩ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ τέμνει τις, ὁ αὐτὸς λόγος; τέμνεται
 20 γάρ τι.

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ εἰ μέγα γε ἡ βαθὺ τὸ τμήμα ἡ ἀλγεινόν, τοιοῦτον τμήμα τέμνεται τὸ τεμνόμενον, οἷον τὸ τέμνον α τέμνει;

25 ΠΩΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Συλλήβδην δὴ ὅρα εἰ ὁμολογεῖς, ὃ ἄρτι ἔλεγον, περὶ πάντων, οἷον ἂν ποιῇ τὸ ποιοῦν, τοιοῦτον τὸ πάσχον πάσχειν.

ΠΩΛ. Ἄλλ' ὁμολογῶ.

30 ΣΩ. Τούτων δὴ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην διδόναι πότερον πάσχειν τί ἐστὶν ἡ ποιεῖν;

ΠΩΛ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, πάσχειν.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὑπὸ τινος ποιοῦντος;

ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ὑπὸ γε τοῦ κολάζοντος.

35 ΣΩ. Ὁ δὲ ὀρθῶς κολάζων δικαίως κολάζει;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Δίκαια ποιῶν ἡ οὐ;

ΠΩΛ. Δίκαια.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ κολαζόμενος δίκην διδούς δίκαια πά-

40 σχει;

ΠΩΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Τὰ δὲ δίκαιά που καλὰ ὁμολόγηται;

ΠΩΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Τούτων ἄρα ὁ μὲν ποιεῖ καλά, ὁ δὲ πάσχει, ὁ κολα-
45 ζόμενος.

ΠΩΛ. Ναί.

XXXIII. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ καλά, ἀγαθὰ; ἡ γὰρ 477
ἡδέα ἡ ὠφέλιμα.

ΠΩΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ἀγαθὰ ἄρα πάσχει ὁ δίκην διδούς;

5 ΠΩΛ. Ἐοικεν.

ΣΩ. Ὁφελεῖται ἄρα;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. ἘΑρα ἥνπερ ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν ὠφελίαν; βελ-
τίων τὴν ψυχὴν γίγνεται, εἴπερ δικαίως κολάζεται;

10 ΠΩΛ. Εἰκός γε.

ΣΩ. Κακίας ἄρα ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. ἘΑρα οὖν τοῦ μεγίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ; ὧδε
δὲ σκόπει· ἐν χρημάτων κατασκευῇ ἀνθρώπου κακίαν ἢ
15 ἄλλην τινὰ ἐνορᾶς ἢ πενίαν;

ΠΩΛ. Οὐκ, ἀλλὰ πενίαν.

ΣΩ. Τί δ' ἐν σώματος κατασκευῇ; κακίαν ἢ φήσais
ἀσθένειαν εἶναι καὶ νόσον καὶ αἰσχος καὶ τὰ τοιαῦτα;

ΠΩΛ. Ἐγώ γε.

20 ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν ψυχῇ πονηρίαν ἡγεῖ τινα εἶναι;

ΠΩΛ. Πῶς γάρ οὔ;

ΣΩ. Ταύτην οὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς καὶ ἀμαθίαν καὶ
δειλίαν καὶ τὰ τοιαῦτα;

ΠΩΛ. Πάνν μὲν οὖν.

25 ΣΩ. Οὐκοῦν χρημάτων καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, τριῶν
ὄντων, τριττὰς εἵρηκας πονηρίας, πενίαν, νόσον, ἀδικίαν;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Τίς οὖν τούτων τῶν πονηριῶν αἰσχίστη; οὐχ ἡ
ἀδικία καὶ συλλήβδην ἢ τῆς ψυχῆς πονηρία;

30 ΠΩΛ. Πολύ γε.

ΣΩ. Εἰ δὴ αἰσχίστη, καὶ κακίστη;

ΠΩΛ. Πῶς, ὦ Σώκρατες, λέγεις;

ΣΩ. Ὡδί· ἀεὶ τὸ αἰσχιστον ἦτοι λύπην μεγίστην παρ-
έχον ἢ βλάβην ἢ ἀμφοτέρα αἰσχιστόν ἐστιν ἐκ τῶν ὁμο-
35 λογημένων ἐν τῷ ἔμπροσθεν.

ΠΩΛ. Μάλιστα.

ΣΩ. Αἴσχιστον δὲ ἀδικία καὶ σύμπασα ψυχῆς πονηρία
νυνδὴ ὠμολόγηται ἡμῖν;

ΠΩΛ. Ὁμολόγηται γάρ.

40 ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ ἀνιαρότατόν ἐστι καὶ ἀνία ὑπερβάλλον
(αἴσχιστον τούτων ἐστὶν ἡ βλάβη ἡ ἀμφοτέρα;

ΠΩΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἀλγεινότερόν ἐστιν τοῦ πένεσθαι καὶ κάμ-
νειν τὸ ἀδικον εἶναι καὶ ἀκόλαστον καὶ δειλὸν καὶ ἀμαθῆ;

45 ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀπὸ τούτων γε.

ΣΩ. Ὑπερφυεῖ τινι ἄρα ὡς μεγάλη βλάβη καὶ κακῶ θαν-
μασίῳ ὑπερβάλλουσα τᾶλλα ἢ τῆς ψυχῆς πονηρία αἴσχι-
στόν ἐστι πάντων, ἐπειδὴ οὐκ ἀλγηδόνι γε, ὡς ὁ σὸς λόγος. e

ΠΩΛ. Φαίνεται.

50 ΣΩ. Ἀλλὰ μήν που τό γε μεγίστη βλάβη ὑπερβάλλον
μέγιστον ἂν κακὸν εἴη τῶν ὄντων.

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἡ ἀδικία ἄρα καὶ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ ἄλλη ψυχῆς
πονηρία μέγιστον τῶν ὄντων κακόν ἐστιν;

55 ΠΩΛ. Φαίνεται.

XXXIV. ΣΩ. Τίς οὖν τέχνη πενίας ἀπαλλάττει; οὐ
χρηματιστική;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Τίς δὲ νόσου; οὐκ ἰατρική;

5 ΠΩΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Τίς δὲ πονηρίας καὶ ἀδικίας; εἰ μὴ οὕτως εὐπο- 478
ρεῖς, ὧδε σκόπει· ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ τίνος τοὺς κάμ-
νοντας τὰ σώματα;

ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς ἰατρούς, ὦ Σώκρατες.

10 ΣΩ. Ποῖ δὲ τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοὺς ἀκολασταίνοντας.

ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς δικαστὰς λέγεις;

ΣΩ. Οὐκοῦν δίκην δώσοντας;

ΠΩΛ. Φημί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ δικαιοσύνη τινὶ χρώμενοι κολάζουσιν
15 οἱ ὀρθῶς κολάζοντες;

ΠΩΛ. Δῆλον δῆ.

ΣΩ. Χρηματιστικὴ μὲν ἄρα πενίας ἀπαλλάττει, ἰατρικὴ
δὲ νόσου, δίκη δὲ ἀκολασίας καὶ ἀδικίας. b

ΠΩΛ. Φαίνεται.

20 ΣΩ. Τί τούτων κάλλιστόν ἐστιν;

ΠΩΛ. Τίνων λέγεις;

ΣΩ. Χρηματιστικῆς, ἰατρικῆς, δίκης.

ΠΩΛ. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἡ δίκη.

ΣΩ. Οὐκοῦν αὖ ἤτοι ἡδονὴν πλείστην ποιεῖ ἢ ὠφελίαν
25 ἢ ἀμφοτέρα, εἴπερ κάλλιστόν ἐστιν;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδύ ἐστιν, καὶ χαίρουσιν
οἱ ἰατρεύομενοι;

ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ.

30 ΣΩ. Ἀλλ' ὠφέλιμόν γε. ἢ γάρ;

ΠΩΛ. Ναί. c

ΣΩ. Μεγάλου γὰρ κακοῦ ἀπαλλάττεται, ὥστε λυσιτελεῖ
ὑπομεῖναι τὴν ἀλγηδόνα καὶ ὑγιῇ εἶναι.

ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὗ;

35 ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὕτως ἂν περὶ σῶμα εὐδαιμονέστατος
ἄνθρωπος εἴη, ἰατρεύομενος, ἢ μηδὲ κάμνων ἀρχήν;

ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι μηδὲ κάμνων.

ΣΩ. Οὐ γὰρ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, ὥς ἔοικε, κακοῦ ἀπαλ-
λαγή, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μηδὲ κτήσις.

40 ΠΩΛ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Τί δέ; ἀθλιώτερος πότερος δυοῖν ἐχόντων κακὸν α
εἴτ' ἐν σώματι εἴτ' ἐν ψυχῇ, ὁ ἰατρεύομενος καὶ ἀπαλατ-
τόμενος τοῦ κακοῦ, ἢ ὁ μὴ ἰατρεύομενος, ἔχων δέ;

ΠΩΛ. Φαίνεται μοι ὁ μὴ ἰατρευόμενος.

45 ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δίκην διδόναι μεγίστου κακοῦ ἀπαλλαγὴ
ἦν, πονηρίας;

ΠΩΛ. Ἦν γάρ.

ΣΩ. Σωφρονίζει γάρ που καὶ δικαιότερους ποιεῖ καὶ
ἰατρικὴ γίγνεται πονηρίας ἢ δίκη.

50 ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Εὐδαιμονέστατος μὲν ἄρα ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν τῇ
ψυχῇ, ἐπειδὴ τοῦτο μέγιστον τῶν κακῶν ἐφάνη.

ΠΩΛ. Δῆλον δὴ.

ΣΩ. Δεύτερος δὴ που ὁ ἀπαλλαττόμενος.

55 ΠΩΛ. ἽΕοικεν.

ΣΩ. Οὗτος δ' ἦν ὁ νουθετούμενός τε καὶ ἐπιπληττόμενος
καὶ δίκην διδούς.

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Κάκιστα ἄρα ζῇ ὁ ἔχων ἀδικίαν καὶ μὴ ἀπαλλατ-
60 τόμενος.

ΠΩΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτος τυγχάνει ὧν ὅς ἂν τὰ μέγιστα ἀδι-
κῶν καὶ χρώμενος μεγίστῃ ἀδικίᾳ διαπράξῃται ὥστε μήτε
νουθετεῖσθαι μήτε κολάζεσθαι μήτε δίκην διδόναι, ὥσπερ
65 σὺν φῆς Ἀρχέλαον παρεσκενᾶσθαι καὶ τοὺς ἄλλους τυράν-
νους καὶ ῥήτορας καὶ δυνάστας;

ΠΩΛ. ἽΕοικε.

XXXV. ΣΩ. Σχεδὸν γάρ που οὗτοι, ὧ ἄριστε, τὸ αὐτὸ
διαπεπραγμένοι εἰσίν, ὥσπερ ἂν εἴ τις τοῖς μεγίστοις
νοσήμασιν συνισχόμενος διαπράξαιτο μὴ διδόναι δίκην
τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀμαρτημάτων τοῖς ἰατροῖς μηδὲ ἰατρευ-
5 εσθαι, φοβούμενος ὥσπερανεῖ παῖς τὸ κάεσθαι καὶ τὸ
τέμνεσθαι, ὅτι ἀλγεινόν. ἢ οὐ δοκεῖ καὶ σοὶ οὕτω;

ΠΩΛ. ἽΕμοιγε.

ΣΩ. Ἀγνοῶν γε, ὥς ἔοικεν, οἷόν ἐστιν ἡ ὑγίεια καὶ ἀρετὴ σώματος. κινδυνεύουσι γὰρ ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν ὁμο-
 10 λογημένων τοιοῦτόν τι ποιεῖν καὶ οἱ τὴν δίκην φεύγοντες, ὧ Πῶλε, τὸ ἀλγεινὸν αὐτοῦ καθορᾶν, πρὸς δὲ τὸ ὠφέλιμον τυφλῶς ἔχειν καὶ ἀγνοεῖν, ὅσῳ ἀθλιώτερόν ἐστι μὴ ὑγιούς σώματος μὴ ὑγιεῖ ψυχῇ συνοικεῖν, ἀλλὰ σαθρᾷ καὶ ἀδίκῳ καὶ ἀνοσίῳ. ὅθεν καὶ πάν ποιοῦσιν ὥστε δίκην μὴ διδό-
 15 ναι μηδ' ἀπαλλάττεσθαι τοῦ μεγίστου κακοῦ, καὶ χρήματα παρασκευαζόμενοι καὶ φίλους καὶ ὅπως ἂν ᾧσιν ὡς πιθανώτατοι λέγειν. εἰ δὲ ἡμεῖς ἀληθῇ ὁμολογήκαμεν, ὧ Πῶλε, ἂρ' αἰσθάνει τὰ συμβαίνοντα ἐκ τοῦ λόγου; ἡ βούλει συλλογισώμεθα αὐτά;

20 ΠΩΛ. Εἰ μὴ σοί γε ἄλλως δοκεῖ.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν συμβαίνει μέγιστον κακὸν ἡ ἀδικία καὶ τὸ ἀδικεῖν;

ΠΩΛ. Φαίνεται γε.

ΣΩ. Καὶ μὴν ἀπαλλαγὴ γε ἐφάνη τούτου τοῦ κακοῦ τὸ ἀ-
 25 δίκην διδόναι;

ΠΩΛ. Κινδυνεύει.

ΣΩ. Τὸ δέ γε μὴ διδόναι ἐμμονὴ τοῦ κακοῦ;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Δεύτερον ἄρα ἐστὶν τῶν κακῶν μεγέθει τὸ ἀδικεῖν.
 30 τὸ δὲ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην πάντων μεγιστόν τε καὶ πρῶτον κακῶν πέφυκεν.

ΠΩΛ. Ἔοικεν.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν περὶ τούτου, ὧ φίλε, ἡμφεσβητήσαμεν, σὺ μὲν τὸν Ἀρχέλαον εὐδαιμονίζων τὸν τὰ μέγιστα ἀδι-
 35 κοῦντα δίκην οὐδεμίαν διδόντα, ἐγὼ δὲ τούναντίον οἰόμε-
 νος, εἴτ' Ἀρχέλαος εἴτ' ἄλλος ἀνθρώπων ὅστισοῦν μὴ δίδωσι δίκην ἀδικῶν, τούτῳ προσήκειν ἀθλίῳ εἶναι διαφε-
 ρόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ αἰετὸν τὸν ἀδικοῦντα τοῦ

ἀδικουμένου ἀθλιώτερον εἶναι καὶ τὸν μὴ διδόντα δίκην
40 τοῦ διδόντος; οὐ ταῦτ' ἦν τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποδέδεικται ὅτι ἀληθῆ ἐλέγετο;

ΠΩΛ. Φαίνεται.

XXXVI. ΣΩ. Εἶεν· εἰ οὖν δὴ ταῦτα ἀληθῆ, ὦ Πῶλε, 480

τίς ἡ μεγάλη χρεία ἐστὶν τῆς ῥητορικῆς; δεῖ μὲν γὰρ δὴ
ἐκ τῶν νῦν ὁμολογημένων αὐτὸν ἑαυτὸν μάλιστα φυλάτ-
τειν ὅπως μὴ ἀδικήσῃ, ὥς ἱκανὸν κακὸν ἔξοντα. οὐ γάρ;

5 ΠΩΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Ἐὰν δέ γε ἀδικήσῃ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις ὧν ἂν
κῆδηται, αὐτὸν ἐκόντα ἰέναι ἐκείσε, ὅπου ὥς τάχιστα δώ-
σει δίκην, παρὰ τὸν δικαστὴν ὥσπερ παρὰ τὸν ἱατρὸν,
σπεύδοντα ὅπως μὴ ἐγχνρονισθὲν τὸ νόσημα τῆς ἀδικίας
10 ὑποῦλον τὴν ψυχὴν ποιήσῃ καὶ ἀνίατον· ἢ πῶς λέγωμεν,
ὦ Πῶλε, εἴπερ τὰ πρότερον μένει ἡμῖν ὁμολογήματα;
οὐκ ἀνάγκη ταῦτα ἐκείνοις οὕτω μὲν συμφωνεῖν, ἄλλως
δὲ μή;

ΠΩΛ. Τί γὰρ δὴ φῶμεν, ὦ Σώκρατες;

15 ΣΩ. Ἐπὶ μὲν ἄρα τὸ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῆς ἀδικίας
τῆς αὐτοῦ ἢ γονέων ἢ ἐταίρων ἢ παίδων ἢ πατρίδος ἀδι-
κούσης οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ῥητορικὴ ἡμῖν, ὦ Πῶλε, εἰ
μὴ εἴ τις ὑπολάβοι τοῦναντίον, κατηγορεῖν δεῖν μάλιστα
20 μὲν ἑαυτοῦ, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἄλλων, ὅς
ἂν αἰεὶ τῶν φίλων τυγχάνῃ ἀδικῶν, καὶ μὴ ἀποκρύπτεσθαι,
ἀλλ' εἰς τὸ φανερὸν ἄγειν τὸ ἀδίκημα, ἵνα δῶ δίκην καὶ
ὑγιὲς γένηται, ἀναγκάζειν δὲ καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους
μὴ ἀποδειλιᾶν, ἀλλὰ παρέχειν μύσαντα καὶ ἀνδρείως
ὥσπερ τέμνειν καὶ κάειν ἱατρῷ, τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν
25 διώκοντα μὴ ὑπολογιζόμενον τὸ ἀλγεινόν, εἰ μὲν γε πλη-
γῶν ἄξια ἡδίκηκώς ἤ, τύπτειν παρέχοντα, εἰ δὲ δεσμοῦ, α

δεῖν, ἐὰν δὲ ζημίας, ἀποτίνοντα, ἐὰν δὲ φυγῆς, φεύγοντα, ἐὰν δὲ θανάτου, ἀποθνήσκοντα, αὐτὸν πρῶτον ὄντα κατήγορον καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων καὶ ἐπὶ τοῦτο χρώμενον τῇ ῥητορικῇ, ὅπως ἂν καταδήλων τῶν ἀδικημάτων γιγνομένων ἀπαλλάττωνται τοῦ μεγίστου κακοῦ, ἀδικίας. φῶμεν οὕτως ἢ μὴ φῶμεν, ὦ Πῶλε;

ΠΩΛ. Ἄτοπα μὲν, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ, τοῖς μέντοι ἔμπροσθεν ἴσως σοι ὁμολογεῖται.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ κακεῖνα λυτέον ἢ τάδε ἀνάγκη συμβαίνειν;

ΠΩΛ. Ναί, τοῦτό γε οὕτως ἔχει.

ΣΩ. Τοῦναντίον δέ γε αὖ μεταβαλόντα, εἴ ἄρα δεῖ τινα κακῶς ποιεῖν, εἴτ' ἐχθρὸν εἴτε ὄντιν οὖν, ἐὰν μόνον μὴ αὐτὸς ἀδικῇται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ· τοῦτο μὲν γὰρ εὐλαβητέον· ἐὰν δὲ ἄλλον ἀδικῇ ὁ ἐχθρός, παντὶ τρόπῳ παρασκευαστέον καὶ πράττοντα καὶ λέγοντα, ὅπως μὴ δῶ δίκην μὴδὲ ἔλθῃ παρὰ τὸν δικαστήν· ἐὰν δὲ ἔλθῃ, μηχανητέον, ὅπως ἂν διαφύγῃ καὶ μὴ δῶ δίκην ὁ ἐχθρός, ἀλλ' ἐάν τε χρυσίον (ῆ) ἥρπακὼς πολὺ, μὴ ἀποδιδῶ τοῦτο ἀλλ' ἔχων ἀναλίσκῃ καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἑαυτοῦ ἀδίκως καὶ ἀθέως, ἐάν τε θανάτου ἄξια ἡδίκηκὼς ῆ, ὅπως μὴ ἀποθανεῖται, μάλιστα μὲν μηδέποτε, ἀλλ' ἀθάνατος ἔσται πονηρὸς ὢν· εἰ δὲ μὴ, ὅπως ὥς πλείστον χρόνον βιώσεται τοιοῦτος ὢν. ἐπὶ τὰ τοιαῦτα ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ἡ ῥητορικὴ χρήσιμος εἶναι, ἐπεὶ τῷ γε μὴ μέλλοντι ἀδικεῖν οὐ μεγάλη τίς μοι δοκεῖ ἡ χρεία αὐτῆς εἶναι, εἰ δὴ καὶ ἔστιν τις χρεία, ὥς ἔν γε τοῖς πρόσθεν οὐδαμῇ ἐφάνη οὔσα.

XXXVII. ΚΑΛ. Εἰπέ μοι, ὦ Χαιρεφῶν, σπουδάζει ταῦτα Σωκράτης ἢ παίζει;

ΧΑΙ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Καλλίκλεις, ὑπερφυῶς σπουδάζειν· “οὐδὲν” μέντοι “οἶον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν.”

5 ΚΑΛ. Νῆ τοὺς θεοὺς ἀλλ' ἐπιθυμῶ. εἰπέ μοι, ὦ Σώκρα-
 τες, πότερόν σε φῶμεν νυνὶ σπονδάζοντα ἢ παίζοντα;
 εἰ μὲν γὰρ σπονδάζεις τε καὶ τυγχάνει ταῦτα ἀληθῆ ὄντα
 ἃ λέγεις, ἄλλο τι ἢ ἡμῶν ὁ βίος ἀνατετραμμένος ἂν εἴη
 τῶν ἀνθρώπων καὶ πάντα τὰ ἐναντία πράττομεν, ὥς ἔοικεν,
 10 ἢ ἃ δεῖ;

ΣΩ. ὦ Καλλίκλεις, εἰ μὴ τι ἦν τοῖς ἀνθρώποις πάθος,
 τοῖς μὲν ἄλλο τι, τοῖς δὲ ἄλλο τι, τὸ αὐτό, ἀλλὰ τις ἡμῶν
 ἰδιόν τι ἔπασχε πάθος ἢ οἱ ἄλλοι, οὐκ ἂν ἦν ῥάδιον ἐνδεί- α
 ξασθαι τῷ ἐτέρῳ τὸ ἑαυτοῦ πάθημα. λέγω δ' ἐννοήσας,
 15 ὅτι ἐγὼ τε καὶ σὺ νῦν τυγχάνομεν ταῦτόν τι πεπονθότες,
 ἐρῶντε δύο ὄντε δυοῖν ἑκάτερος, ἐγὼ μὲν Ἀλκιβιάδου τε
 τοῦ Κλεινίου καὶ φιλοσοφίας, σὺ δὲ τοῦ τε Ἀθηναίων
 δήμου καὶ τοῦ Πυριλάμπους. αἰσθάνομαι οὖν σου ἐκά-
 στοτε, καίπερ ὄντος δεινοῦ, ὅτι ἂν φῇ σου τὰ παιδικὰ καὶ
 20 ὅπως ἂν φῇ ἔχειν, οὐ δυναμένου ἀντιλέγειν, ἀλλ' ἄνω καὶ e
 κάτω μεταβαλλομένου· ἔν τε τῇ ἐκκλησίᾳ, εἴαν τι σοῦ
 λέγοντος ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων μὴ φῇ οὕτως ἔχειν, μετα-
 βαλλόμενος λέγεις ἃ ἐκεῖνος βούλεται, καὶ πρὸς τὸν Πυρι-
 λάμπους νεανίαν τὸν καλὸν τοῦτον τοιαῦτα ἕτερα πέπον-
 25 θας· τοῖς γὰρ τῶν παιδικῶν βουλευμασί τε καὶ λόγοις
 οὐχ οἷός τ' εἶ ἐναντιοῦσθαι, ὥστε, εἴ τίς σου λέγοντος ἐκά-
 στοτε, ἃ διὰ τούτους λέγεις, θαυμάζοι ὥς ἄτοπά ἐστιν,
 ἴσως εἴποις ἂν αὐτῷ, εἰ βούλοιο τάληθῇ λέγειν, ὅτι, εἰ μὴ
 τις παύσει τὰ σὰ παιδικὰ τούτων τῶν λόγων, οὐδὲ σὺ 482
 30 παύσει ποτὲ ταῦτα λέγων. νόμιζε τοίνυν καὶ παρ' ἐμοῦ
 χρῆναι ἕτερα τοιαῦτα ἀκούειν, καὶ μὴ θαύμαζε ὅτι ἐγὼ
 ταῦτα λέγω, ἀλλὰ τὴν φιλοσοφίαν, τὰ ἐμὰ παιδικά, παῦ-
 στον ταῦτα λέγουσαν. λέγει γάρ, ὦ φίλε ἐταῖρε, ἃ νῦν
 ἐμοῦ ἀκούεις, καί μοί ἐστιν τῶν ἐτέρων παιδικῶν πολὺ
 35 ἦττον ἔμπληκτος· ὁ μὲν γὰρ Κλεινίειος οὗτος ἄλλοτε

ἄλλων ἐστὶ λόγων, ἢ δὲ φιλοσοφία (ἀεὶ) τῶν αὐτῶν· λέγει
 δὲ ἂ σὺ νῦν θαυμάζεις, παρῆσθα δὲ καὶ αὐτὸς λεγομένοις. b
 ἢ οὖν ἐκείνην ἐξέλεγξον, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, ὡς οὐ τὸ ἀδι-
 κεῖν ἐστι καὶ ἀδικοῦντα δίκην μὴ διδόναι ἀπάντων ἔσχα-
 40 τον κακῶν· ἢ εἰ τοῦτο εἰσείς ἀνέλεγκτον, μὰ τὸν κύνα
 τὸν Αἰγυπτίων θεόν, οὗ σοι ὁμολογήσει Καλλικλῆς, ὦ
 Καλλίκλεις, ἀλλὰ διαφωνήσει ἐν ᾧπαντι τῷ βίῳ. καίτοι
 ἔγωγε οἶμαι, ὦ βέλτιστε, καὶ τὴν λύραν μοι κρεῖττον εἶναι
 ἀναρμοστεῖν τε καὶ διαφωνεῖν, καὶ χορὸν ᾧ χορηγοῖν,
 45 καὶ πλείστους ἀνθρώπους μὴ ὁμολογεῖν μοι ἀλλ' ἐναντία c
 λέγειν μᾶλλον ἢ ἓνα ὄντα ἐμὲ ἐμαυτῷ ἀσύμφωνον εἶναι
 καὶ ἐναντία λέγειν.

XXXVIII. ΚΑΛ. ὦ Σώκρατες, δοκεῖς νεανιεύεσθαι ἐν
 τοῖς λόγοις ὡς ἀληθῶς δημηγόρος ὢν· καὶ νῦν ταῦτα
 δημηγορεῖς ταῦτον παθόντος Πώλου πάθος, ὅπερ Γοργίου
 κατηγορεῖ πρὸς σέ παθεῖν. ἔφη γάρ που Γοργίαν ἐρωτώ-
 5 μενον ὑπὸ σοῦ, ἐὰν ἀφίκηται παρ' αὐτὸν μὴ ἐπιστάμενος
 τὰ δίκαια ὁ τὴν ῥητορικὴν βουλόμενος μαθεῖν, εἰ διδάξοι a
 αὐτὸν ὁ Γοργίας, αἰσχυνθῆναι αὐτὸν καὶ φάναι διδάξειν
 διὰ τὸ ἔθος τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἀγανακτοῖεν ἂν εἴ τις μὴ
 φαίῃ· διὰ δὴ ταύτην τὴν ὁμολογίαν ἀναγκασθῆναι ἐναν-
 10 τία αὐτὸν αὐτῷ εἰπεῖν, σέ δὲ αὐτὸ τοῦτο ἀγαπᾶν. καί σου
 κατεγέλα, ὥς γέ μοι δοκεῖν, ὀρθῶς τότε· νῦν δὲ πάλιν
 αὐτὸς ταῦτον τοῦτο ἔπαθεν, καὶ ἔγωγε κατ' αὐτὸ τοῦτο οὐκ
 ἄγαμαι Πῶλον, ὅτι σοι συνεχώρησε τὸ ἀδικεῖν αἴσχιον
 εἶναι τοῦ ἀδικεῖσθαι· ἐκ ταύτης γὰρ αὖ τῆς ὁμολογίας e
 15 αὐτὸς ὑπὸ σοῦ συμποδισθεὶς ἐν τοῖς λόγοις ἐπεστομίσθη,
 αἰσχυνθεὶς ἂ ἐνόει εἰπεῖν. σὺ γὰρ τῷ ὄντι, ὦ Σώκρατες,
 εἰς τοιαῦτα ἄγεις φορτικά καὶ δημηγορικά, φάσκων τὴν
 ἀλήθειαν διώκειν, ἃ φύσει μὲν οὐκ ἔστιν καλὰ, νόμῳ δέ.
 ὡς τὰ πολλὰ δὲ ταῦτα ἐναντί' ἀλλήλοις ἐστίν, ἢ τε φύσις

20 καὶ ὁ νόμος. ἐὰν οὖν τις αἰσχύνηται καὶ μὴ τολμᾷ λέγειν 483
 ἄπερ νοεῖ, ἀναγκάζεται ἐναντία λέγειν. ὁ δὲ καὶ σὺ τοῦτο
 τὸ σοφὸν κατανενοηκῶς κακουργεῖς ἐν τοῖς λόγοις, ἐὰν
 μὲν τις κατὰ νόμον λέγῃ, κατὰ φύσιν ὑπερωτῶν, ἐὰν δὲ τὰ
 τῆς φύσεως, τὰ τοῦ νόμου. ὥσπερ αὐτίκα ἐν τούτοις, τῷ
 25 ἀδικεῖν τε καὶ τῷ ἀδικεῖσθαι, Πώλου τὸ κατὰ νόμον
 αἰσχίον λέγοντος, σὺ τὸν νόμον ἐδιώκαθες κατὰ φύσιν.
 φύσει μὲν γὰρ πᾶν αἰσχίον ἐστὶν ὅπερ καὶ κάκιον, τὸ
 ἀδικεῖσθαι, νόμῳ δὲ τὸ ἀδικεῖν. οὐδὲ γὰρ ἀνδρὸς τοῦτό
 γ' ἐστὶν τὸ πάθημα, τὸ ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀνδραπόδου τινός, b
 30 ᾧ κρεῖττόν ἐστιν τεθνάναι ἢ ζῆν, ὅστις ἀδικούμενος καὶ
 προπηλακιζόμενος μὴ οἷός τέ ἐστὶν αὐτὸς αὐτῷ βοηθεῖν
 μηδὲ ἄλλῳ οὐδ' ἂν κήδηται. ἀλλ', οἶμαι, οἱ τιθέμενοι τοὺς
 νόμους οἱ ἀσθενεῖς ἀνθρωποὶ εἰσιν καὶ οἱ πολλοί. πρὸς
 αὐτοὺς οὖν καὶ τὸ αὐτοῖς συμφέρον τούς τε νόμους τίθεν-
 35 ται καὶ τοὺς ἐπαίνους ἐπαινοῦσιν καὶ τοὺς ψόγους ψέγου- c
 σιν. ἐκφοβοῦντες τοὺς ἐρρωμενεστέρους τῶν ἀνθρώπων
 καὶ δυνατοὺς ὄντας πλεόν ἔχειν, ἵνα μὴ αὐτῶν πλεόν ἔχω-
 σιν, λέγουσιν ὡς αἰσχροὺς καὶ ἄδικους τὸ πλεονεκτεῖν, καὶ
 τοῦτό ἐστιν τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεόν τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν.
 40 ἀγαπῶσι γάρ, οἶμαι, αὐτοὶ ἂν τὸ ἴσον ἔχωσιν φαυλότεροι
 ὄντες.

XXXIX. Διὰ ταῦτα δὴ νόμῳ μὲν τοῦτο ἄδικον καὶ
 αἰσχροὺς λέγεται, τὸ πλεόν ζητεῖν ἔχειν τῶν πολλῶν, καὶ
 ἀδικεῖν αὐτὸ καλοῦσιν· ἡ δέ γε, οἶμαι, φύσις αὐτὴ ἀπο- a
 φαίνει αὐτό, ὅτι δίκαιόν ἐστιν τὸν ἀμείνω τοῦ χείρονος
 5 πλεόν ἔχειν καὶ τὸν δυνατώτερον τοῦ ἀδυνατωτέρου. δηλοῖ
 δὲ ταῦτα πολλαχοῦ ὅτι οὕτως ἔχει, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώ-
 οῖς καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ὅλαις ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς γένε-
 σιν, ὅτι οὕτω τὸ δίκαιον κέκριται, τὸν κρεῖττω τοῦ ἥττονος
 ἄρχειν καὶ πλεόν ἔχειν. ἐπεὶ ποίῳ δικαίῳ χρώμενος

- 10 Ξέρξης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευσεν ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπὶ e
 Σκύθας ἢ ἄλλα μυρία ἂν τις ἔχοι τοιαῦτα λέγειν· ἀλλ',
 οἶμαι, οὗτοι κατὰ φύσιν τὴν τοῦ δικαίου ταῦτα πράττουσιν,
 καὶ ναὶ μὰ Δία κατὰ νόμον γε τὸν τῆς φύσεως, οὐ μέντοι
 ἴσως κατὰ τοῦτον, ὃν ἡμεῖς [τιθέμεθα] πλάττοντες τοὺς
 15 βελτίστους καὶ ἐρρωμενεστάτους ἡμῶν αὐτῶν, ἐκ νέων
 λαμβάνοντες, ὥσπερ λέοντας κατεπαύδοντές τε καὶ γοητεύ-
 οντες καταδουλούμεθα λέγοντες, ὥς τὸ ἴσον χρή ἔχειν καὶ 484
 τοῦτό ἐστιν τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον. εἰ δέ γε, οἶμαι,
 φύσιν ἱκανὴν γένηται ἔχων ἀνὴρ, πάντα ταῦτα ἀποσεισά-
 20 μενος καὶ διαρρήξας καὶ διαφυγὼν, καταπατήσας τὰ ἡμέ-
 τερα γράμματα καὶ μαγγανεύματα καὶ ἐπωδὰς καὶ νόμους
 τοὺς παρὰ φύσιν ἅπαντας, ἐπαναστὰς ἀνεφάνη δεσπότης
 ἡμέτερος ὁ δοῦλος, καὶ ἐνταῦθα ἐξέλαμψεν τὸ τῆς φύσεως
 δίκαιον. δοκεῖ δέ μοι καὶ Πίνδαρος ἅπερ ἐγὼ λέγω ἐνδείκ- e
 25 νυσθαι ἐν τῷ ᾄσματι ἐν ᾧ λέγει ὅτι

νόμος ὁ πάντων βασιλεύς
 θνατῶν τε καὶ ἀθανάτων·

οὗτος δὲ δῆ, φησὶν,

- 30 ἄγει δικαίων τὸ βιαιότατον
 ὑπερτάτα χεῖρί· τεκμαίρομαι
 ἔργοισιν Ἡρακλέος, ἐπεὶ ἀπριάτας —

- λέγει οὕτω πως· τὸ γὰρ ᾄσμα οὐκ ἐπίσταμαι· λέγει δ' ὅτι
 οὔτε πριάμενος οὔτε δόντος τοῦ Γηρυόνου ἠλάσατο τὰς
 βοῦς, ὥς τούτου ὄντος τοῦ δικαίου φύσει, καὶ βοῦς καὶ e
 35 τᾶλλα κτήματα εἶναι πάντα τοῦ βελτιονός τε καὶ κρείτ-
 τονος τὰ τῶν χειρόνων τε καὶ ἡττόνων.

XL. Τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς οὕτως ἔχει, γνώσει δέ, ἂν ἐπὶ
 τὰ μείζω ἔλθῃς ἐάσας ἤδη φιλοσοφίαν. φιλοσοφία γάρ
 τοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, χαρίεν, ἂν τις αὐτοῦ μετρίως ἄψῃ-

ται ἐν τῇ ἡλικίᾳ· ἐὰν δὲ περαιτέρω τοῦ δέοντος ἐνδια-
 5 τρήσῃ, διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων. ἐὰν γὰρ καὶ πάνν
 εὐφυῆς ᾗ καὶ πόρρω τῆς ἡλικίας φιλοσοφῇ, ἀνάγκη πάν- a
 των ἄπειρον γεγονέναι ἐστίν, ὧν χρὴ ἔμπειρον εἶναι τὸν
 μέλλοντα καλὸν καγαθὸν καὶ εὐδόκιμον ἔσσεσθαι ἄνδρα.
 καὶ γὰρ τῶν νόμων ἄπειροι γίνονται τῶν κατὰ τὴν πόλιν,
 10 καὶ τῶν λόγων, οἷς δεῖ χρώμενον ὁμιλεῖν ἐν τοῖς συμβο-
 λαίοις τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, καὶ τῶν
 ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν τῶν ἀνθρωπείων, καὶ συλλήβδην
 τῶν ἡθῶν παντάπασιν ἄπειροι γίνονται. ἐπειδὰν οὖν
 ἔλθωσιν εἰς τινα ἰδίαν ἢ πολιτικὴν πράξιν, καταγέλαστοι
 15 γίνονται, ὥσπερ γε, οἶμαι, οἱ πολιτικοί, ἐπειδὰν αὐ εἰς e
 τὰς ὑμετέρας διατριβὰς ἔλθωσιν καὶ τοὺς λόγους, κατα-
 γέλαστοί εἰσιν. συμβαίνει γὰρ τὸ τοῦ Εὐριπίδου· λαμ-
 πρὸς τ' ἐστὶν ἕκαστος ἐν τούτῳ, καὶ ἐπὶ τούτ' ἐπείγεται,

20 νέμων τὸ πλείστον ἡμέρας τούτῳ μέρος,
 ἵν' αὐτὸς αὐτοῦ τυγχάνει βέλτιστος ὢν·

ὅπου δ' ἂν φαῦλος ᾗ, ἐντεῦθεν φεύγει καὶ λοιδορεῖ τοῦτο, 485
 τὸ δ' ἕτερον ἐπαινεῖ, εὐνοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, ἡγούμενος οὕτως
 αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπαινεῖν. ἀλλ', οἶμαι, τὸ ὀρθότατόν ἐστιν
 ἀμφοτέρων μετασχεῖν· φιλοσοφίας μὲν ὅσον παιδείας
 25 χάριν καλὸν μετέχειν, καὶ οὐκ αἰσχροὺς μειρακίῳ ὄντι
 φιλοσοφεῖν· ἐπειδὰν δὲ ἤδη πρεσβύτερος ὢν ἄνθρωπος
 ἔτι φιλοσοφῇ, καταγέλαστον, ὧ Σώκρατες, τὸ χρῆμα
 γίνεσθαι, καὶ ἔγωγε ὁμοιότατον πάσχω πρὸς τοὺς φιλοσο- b
 φούντας ὥσπερ πρὸς τοὺς ψελλιζομένους καὶ παίζοντας.
 30 ὅταν μὲν γὰρ παιδίον ἴδω, ᾧ ἔτι προσήκει διαλέγεσθαι
 οὕτω, ψελλιζόμενον καὶ παίζειν, χαίρω τε καὶ χαρίεν μοι
 φαίνεται καὶ ἐλευθέριον καὶ πρόπον τῇ τοῦ παιδίου ἡλικίᾳ,
 ὅταν δὲ σαφῶς διαλεγόμενον παιδαρίου ἀκούσω, πικρόν

τί μοι δοκεῖ χρῆμα εἶναι καὶ ἀνιᾶ μου τὰ ὧτα καὶ μοι
 35 δοκεῖ δουλοπρεπές τι εἶναι· ὅταν δὲ ἀνδρὸς ἀκούσῃ τις
 ψελλιζομένου ἢ παίζοντα ὀρθῇ, καταγέλαστον φαίνεται καὶ c
 ἄνανδρον καὶ πληγῶν ἄξιον. ταῦτόν οὖν ἔγωγε τοῦτο
 πάσχω καὶ πρὸς τοὺς φιλοσοφοῦντας. παρὰ νέῳ μὲν γὰρ
 μειρακίῳ ὀρῶν φιλοσοφίαν ἄγαμαι, καὶ πρέπει μοι δοκεῖ,
 40 καὶ ἡγοῦμαι ἐλεύθερόν τινα εἶναι τοῦτον τὸν ἄνθρωπον,
 τὸν δὲ μὴ φιλοσοφοῦντα ἀνελεύθερον καὶ οὐδέποτε οὐδενὸς
 ἀξιῶσοντα ἑαυτὸν οὔτε καλοῦ οὔτε γενναίου πράγματος·
 ὅταν δὲ δὴ πρεσβύτερον ἴδω ἔτι φιλοσοφοῦντα καὶ μὴ a
 ἀπαλλαττόμενον, πληγῶν μοι δοκεῖ ἤδη δεῖσθαι, ὦ Σώ-
 45 κρατες, οὗτος ὁ ἀνὴρ. ὁ γὰρ νυνδὴ ἔλεγον, ὑπάρχει
 τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ πάντῃ εὐφυῆς ἦ, ἀνάνδρῳ γενέσθαι
 φεύγοντι τὰ μέσα τῆς πόλεως καὶ τὰς ἀγοράς, ἐν αἷς ἔφη
 ὁ ποιητὴς τοὺς ἄνδρας ἀριπρεπεῖς γίγνεσθαι, καταδεδυ-
 κότες δὲ τὸν λοιπὸν βίον βιῶναι μετὰ μειρακίων ἐν γωνία
 50 τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα, ἐλεύθερον δὲ καὶ μέγα καὶ e
 νεανικὸν μηδέποτε φθέγγασθαι.

XLII. Ἐγὼ δέ, ὦ Σώκρατες, πρὸς σὲ ἐπιεικῶς ἔχω φιλι-
 κῶς· κινδυνεύω οὖν πεπονθέναι νῦν ὅπερ ὁ Ζῆθος πρὸς
 τὸν Ἀμφίονα ὁ Εὐριπίδου, οὐπερ ἐμνήσθην. καὶ γὰρ
 ἐμοὶ τοιαῦτ' ἄττα ἐπέρχεται πρὸς σὲ λέγειν, οἵάπερ ἐκείνος
 5 πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὅτι “ἀμελεῖς, ὦ Σώκρατες, ὣν δεῖ σε
 ἐπιμελεῖσθαι, καὶ φύσιν ψυχῆς <ἔχων> ὧδε γενναίαν μει-
 ρακιώδει τινὶ διαπρέπεις μορφώματι, καὶ οὗτ' ἂν δίκης 486
 βουλαῖσι προσθεῖ' ἂν ὀρθῶς λόγον, οὗτ' εἰκὸς ἂν καὶ
 πιθανὸν λάκοις οὗθ' ὑπὲρ ἄλλου νεανικὸν βούλευμα βου-
 10 λεύσαιο.” καίτοι, ὦ φίλε Σώκρατες—καί μοι μηδὲν ἀχθε-
 σθῆς· εὐνοία γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ—οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ σοι
 εἶναι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ σὲ οἶμαι ἔχειν καὶ τοὺς ἄλλους
 τοὺς πόρρω ἀεὶ φιλοσοφίας ἐλαύνοντας; νῦν γὰρ εἴ τις

σοῦ λαβόμενος ἢ ἄλλον ὁτουοῦν τῶν τοιούτων εἰς τὸ δε-
 15 σμωτήριον ἀπάγοι, φάσκων ἀδικεῖν μηδὲν ἀδικοῦντα, οἷσθ'
 ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ὅτι χρήσαιο σαντῶ, ἀλλ' εἰλιγγιώης ἂν
 καὶ χασμῶ οὐκ ἔχων ὅτι εἴποις, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον
 ἀναβάς, κατηγοροῦ τυχὼν πάνυ φαύλου καὶ μοχθηροῦ,
 ἀποθάνοις ἂν, εἰ βούλοιτο θανάτου σοι τιμᾶσθαι. καίτοι
 20 πῶς σοφὸν τοῦτό ἐστιν, ὦ Σώκρατες, εἴ τις εὐφυᾶ λαβοῦσα
 τέχνη φῶτα ἔθηκε χεῖρονα, μήτε αὐτὸν αὐτῶ δυνάμενον
 βοηθεῖν μηδ' ἐκσωσαι ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων μήτε
 ἑαυτὸν μήτε ἄλλον μηδένα, ὑπὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν περισυλᾶ-
 σθαι πᾶσαν τὴν οὐσίαν, ἀτεχνῶς δὲ αἴτιμον ζῆν ἐν τῇ
 25 πόλει; τὸν δὲ τοιοῦτον, εἴ τι καὶ ἀγροικότερον εἰρηῆσθαι,
 ἔξεστιν ἐπὶ κόρρης τύπτοντα μὴ διδόναι δίκην. ἀλλ',
 ὦγαθέ, ἐμοὶ πιθοῦ, παῦσαι δ' ἐλέγχων, πραγμάτων δ'
 εὐμουσίαν ἄσκει, καὶ ἄσκει ὁπόθεν δόξεις φρονεῖν, ἄλλοις
 τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφείς, εἴτε ληρήματα χρὴ φάναι εἶναι εἴτε
 30 φλυαρίας, ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις, ζηλῶν οὐκ
 ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ μικρὰ ταῦτα, ἀλλ' οἷς ἔστιν καὶ
 βίος καὶ δόξα καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθὰ.

XLII. ΣΩ. Εἰ χρυσὴν ἔχων ἐτύγχανον τὴν ψυχὴν, ὦ
 Καλλίκλεις, οὐκ ἂν οἶμι με ἄσμενον εὐρεῖν τούτων τινὰ
 τῶν λίθων, ἣ βασανίζουσιν τὸν χρυσόν, τὴν ἀρίστην, πρὸς
 ἣν τινα ἔμελλον προσαγαγὼν αὐτήν, εἴ μοι ὁμολογήσειεν
 5 ἐκείνη καλῶς τεθεραπεῦσθαι τὴν ψυχὴν, εὖ εἴσεσθαι ὅτι
 ἱκανῶς ἔχω καὶ οὐδέν μοι δεῖ ἄλλης βασάνου;

ΚΑΛ. Πρὸς τί δὴ τοῦτ' ἐρωτᾷς, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἐγὼ σοι ἐρῶ· νῦν οἶμαι ἐγὼ σοὶ ἐντετυχηκῶς τοι-
 ούτῳ ἐρμαίῳ ἐντετυχηκέναί.

10 ΚΑΛ. Τί δὴ;

ΣΩ. Εὖ οἶδ' ὅτι, ἂν μοι σὺ ὁμολογήσης περὶ ὧν ἡ ἐμὴ
 ψυχὴ δοξάζει, ταῦτ' ἤδη ἐστὶν αὐτὰ τάληθῃ. ἐννοῶ γάρ,

ὅτι τὸν μέλλοντα βασανιῶν ἱκανῶς ψυχῆς πέρι ὀρθῶς τε 487
ζώσης καὶ μὴ τρία ἄρα δεῖ ἔχειν, ἃ σὺ πάντα ἔχεις, ἐπι-
15 στήμην τε καὶ εὐνοίαν καὶ παρρησίαν. ἐγὼ γὰρ πολλοῖς
ἐντυγχάνω, οἱ ἐμὲ οὐχ οἰοί τέ εἰσιν βασανίζειν, διὰ τὸ μὴ
σοφοὶ εἶναι ὥσπερ σὺ. ἕτεροι δὲ σοφοὶ μὲν εἰσιν, οὐκ
ἐθέλουσιν δέ μοι λέγειν τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὸ μὴ κήδεσθαι
μου ὥσπερ σὺ. τῷ δὲ ξένῳ τώδε, Γοργίας τε καὶ Πῶλος,
20 σοφῶ μὲν καὶ φίλῳ ἐστὸν ἐμῷ, ἐνδεεστερῷ δὲ παρρησίας b
καὶ αἰσχυνηροτέρῳ μᾶλλον τοῦ δέοντος. πῶς γὰρ οὐ;
ὦ γε εἰς τοσοῦτον αἰσχύνης ἐληλύθατον, ὥστε διὰ τὸ
αἰσχύνεσθαι τολμᾷ ἐκάτερος αὐτῶν αὐτὸς αὐτῷ ἐναντία
λέγειν ἐναντίον πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ ταῦτα περὶ τῶν
25 μεγίστων. σὺ δὲ ταῦτα πάντα ἔχεις, ἃ οἱ ἄλλοι οὐκ ἔχου-
σιν. πεπαίδευσαί τε γὰρ ἱκανῶς, ὥς πολλοὶ ἂν φήσαιεν
Ἀθηναίων, καὶ ἐμοὶ εἰ εὖνους. τίνι τεκμηρίῳ χρῶμαι;
ἐγὼ σοι ἐρῶ. οἶδα ὑμᾶς ἐγώ, ὦ Καλλίκλεις, τέτταρας c
ὄντας κοινωνοὺς γεγονότας σοφίας, σέ τε καὶ Τείσανδρον
30 τὸν Ἀφιδναῖον καὶ Ἄνδρωνα τὸν Ἀνδροτίωνος καὶ Ναυσι-
κύδην τὸν Χολαργέα. καί ποτε ὑμῶν ἐγὼ ἐπήκουσα βου-
λεομένων, μέχρι ὅποι τὴν σοφίαν ἀσκητέον εἴη, καὶ οἶδα
ὅτι ἐνίκα ἐν ὑμῖν τοιάδε τις δόξα, μὴ προθυμεῖσθαι εἰς
τὴν ἀκρίβειαν φιλοσοφεῖν, ἀλλὰ εὐλαβεῖσθαι παρεκελεύ- d
35 εσθε ἀλλήλους, ὅπως μὴ πέρα τοῦ δέοντος σοφώτεροι γενό-
μενοι λήσετε διαφθαρέντες. ἐπειδὴ οὖν σου ἀκούω ταῦτα
ἐμοὶ συμβουλευόντος, ἅπερ τοῖς σεαυτοῦ ἐταιροτάτοις,
ἱκανόν μοι τεκμηρίον ἐστίν, ὅτι ὡς ἀληθῶς μοι εὖνους εἶ.
καὶ μὴν ὅτι γε οἷος παρρησιάζεσθαι καὶ μὴ αἰσχύνεσθαι,
40 αὐτός τε φῆς καὶ ὁ λόγος ὃν ὀλίγον πρότερον ἔλεγες ὁμο-
λογεῖ σοι. ἔχει δὴ οὕτως δῆλον ὅτι τούτων πέρι νυνὶ.
ἐάν τι σὺ ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογήσης μοι, βεβασανισμένον e
τοῦτ' ἤδη ἔσται ἱκανῶς ὑπ' ἐμοῦ τε καὶ σοῦ, καὶ οὐκέτι

αὐτὸ δεήσει ἐπ' ἄλλην βάσανον ἀναφέρειν. οὐ γὰρ ἂν
 45 ποτε αὐτὸ συνεχώρησας σὺ οὔτε σοφίας ἐνδεία οὔτ'
 αἰσχύνης παρουσία, οὐδ' αὖ ἀπατῶν ἐμὲ συγχωρήσαις
 ἂν· φίλος γάρ μοι εἶ, ὥς καὶ αὐτὸς φῆς. τῷ ὄντι οὖν ἡ
 ἐμὴ καὶ ἡ σὴ ὁμολογία τέλος ἤδη ἔξει τῆς ἀληθείας.
 πάντων δὲ καλλίστη ἐστὶν ἡ σκέψις, ᾧ Καλλίκλεις, περὶ
 50 τούτων ὦν σὺ δὴ μοι ἐπετίμησας, ποῖόν τινα χρὴ εἶναι τὸν
 ἄνδρα καὶ τί ἐπιτηδεύειν καὶ μέχρι τοῦ, καὶ πρεσβύτερον 488
 καὶ νεώτερον ὄντα. ἐγὼ γὰρ εἶ τι μὴ ὀρθῶς πράττω κατὰ
 τὸν βίον τὸν ἐμαντοῦ, εὖ ἴσθι τοῦτο ὅτι οὐχ ἑκὼν ἐξαμαρ-
 τάνω ἀλλ' ἀμαθία τῇ ἐμῇ· σὺ οὖν, ὥσπερ ἤρξω νουθετεῖν
 55 με, μὴ ἀποστῆς, ἀλλ' ἱκανῶς μοι ἔνδειξαι, τί ἔστιν τοῦτο
 ὃ ἐπιτηδευτέον μοι, καὶ τίνα τρόπον κτησαίμην ἂν αὐτό,
 καὶ ἐάν με λάβης νῦν μὲν σοι ὁμολογήσαντα, ἐν δὲ τῷ
 ὑστέρῳ χρόνῳ μὴ ταῦτα πράττοντα ἅπερ ὁμολόγησα,
 πάνυ με ἡγοῦ βλάκα εἶναι καὶ μηκέτι ποτέ με νουθετήσης b
 60 ὕστερον, ὥς μηδενὸς ἄξιον ὄντα. ἐξ ἀρχῆς δέ μοι ἐπανά-
 λαβε, πῶς φῆς τὸ δίκαιον ἔχειν καὶ σὺ καὶ Πίνδαρος τὸ
 κατὰ φύσιν; ἄγειν βία τὸν κρείττω τὰ τῶν ἡττόνων καὶ
 ἄρχειν τὸν βελτίῳ τῶν χειρόνων καὶ πλεόν ἔχειν τὸν
 ἀμείνω τοῦ φαυλοτέρου; μή τι ἄλλο λέγεις τὸ δίκαιον
 65 εἶναι, ἢ ὀρθῶς μέμνημαι;

XLIII. ΚΑΛ. Ἀλλὰ ταῦτα [ἔλεγον] καὶ τότε καὶ νῦν
 λέγω.

ΣΩ. Πότερον δὲ τὸν αὐτὸν βελτίῳ καλεῖς σὺ καὶ κρείττω;
 οὐδὲ γάρ τοι τότε οἶός τ' ἢ μαθεῖν σου τί ποτε λέ- c
 5 γεις. πότερον τοὺς ἰσχυροτέρους κρείττους καλεῖς καὶ δεῖ
 ἀκροᾶσθαι τοῦ ἰσχυροτέρου τοὺς ἀσθενεστέρους, οἶόν μοι
 δοκεῖς καὶ τότε ἐνδείκνυσθαι, ὥς αἱ μεγάλαι πόλεις ἐπὶ τὰς
 σμικρὰς κατὰ τὸ φύσει δίκαιον ἔρχονται, ὅτι κρείττους
 εἰσὶν καὶ ἰσχυρότεραι, ὥς τὸ κρείττον καὶ ἰσχυρότερον

10 καὶ βέλτιον ταῦτόν ὄν, ἢ ἔστι βελτίω μὲν εἶναι, ἥττω δὲ
καὶ ἀσθενέστερον, καὶ κρείττω μὲν εἶναι, μοχθηρότερον
δέ· ἢ ὁ αὐτὸς ὅρος ἐστὶν τοῦ βελτίονος καὶ τοῦ κρείτ- α
τονος; τοῦτό μοι αὐτὸ σαφῶς διόρισον, ταῦτόν ἢ ἕτερόν
ἐστὶν τὸ κρείττον καὶ τὸ βέλτιον καὶ τὸ ἰσχυρότερον;

15 ΚΑΛ. Ἄλλ' ἐγὼ σοι σαφῶς λέγω, ὅτι ταῦτόν ἐστιν.

ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ πολλοὶ τοῦ ἐνὸς κρείττους εἰσὶν κατὰ
φύσιν; οἳ δὴ καὶ τοὺς νόμους τίθενται ἐπὶ τῷ ἐνί, ὥσπερ
καὶ σὺ ἄρτι ἔλεγες.

ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

20 ΣΩ. Τὰ τῶν πολλῶν ἄρα νόμιμα τὰ τῶν κρειπτόνων ἐστίν.

ΚΑΛ. Πάννυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ τῶν βελτιόνων; οἳ γὰρ κρείττους βελ- e
τίους πον κατὰ τὸν σὸν λόγον.

ΚΑΛ. Ναί.

25 ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ τούτων νόμιμα κατὰ φύσιν καλά, κρειπ-
τόνων γε ὄντων;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οἱ πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως, ὥς ἄρτι αὖ
σὺ ἔλεγες, δίκαιον εἶναι τὸ ἴσον ἔχειν καὶ αἰσχιον τὸ
30 ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; ἐστὶν ταῦτα ἢ οὐ; καὶ ὅπως 489
μὴ ἀλώσει ἐνταῦθα σὺ αἰσχυνόμενος· νομίζουσιν, ἢ οὐ,
οἳ πολλοὶ τὸ ἴσον ἔχειν ἀλλ' οὐ τὸ πλεόν δίκαιον εἶναι,
καὶ αἰσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; μὴ φθόνει μοι
ἀποκρίνασθαι τοῦτο, Καλλίκλεις, ἵν', ἐάν μοι ὁμολογή-
35 σης, βεβαιώσωμαι ἥδη παρὰ σοῦ, ἅτε ἱκανοῦ ἀνδρὸς
διαγνῶναι ὁμολογηκότης.

ΚΑΛ. Ἄλλ' οἳ γε πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως.

ΣΩ. Οὐ νόμῳ ἄρα μόνον ἐστὶν αἰσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ
ἀδικεῖσθαι, οὐδὲ δίκαιον τὸ ἴσον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ φύσει·
40 ὥστε κινδυνεύεις οὐκ ἀληθῇ λέγειν ἐν τοῖς πρόσθεν οὐδὲ b

ὀρθῶς ἐμοῦ κατηγορεῖν λέγων, ὅτι ἐναντίον ἐστὶν ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις, ἃ δὴ καὶ ἐγὼ γνούς κακουργῶ ἐν τοῖς λόγοις, ἐὰν μὲν τις κατὰ φύσιν λέγῃ, ἐπὶ τὸν νόμον ἄγων, ἐὰν δέ τις κατὰ τὸν νόμον, ἐπὶ τὴν φύσιν.

XLIV. ΚΑΛ. Οὐτοσὶ ἀνὴρ οὐ παύσεται φλυαρῶν. εἶπε μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ αἰσχύνει, τηλικούτος ὢν, ὀνόματα θηρεύων, καὶ ἐὰν τις ῥήματι ἀμάρτη, ἔρμαϊον τοῦτο ποι-
 ούμενος; ἐμὲ γὰρ οἶε ἄλλο τι λέγειν τὸ κρεῖττους εἶναι
 5 ἢ τὸ βελτίους; οὐ πάλαί σοι λέγω, ὅτι ταυτόν φημι εἶναι τὸ βέλτιον καὶ τὸ κρεῖττον; ἢ οἶε με λέγειν, ἐὰν συρφε-
 τὸς συλλεγῇ δούλων καὶ παντοδαπῶν ἀνθρώπων μηδενὸς ἀξίων πλην ἴσως τῷ σώματι ἰσχυρίσασθαι, καὶ οὔτοι φῶσιν, αὐτὰ ταῦτα εἶναι νόμιμα;

10 ΣΩ. Εἶεν, ὦ σοφώτατε Καλλίκλεις· οὕτω λέγεις;

ΚΑΛ. Πάνν μὲν οὖν.

ΣΩ. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ὦ δαιμόνιε, καὶ αὐτὸς πάλαί τοπάζω τοιοῦτόν τί σε λέγειν τὸ κρεῖττον, καὶ ἀνερωτῶ γλιχόμενος σαφῶς εἰδέναι ὅτι λέγεις. οὐ γὰρ δήπου σύ γε τοὺς δύο
 15 βελτίους ἡγεῖ τοῦ ενός, οὐδὲ τοὺς σοὺς δούλους βελτίους σοῦ, ὅτι ἰσχυρότεροί εἰσιν ἢ σύ. ἀλλὰ πάλιν ἐξ ἀρχῆς εἰπέ, τί ποτε λέγεις τοὺς βελτίους, ἐπειδὴ οὐ τοὺς ἰσχυρο-
 τέρους; καὶ ὦ θαυμάσιε πραότερόν με προδίδασκε, ἵνα μὴ ἀποφοιτήσω παρὰ σοῦ.

20 ΚΑΛ. Εἰρωνεύει, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Μὰ τὸν Ζῆθον, ὦ Καλλίκλεις, ᾧ σὺ χρώμενος, πολλὰ νυνδὴ εἰρωνεύου πρὸς με· ἀλλ' ἴθι εἰπέ, τίνας λέ-
 γεις τοὺς βελτίους εἶναι;

ΚΑΛ. Τοὺς ἀμείνους ἔγωγε.

25 ΣΩ. Ὅρας ἄρα, ὅτι σὺ αὐτὸς ὀνόματα λέγεις, δημοῖς δὲ οὐδέν; οὐκ ἐρεῖς, τοὺς βελτίους καὶ κρεῖττους πότερον τοὺς φρονιμωτέρους λέγεις ἢ ἄλλους τινάς;

ΚΑΛ. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία τούτους λέγω, καὶ σφόδρα γε.

ΣΩ. Πολλάκις ἄρα εἰς φρονῶν μυρίων μὴ φρονούντων 490
30 κρείττων ἐστὶν κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ τοῦτον ἄρχειν δεῖ,
τοὺς δ' ἄρχεσθαι, καὶ πλεόν ἔχειν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχο-
μένων — τοῦτο γάρ μοι δοκεῖς βούλεσθαι λέγειν — καὶ οὐ
ρήματα θηρεύω — εἰ ὁ εἷς τῶν μυρίων κρείττων.

ΚΑΛ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἔστιν ἃ λέγω. τοῦτο γὰρ οἶμαι ἐγὼ
35 τὸ δίκαιον εἶναι φύσει, τὸ βελτίω ὄντα καὶ φρονιμώτερον
καὶ ἄρχειν καὶ πλεόν ἔχειν τῶν φανυλοτέρων.

XLV. ΣΩ. Ἐχε δὴ αὐτοῦ. τί ποτε αὖ νῦν λέγεις; ἐὰν ὅ
ἐν τῷ αὐτῷ ὤμεν, ὥσπερ νῦν, πολλοὶ ἀθρόοι ἄνθρωποι,
καὶ ἡμῖν ἥ ἐν κοινῷ πολλὰ σιτία καὶ ποτά, ὤμεν δὲ παν-
τοδαποί, οἱ μὲν ἰσχυροί, οἱ δὲ ἀσθενεῖς, εἰς δὲ ἡμῶν ἥ
5 φρονιμώτερος περὶ ταῦτα, ἰατρὸς ὢν, ἥ δέ, οἶον εἰκός, τῶν
μὲν ἰσχυρότερος, τῶν δὲ ἀσθενέστερος, ἄλλο τι ἢ οὗτος,
φρονιμώτερος ἡμῶν ὢν, βελτίων καὶ κρείττων ἔσται εἰς
ταῦτα;

ΚΑΛ. Πάννυ γε.

10 ΣΩ. Ἡ οὖν τούτων τῶν σιτίων πλεόν ἡμῶν ἐκτέον αὐτῷ, ὅ
ὅτι βελτίων ἐστίν, ἥ τῷ μὲν ἄρχειν πάντα ἐκεῖνον δεῖ νέ-
μειν, ἐν δὲ τῷ ἀναλίσκειν τε αὐτὰ καὶ καταχρῆσθαι εἰς τὸ
ἑαυτοῦ σῶμα οὐ πλεονεκτητέον, εἰ μὴ μέλλει ζημιοῦσθαι,
ἀλλὰ τῶν μὲν πλεόν, τῶν δ' ἔλαττον ἐκτέον· ἐὰν δὲ τύχη
15 πάντων ἀσθενέστατος ὢν, πάντων ἐλάχιστον τῷ βελτίστῳ,
ὦ Καλλίκλεις; οὐχ οὕτως, ὠγαθέ;

ΚΑΛ. Περὶ σιτία λέγεις καὶ ποτά καὶ ἰατροὺς καὶ φλυα-
ρίας· ἐγὼ δὲ οὐ ταῦτα λέγω.

ΣΩ. Πότερον οὖν τὸν φρονιμώτερον βελτίω λέγεις; φάθι
20 ἥ μή.

ΚΑΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Ἀλλ' οὐ τὸν βελτίω πλεόν δεῖν ἔχειν;

ΚΑΛ. Οὐ σιτίων γε οὐδὲ ποτῶν.

ΣΩ. Μανθάνω, ἀλλ' ἴσως ἱματίων, καὶ δεῖ τὸν ὑφαντικώ-
25 τατον μέγιστον ἱμάτιον ἔχειν καὶ πλείστα καὶ κάλλιστα
ἀμπεχόμενον περιέναι;

ΚΑΛ. Ποίων ἱματίων;

ΣΩ. Ἄλλ' εἰς ὑποδήματα δῆλον ὅτι δεῖ πλεονεκτεῖν τὸν
φρονιμώτατον εἰς ταῦτα καὶ βέλτιστον. τὸν σκυτοτόμον e
30 ἴσως μέγιστα δεῖ ὑποδήματα καὶ πλείστα ὑποδεδεμένον
περιπατεῖν.

ΚΑΛ. Ποῖα ὑποδήματα; φλυαρεῖς ἔχων.

ΣΩ. Ἄλλ' εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα λέγεις, ἴσως τὰ τοιάδε· οἶον
γεωργικὸν ἄνδρα περὶ γῆν φρόνιμόν τε καὶ καλὸν καὶ
35 ἀγαθόν, τοῦτον δὴ ἴσως δεῖ πλεονεκτεῖν τῶν σπερμάτων
καὶ ὥς πλείστῳ σπέρματι χρῆσθαι εἰς τὴν αὐτοῦ γῆν.

ΚΑΛ. Ὡς αἰεὶ ταῦτά λέγεις, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐ μόνον γε, ὦ Καλλίκελεις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν
αὐτῶν.

40 ΚΑΛ. Νῆ τοὺς θεοὺς, ἀτεχνῶς γε αἰεὶ σκυτέας τε καὶ 491
κναφέας καὶ μαγείρους λέγων καὶ ἰατροὺς οὐδὲν παύει, ὥς
περὶ τούτων ἡμῖν ὄντα τὸν λόγον.

ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ ἐρεῖς περὶ τίνων ὁ κρείττων τε καὶ φρο-
νιμώτερος πλεον ἔχων δικαίως πλεονεκτεῖ; ἢ οὔτε ἐμοῦ
45 ὑποβάλλοντος ἀνέξει οὗτ' αὐτὸς ἐρεῖς;

ΚΑΛ. Ἄλλ' ἐγώ γε καὶ πάσαι λέγω. πρῶτον μὲν τοὺς
κρείττους οἳ εἰσιν οὐ σκυτοτόμους λέγω οὐδὲ μαγείρους,
ἀλλ' οἳ ἂν εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα φρόνιμοι ὦσιν, b
ὄντινα ἂν τρόπον εὖ οἰκοῖτο, καὶ μὴ μόνον φρόνιμοι, ἀλλὰ
50 καὶ ἀνδρεῖοι, ἱκανοὶ ὄντες ἃ ἂν νοήσωσιν ἐπιτελεῖν, καὶ μὴ
ἀποκάμνωσι διὰ μαλακίαν τῆς ψυχῆς.

XLVI. ΣΩ. Ὅρας, ὦ βέλτιστε Καλλίκελεις, ὥς οὐ ταῦτά
σύ τ' ἐμοῦ κατηγορεῖς καὶ ἐγὼ σοῦ: σὺ μὲν γὰρ ἐμέ φῆς

ἀεὶ ταῦτὰ λέγειν, καὶ μέμφει μοι· ἐγὼ δὲ σοῦ τοῦναντίον,
 ὅτι οὐδέποτε ταῦτὰ λέγεις περὶ τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ τοτὲ μὲν
 5 τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους τοὺς ἰσχυροτέρους ὠρίζου, c
 αὐθις δὲ τοὺς φρονιμωτέρους, νῦν δ' αὖ ἕτερόν τι ἦκεις
 ἔχων· ἀνδρειότεροί τινες ὑπὸ σοῦ λέγονται οἱ κρείττους
 καὶ οἱ βελτίους. ἀλλ', ὦγαθέ, εἰπὼν ἀπαλλάγηθι, τίνας
 ποτὲ λέγεις τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους καὶ εἰς ὅτι.

10 ΚΑΛ. Ἄλλ' εἴρηκά γε ἔγωγε τοὺς φρονίμους εἰς τὰ τῆς
 πόλεως πράγματα καὶ ἀνδρείους. τούτους γὰρ προσήκει
 τῶν πόλεων ἄρχειν, καὶ τὸ δίκαιον τοῦτ' ἐστίν, πλέον ἔχειν d
 τούτους τῶν ἄλλων, τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων.

ΣΩ. Τί δὲ αὐτῶν, ὦ ἑταῖρε;

15 ΚΑΛ. Πῶς λέγεις;

ΣΩ. Ἔνα ἕκαστον λέγω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχοντα· ἥ τοῦτο
 μὲν οὐδὲν δεῖ, αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχειν, τῶν δὲ ἄλλων;

ΚΑΛ. Πῶς ἑαυτοῦ ἄρχοντα λέγεις;

ΣΩ. Οὐδὲν ποικίλον, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πολλοί, σώφρονα
 20 ὄντα καὶ ἐγκρατῇ αὐτὸν ἑαυτοῦ, τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν
 ἄρχοντα τῶν ἐν ἑαυτῷ. e

ΚΑΛ. Ὡς ἡδὺς εἶ· τοὺς ἡλιθίους λέγεις, τοὺς σώφρο-
 νας.

ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ; οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν γνοίη, ὅτι οὕτω
 25 λέγω.

ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Σώκρατες. ἐπεὶ πῶς ἂν
 εὐδαίμων γένοιτο ἄνθρωπος δουλεύων ὀτρωῶν; ἀλλὰ τοῦτ'
 ἐστὶν τὸ κατὰ φύσιν καλὸν καὶ δίκαιον, ὃ ἐγὼ σοι νῦν
 παρρησιαζόμενος λέγω, ὅτι δεῖ τὸν ὀρθῶς βιωσόμενον τὰς
 30 μὲν ἐπιθυμίας τὰς ἑαυτοῦ εἶναι ὡς μεγίστας εἶναι καὶ μὴ
 κολάζειν, ταύταις δὲ ὡς μεγίσταις οὖσαις ἱκανὸν εἶναι 492
 ὑπηρετεῖν δι' ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν, καὶ ἀποπιμπλάναι
 ὧν ἂν ἀεὶ ἡ ἐπιθυμία γίγνηται. ἀλλὰ τοῦτ', οἶμαι, τοῖς

πολλοῖς οὐ δυνατόν· ὅθεν ψέγουσιν τοὺς τοιούτους δι'
 35 αἰσχύνην, ἀποκρυπτόμενοι τὴν αὐτῶν ἀδυναμίαν, καὶ
 αἰσχροὺς δὴ φάσιν εἶναι τὴν ἀκολασίαν, ὅπερ ἐν τοῖς πρό-
 σθεν ἐγὼ ἔλεγον, δουλούμενοι τοὺς βελτίους τὴν φύσιν
 ἀνθρώπους, καὶ αὐτοὶ οὐ δυνάμενοι ἐκπορίζεσθαι ταῖς
 ἡδοναῖς πλήρωσιν ἐπαινοῦσιν τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν
 40 δικαιοσύνην διὰ τὴν αὐτῶν ἀνανδρίαν. ἐπεὶ γε οἷς ἐξ
 ἀρχῆς ὑπῆρξεν ἡ βασιλέων ὑέσιν εἶναι ἡ αὐτοὺς τῇ φύ-
 σει ἱκανοὺς ἐκπορίσασθαι ἀρχὴν τινα ἢ τυραννίδα ἢ
 δυναστείαν, <τί> τῇ ἀληθείᾳ αἰσχίον καὶ κάκιον <ἂν> εἴη
 σωφροσύνης τούτοις τοῖς ἀνθρώποις· οἷς ἐξὸν ἀπολαύειν
 45 τῶν ἀγαθῶν καὶ μηδενὸς ἐμποδῶν ὄντος, αὐτοὶ ἑαυτοῖς
 δεσπότην ἐπαγάγουιν τὸν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων νόμον
 τε καὶ λόγον καὶ ψόγον; ἢ πῶς οὐκ ἂν ἄθλιοι γεγονότες
 εἶεν ὑπὸ τοῦ καλοῦ τοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς σωφρο-
 σύνης, μηδὲν πλέον νέμοντες τοῖς φίλοις τοῖς αὐτῶν ἢ τοῖς
 50 ἐχθροῖς, καὶ ταῦτα ἄρχοντες ἐν τῇ ἑαυτῶν πόλει; ἀλλὰ
 τῇ ἀληθείᾳ, ᾧ Σώκρατες, ἦν φῆς σὺ διώκειν, ᾧδ' ἔχει·
 τρυφή καὶ ἀκολασία καὶ ἐλευθερία, ἐὰν ἐπικουρίαν ἔχῃ,
 τοῦτ' ἐστὶν ἀρετὴ τε καὶ εὐδαιμονία, τὰ δὲ ἄλλα ταῦτ'
 ἐστὶν τὰ καλλωπίσματα, τὰ παρὰ φύσιν συνθήματα ἀν-
 55θρώπων, φλυαρία καὶ οὐδενὸς ἄξια.

XLVII. Σο. Οὐκ ἀγεννῶς γε, ᾧ Καλλίκλεις, ἐπεξέρχει
 τῷ λόγῳ παρρησιαζόμενος· σαφῶς γὰρ σὺ νῦν λέγεις,
 ἃ οἱ ἄλλοι διανοοῦνται μὲν, λέγειν δὲ οὐκ ἐθέλουσιν.
 δέομαι οὖν ἐγὼ σου μηδενὶ τρόπῳ ἀνεῖναι, ἵνα τῷ ὄντι
 5 κατὰδῃλον γένηται πῶς βιωτέον. καὶ μοι λέγε· τὰς μὲν
 ἐπιθυμίας φῆς οὐ κολαστέον, εἰ μέλλει τις οἷον δεῖ εἶναι,
 ἑῶντα δὲ αὐτὰς ὡς μεγίστας πλήρωσιν αὐταῖς ἀμόθεν γέ
 ποθεν ἐτοιμάζειν, καὶ τοῦτο εἶναι τὴν ἀρετὴν;

Καλ. Φημὶ ταῦτα ἐγώ.

10 ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς λέγονται οἱ μηδεὶς δεόμενοι
εὐδαίμονες εἶναι.

ΚΑΛ. Οἱ λίθοι γὰρ δὴ οὕτω γε καὶ οἱ νεκροὶ εὐδαιμονέ-
στατοί εἰσιν.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ ὥς γε σὺ λέγεις δεινὸς ὁ βίος.
15 οὐ γάρ τοι θαυμάζοιμ' ἄν, εἰ Εὐριπίδης ἀληθῆ ἐν τοῖσδε
λέγει, λέγων

τίς δ' οἶδεν, εἰ τὸ ζῆν μὲν ἐστὶ κατθανεῖν,
τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν ;

καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἴσως τέθναμεν· ἤδη τοῦ ἔγωγε καὶ 493
20 ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὥς νῦν ἡμεῖς τέθναμεν, καὶ τὸ μὲν
σῶμά ἐστιν ἡμῖν σῆμα, τῆς δὲ ψυχῆς τοῦτο, ἐν ᾧ ἐπιθυ-
μῖαι εἰσὶ, τυγχάνει δὲ οἶον ἀναπείθεσθαι καὶ μεταπίπτειν
ἄνω κάτω. καὶ τοῦτο ἄρα τις μυθολογῶν κομψὸς ἀνὴρ,
ἴσως Σικελὸς τις ἢ Ἰταλικός, παράγων τῷ ὀνόματι διὰ τὸ
25 πιθανόν τε καὶ πειστικὸν ὠνόμασε πίθον, τοὺς δὲ ἀνοήτους
ἀμυήτους· τῶν δ' ἀμυήτων τοῦτο τῆς ψυχῆς, οὗ αἱ ἐπιθυ-
μῖαι εἰσὶ, τὸ ἀκόλαστον αὐτοῦ καὶ οὐ στεγανόν, ὥς τετρη- b
μένος εἴη πίθος, διὰ τὴν ἀπληστίαν ἀπεικάσας. τοῦναν-
τίον δὴ οὗτος σοί, ᾧ Καλλίκλεις, ἐνδείκνυται ὥς τῶν ἐν
30 ᾧ Αἰδου — τὸ αἰεδὲς δὴ λέγων — οὔτοι ἀθλιώτατοι ἂν εἶεν
οἱ ἀμύητοι, καὶ φοροῖεν εἰς τὸν τετρημένον πίθον ὕδωρ
ἐτέρῳ τοιούτῳ τετρημένῳ κοσκίνῳ. τὸ δὲ κόσκινον ἄρα
λέγει, ὥς ἔφη ὁ πρὸς ἐμὲ λέγων, τὴν ψυχὴν εἶναι· τὴν δὲ c
ψυχὴν κοσκίνῳ ἀπήκασεν τὴν τῶν ἀνοήτων ὥς τετρημέ-
35 νην, ἅτε οὐ δυναμένην στέγειν δι' ἀπιστίαν τε καὶ λήθην.
ταῦτ' ἐπεικῶς μὲν ἐστὶν ὑπό τι ἄτοπα, δηλοῖ μὲν ὃ ἐγὼ
βούλομαι σοι ἐνδειξάμενος, ἔάν πως οἶός τε ᾧ, πείσαι
μεταθέσθαι, ἀντὶ τοῦ ἀπλήστως καὶ ἀκολάστως ἔχοντος
βίου τὸν κοσμίως καὶ τοῖς αἰεὶ παροῦσιν ἱκανῶς καὶ ἔξαρ-

40 κούντως ἔχοντα βίον ἐλέσθαι. ἀλλὰ πότερον πείθω τί σε
καὶ μετατίθεται εὐδαιμονεστέρους εἶναι τοὺς κοσμίους α
τῶν ἀκολάστων, ἢ οὐδ' ἂν ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα μυθολογῶ,
οὐδέν τι μᾶλλον μεταθήσει;

ΚΑΛ. Τοῦτ' ἀληθέστερον εἴρηκας, ὦ Σώκρατες.

XLVIII. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἄλλην σοι εἰκόνα λέγω ἐκ τοῦ
αὐτοῦ γυμνασίου τῇ νῦν. σκόπει γὰρ εἰ τοιόνδε λέγεις
περὶ τοῦ βίου ἐκατέρου, τοῦ τε σώφρονος καὶ τοῦ ἀκολά-
στου, οἷον εἰ δυοῖν ἀνδροῖν ἐκατέρῳ πίθοι πολλοὶ εἶεν, καὶ
5 τῷ μὲν ἐτέρῳ ὑγιεῖς καὶ πλήρεις, ὁ μὲν οἶνου, ὁ δὲ μέλι- e
τος, ὁ δὲ γάλακτος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πολλῶν, νάματα δὲ
σπάνια καὶ χαλεπὰ ἐκάστου τούτων εἶη καὶ μετὰ πολλῶν
πόνων καὶ χαλεπῶν ἐμποριζόμενα. ὁ μὲν οὖν ἕτερος πλη-
ρωσάμενος μήτ' ἐποχετεύοι μήτε τι φροντίζοι, ἀλλ' ἔνεκα
10 τούτων ἡσυχίαν ἔχοι. τῷ δ' ἐτέρῳ τὰ μὲν νάματα, ὥσπερ
καὶ ἐκείνῳ, δυνατὰ μὲν πορίζεσθαι, χαλεπὰ δέ, τὰ δ' ἀγ-
γεῖα τετρημένα καὶ σαθρά, ἀναγκάζοιτο δ' αἰεὶ καὶ νύκτα
καὶ ἡμέραν πιμπλάναι αὐτά, ἢ τὰς ἐσχάτας λυποῖτο λυ- 494
πας. ἄρα τοιούτου ἐκατέρου ὄντος τοῦ βίου, λέγεις τὸν τοῦ
15 ἀκολάστου εὐδαιμονέστερον εἶναι ἢ τὸν τοῦ κοσμίου;
πείθω τί σε ταῦτα λέγων συγχωρῆσαι τὸν κόσμιον βίον
τοῦ ἀκολάστου ἀμείνω εἶναι, ἢ οὐ πείθω;

ΚΑΛ. Οὐ πείθεις, ὦ Σώκρατες. τῷ μὲν γὰρ πληρωσα-
μένῳ ἐκείνῳ οὐκέτ' ἔστιν ἡδονὴ οὐδεμία, ἀλλὰ τοῦτ' ἔστιν,
20 ὃ νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον, τὸ ὥσπερ λίθον ζῆν, ἐπειδὰν πλη-
ρώσῃ, μήτε χαίροντα ἔτι μήτε λυπούμενον. ἀλλ' ἐν τούτῳ b
ἐστὶν τὸ ἡδέως ζῆν, ἐν τῷ ὡς πλείστον ἐπιρρεῖν.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη γ', ἂν πολὺ ἐπιρρέῃ, πολὺ καὶ τὸ
ἀπὸν εἶναι, καὶ μεγάλ' ἅττα τὰ τρήματα εἶναι ταῖς
25 ἐκροαῖς;

ΚΑΛ. Πάνν μὲν οὖν.

Σο. Χαραδριοῦ τινα αὖ σὺ βίον λέγεις, ἀλλ' οὐ νεκροῦ οὐδὲ λίθου. καί μοι λέγε· τὸ τοιόνδε λέγεις οἷον πεινῆν καὶ πεινῶντα ἐσθίειν;

30 ΚΑΛ. Ἐγωγε.

Σο. Καὶ διψῆν γε καὶ διψῶντα πίνειν;

ΚΑΛ. Λέγω, καὶ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ἀπάσας ἔχοντα καὶ δυνάμενον πληροῦν χαίροντα εὐδαιμόνως ζῆν.

XLIX. Σο. Εὖγε, ὦ βέλτιστε· διατέλει γὰρ ὥσπερ ἥρξω, καὶ ὅπως μὴ ἀπαισχνεῖ. δεῖ δέ, ὡς ἔοικε, μηδ' ἐμὲ ἀπαισχνυθῆναι. καὶ πρῶτον μὲν εἰπέ, εἰ καὶ ψωρῶντα καὶ κνησιῶντα, ἀφθόνως ἔχοντα τοῦ κνησθαι, κνώμενον
5 διατελοῦντα τὸν βίον εὐδαιμόνως ἔστι ζῆν.

ΚΑΛ. Ὡς ἄτοπος εἶ, ὦ Σώκρατες, καὶ ἀτεχνῶς δημη- α γόρος.

Σο. Τοιγάρτοι, ὦ Καλλίκλεις, Πῶλον μὲν καὶ Γοργίαν καὶ ἐξέπληξα καὶ αἰσχύνεσθαι ἐποίησα, σὺ δὲ οὐ μὴ
10 ἐκπλαγῆς οὐδὲ μὴ αἰσχνυθῆς· ἀνδρείος γὰρ εἶ. ἀλλ' ἀποκρίνου μόνον.

ΚΑΛ. Φημί τοίνυν καὶ τὸν κνώμενον ἡδέως ἂν βιώωναι.

Σο. Οὐκοῦν εἴπερ ἡδέως, καὶ εὐδαιμόνως;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

15 Σο. Πότερον εἰ τὴν κεφαλὴν μόνον κνησιώῃ, ἢ ἔτι τί σε ἐρωτῶ; ὅρα, ὦ Καλλίκλεις, τί ἀποκρινεῖ, εἴαν τίς σε τὰ [ἐχόμενα] τούτοις ἐφεξῆς ἅπαντα ἐρωτᾷ· καὶ τούτων τοι- ούτων ὄντων κεφάλαιον, ὁ τῶν κιναιδῶν βίος, οὗτος οὐ δεινὸς καὶ αἰσχυρὸς καὶ ἄθλιος; ἢ τούτους τολμήσεις λέ-
20 γειν εὐδαίμονας εἶναι, εἴαν ἀφθόνως ἔχωσιν ὧν δέονται;

ΚΑΛ. Οὐκ αἰσχύνει εἰς τοιαῦτα ἄγων, ὦ Σώκρατες, τοὺς λόγους;

Σο. Ἡ γὰρ ἐγὼ ἄγω ἐνταῦθα, ὦ γενναῖε, ἢ ἐκεῖνος, ὃς ἂν φῇ ἀνέδην οὕτω τοὺς χαίροντας, ὅπως ἂν χαίρωσιν,

25 εὐδαίμονας εἶναι, καὶ μὴ διορίζηται τῶν ἡδονῶν ὅποιαι 495
ἀγαθαὶ καὶ κακαί; ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν λέγε, πότερον φῆς
εἶναι τὸ αὐτὸ ἡδὺ καὶ ἀγαθόν, ἢ εἶναί τι τῶν ἡδέων, ὃ οὐκ
ἔστιν ἀγαθόν;

ΚΑΛ. Ἵνα δὴ μοι μὴ ἀνομολογούμενος ἦ ὁ λόγος, ἐὰν
30 ἕτερον φήσω εἶναι, τὸ αὐτό φημι εἶναι.

ΣΩ. Διαφθείρεις, ὦ Καλλίκλεις, τοὺς πρώτους λόγους,
καὶ οὐκ ἂν ἔτι μετ' ἐμοῦ ἱκανῶς τὰ ὄντα ἐξετάζοις, εἴπερ
παρὰ τὰ δοκοῦντα σταντῶ εἶρεῖς.

ΚΑΛ. Καὶ γὰρ σύ, ὦ Σώκρατες.

b

35 ΣΩ. Οὐ τοίνυν ὀρθῶς ποιῶ οὐτ' ἐγώ, εἴπερ ποιῶ τοῦτο,
οὔτε σύ. ἀλλ', ὦ μακάριε, ἄθρει, μὴ οὐ τοῦτο ἦ τὸ ἀγαθόν,
τὸ πάντως χαίρειν· ταῦτά τε γὰρ τὰ νυνδὴ αἰνιχθέντα
πολλὰ καὶ αἰσχρὰ φαίνεται συμβαίνοντα, εἰ τοῦτο οὕτως
ἔχει, καὶ ἄλλα πολλά.

40 ΚΑΛ. Ὡς σύ γε οἶει, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Σὺ δὲ τῷ ὄντι, ὦ Καλλίκλεις, ταῦτα ἰσχυρίζεαι;

ΚΑΛ. Ἐγωγε.

Ι. ΣΩ. Ἐπιχειρῶμεν ἄρα τῷ λόγῳ ὥς σοῦ σπουδά- e
ζοντος;

ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα.

ΣΩ. Ἴθι δὴ μοι, ἐπειδὴ οὕτω δοκεῖ, διελοῦ τάδε· ἐπι-
5 στήμην που καλεῖς τι;

ΚΑΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Οὐ καὶ ἀνδρείαν νυνδὴ ἔλεγές τινα εἶναι μετὰ ἐπι-
στήμης;

ΚΑΛ. Ἐλεγον γάρ.

10 ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ὥς ἕτερον τὴν ἀνδρείαν τῆς ἐπιστήμης
δύο ταῦτα ἔλεγες;

ΚΑΛ. Σφόδρα γε.

ΣΩ. Τί δέ; ἡδονὴν καὶ ἐπιστήμην ταῦτὸν ἢ ἕτερον;

ΚΑΛ. Ἐτερον δήπου, ὦ σοφώτατε σύ.

d

15 ΣΩ. Ἡ καὶ ἀνδρείαν ἑτέραν ἡδονῆς;

ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Φέρε δὴ ὅπως μεμνησόμεθα ταῦτα, ὅτι Καλλικλῆς ἔφη Ἀχαρνεὺς ἡδὺ μὲν καὶ ἀγαθὸν ταῦτόν εἶναι, ἐπιστήμην δὲ καὶ ἀνδρείαν καὶ ἀλλήλων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἕτερον.

20 ΚΑΛ. Σωκράτης δέ γε ἡμῖν ὁ Ἀλωπεκῆθεν οὐχ ὁμολογεῖ ταῦτα; ἢ ὁμολογεῖ;

ΣΩ. Οὐχ ὁμολογεῖ· οἶμαι δέ γε οὐδὲ Καλλικλῆς, ὅταν αὐτὸς αὐτὸν θεάσῃται ὀρθῶς. εἰπέ γάρ μοι, τοὺς εἰδὲ πρᾶττοντας τοῖς κακῶς πρᾶττουσιν οὐ τοῦναντίον ἡγεῖ
25 πάθος πεπονθέναι;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν, εἴπερ ἐναντία ἐστὶν ταῦτα ἀλλήλοις, ἀνάγκη περὶ αὐτῶν ἔχειν ὥσπερ περὶ ὑγιείας ἔχει καὶ νόσου; οὐ γὰρ ἅμα δήπου ὑγιαίνει τε καὶ νοσεῖ ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲ ἅμα ἀπαλλάττεται ὑγιείας τε καὶ νόσου.
30

ΚΑΛ. Πῶς λέγεις;

ΣΩ. Οἷον περὶ ὅτου βούλει τοῦ σώματος ἀπολαβὼν σκοπεῖ. νοσεῖ που ἄνθρωπος ὀφθαλμούς, ᾧ ὄνομα ὀφθαλμία;
496

35 ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Οὐ δήπου καὶ ὑγιαίνει γε ἅμα τοὺς αὐτούς;

ΚΑΛ. Οὐδ' ὅπωςτιοῦν.

ΣΩ. Τί δέ; ὅταν τῆς ὀφθαλμίας ἀπαλλάττηται, ἄρα τότε καὶ τῆς ὑγιείας ἀπαλλάττεται τῶν ὀφθαλμῶν καὶ
40 τελευτῶν ἅμα ἀμφοτέρων ἀπήλλακται;

ΚΑΛ. Ἦκιστα γε.

ΣΩ. Θαυμάσιον γάρ, οἶμαι, καὶ ἄλογον γίγνεται· ἢ γάρ;

ΚΑΛ. Σφόδρα γε.

b

45 ΣΩ. Ἄλλ' ἐν μέρει, οἶμαι, ἐκάτερον καὶ λαμβάνει καὶ ἀπολλύει;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἰσχὺν καὶ ἀσθένειαν ὡσαύτως;

ΚΑΛ. Ναί.

50 ΣΩ. Καὶ τάχος καὶ βραδυτήτα;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἡ καὶ τάγαθὰ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὰναντία τούτων, κακά τε καὶ ἀθλιότητα, ἐν μέρει λαμβάνει καὶ ἐν μέρει ἀπαλλάττεται ἐκατέρου;

55 ΚΑΛ. Πάντως δήπου.

ΣΩ. Ἐὰν εὖρωμεν ἄρα ἅττα, ὧν ἅμα τε ἀπαλλάττεται ὁ ἄνθρωπος καὶ ἅμα ἔχει, δῆλον ὅτι ταυτὰ γε οὐκ ἂν εἴη τό τε ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὁμολογοῦμεν ταῦτα; καὶ εὖ μάλα σκεψάμενος ἀποκρίνου.

60 ΚΑΛ. Ἄλλ' ὑπερφυῶς ὡς ὁμολογῶ.

ΛΙ. ΣΩ. Ἴθι δὴ ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ὁμολογημένα. τὸ πεινῆν ἔλεγες πότερον ἡδὺν ἢ ἀνιαρὸν εἶναι; αὐτὸ λέγω τὸ πεινῆν.

ΚΑΛ. Ἀνιαρὸν ἔγωγε· τὸ μέντοι πεινῶντα ἐσθίειν ἡδύ.

5 ΣΩ. Καὶ ἐγὼ· μανθάνω· ἀλλ' οὖν τό γε πεινῆν αὐτὸ ἀνιαρόν. ἢ οὐχί;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ διψῆν;

ΚΑΛ. Σφόδρα γε.

10 ΣΩ. Πότερον οὖν ἔτι πλείω ἐρωτῶ, ἢ ὁμολογεῖς ἅπασαν ἔνδειαν καὶ ἐπιθυμίαν ἀνιαρὸν εἶναι;

ΚΑΛ. Ὅμολογῶ, ἀλλὰ μὴ ἐρώτα.

ΣΩ. Εἶεν· διψῶντα δὲ δὴ πίνειν ἄλλο τι ἢ ἡδὺ φῆς εἶναι;

15 ΚΑΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν τούτου οὐ λέγεις τὸ μὲν διψῶντα λυπούμενον δῆπου ἔστιν;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τὸ δὲ πίνειν πλήρωσίς τε τῆς ἐνδείας καὶ ἡδονή;

20 ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τὸ πίνειν χαίρειν λέγεις;

ΚΑΛ. Μάλιστα.

ΣΩ. Διψῶντά γε;

ΚΑΛ. Φημί.

25 ΣΩ. Λυπούμενον;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Αἰσθάνει οὖν τὸ συμβαῖνον, ὅτι λυπούμενον χαίρειν λέγεις ἅμα, ὅταν διψῶντα πίνειν λέγῃς; ἢ οὐχ ἅμα τοῦτο γίγνεται κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον καὶ χρόνον εἴτε ψυχῆς εἴτε
30 σώματος βούλει; οὐδὲν γάρ, οἶμαι, διαφέρει. ἔστι ταῦτα ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Ἔστιν.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εἴ γε πράττοντα κακῶς πράττειν ἅμα ἀδύνατον φῆς εἶναι.

35 ΚΑΛ. Φημὶ γάρ.

ΣΩ. Ἀνιώμενον δέ γε χαίρειν δυνατὸν ὁμολόγηκας.

497

ΚΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα τὸ χαίρειν ἔστιν εἴ πράττειν οὐδὲ τὸ ἀνιᾶσθαι κακῶς, ὥστε ἕτερον γίγνεται τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ.

40 ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ἅττα σοφίζεις, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οἶσθα, ἀλλὰ ἀκκίζει, ὦ Καλλίκλεις· καὶ πρόιθι γε ἔτι εἰς τὸ ἔμπροσθεν—

ΚΑΛ. Τί ἔχων ληρεῖς;

ΣΩ. Ἵνα εἰδῆς, ὡς σοφὸς ὢν με νουθετεῖς. οὐχ ἅμα
45 διψῶν τε ἕκαστος ἡμῶν πέπνυται καὶ ἅμα ἡδόμενος διὰ τοῦ πίνειν;

ΚΑΛ. Οὐκ οἶδα ὅτι λέγεις.

ΓΟΡ. Μηδαμῶς, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλ' ἀποκρίνου καὶ ἡμῶν ἔνεκα, ἵνα περανθῶσιν οἱ λόγοι.

50 ΚΑΛ. Ἀλλ' αἰὲ τοιοῦτός ἐστι Σωκράτης, ὦ Γοργία. σμικρὰ καὶ ὀλίγου ἄξια ἀνερωτᾷ καὶ ἐξελέγχει.

ΓΟΡ. Ἀλλὰ τί σοὶ διαφέρει; πάντως οὐ σὴ αὕτη ἡ τιμή, ὦ Καλλίκλεις· ἀλλ' ὑπόσχεσ Σωκράτει ἐξελέγξαι ὅπως ἂν βούληται.

55 ΚΑΛ. Ἐρώτα δὴ σὺ τὰ σμικρὰ τε καὶ στενὰ ταῦτα, ε ἐπεὶπερ Γοργία δοκεῖ οὕτως.

LIH. ΣΩ. Εὐδαίμων εἶ, ὦ Καλλίκλεις, ὅτι τὰ μεγάλα μεμύησαι πρὶν τὰ σμικρὰ· ἐγὼ δ' οὐκ ᾤμην θεμιτὸν εἶναι. ὅθεν οὖν ἀπέλιπες, ἀποκρίνου, εἰ οὐχ ἅμα παύεται διψῶν ἕκαστος ἡμῶν καὶ ἡδόμενος.

5 ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πεινῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν ἅμα παύεται;

ΚΑΛ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τῶν λυπῶν καὶ τῶν ἡδονῶν ἅμα
10 παύεται; d

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν οὐχ ἅμα παύεται, ὥς σὺ ὁμολόγεις· νῦν δὲ οὐχ ὁμολογεῖς;

ΚΑΛ. Ἐγωγε· τί οὖν δῆ;

15 ΣΩ. Ὅτι οὐ ταῦτα γίγνεται, ὦ φίλε, τὰγαθὰ τοῖς ἡδέσιν οὐδὲ τὰ κακὰ τοῖς ἀνιαιοῖς. τῶν μὲν γὰρ ἅμα παύεται, τῶν δὲ οὐ, ὥς ἐτέρων ὄντων. πῶς οὖν ταῦτα ἂν εἴη τὰ ἡδέα τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τὰ ἀνιὰρὰ τοῖς κακοῖς; ἐὰν δὲ βούλη, καὶ τῇδ' ἐπίσκεισαι· οἶμαι γάρ σοι οὐδὲ ταύτη ὁμολογεῖ-
20 σθαι. ἄθρει δέ· τοὺς ἀγαθοὺς οὐχὶ ἀγαθῶν παρουσίᾳ ἀγαθοὺς καλεῖς, ὥσπερ τοὺς καλοὺς οἷς ἂν κάλλος παρῇ;

ΚΑΛ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Τί δέ; ἀγαθοὺς ἄνδρας καλεῖς ἄφρονας καὶ δει-
 λούς; οὐ γὰρ ἄρτι γε, ἀλλὰ τοὺς ἀνδρείους καὶ φρονίμους
 25 ἔλεγες· ἢ οὐ τούτους ἀγαθοὺς καλεῖς;

ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Τί δέ; παῖδα ἀνόητον χαίροντα ἤδη εἶδες;

ΚΑΛ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Ἄνδρα δὲ οὐπω εἶδες ἀνόητον χαίροντα;

30 ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε· ἀλλὰ τί τοῦτο;

ΣΩ. Οὐδέν· ἀλλ' ἀποκρίνου.

ΚΑΛ. Εἶδον.

ΣΩ. Τί δέ; νοῦν ἔχοντα λυπούμενον καὶ χαίροντα; 498

ΚΑΛ. Φημί.

35 ΣΩ. Πότεροι δὲ μᾶλλον χαίρουσι καὶ λυποῦνται, οἱ
 φρόνιμοι ἢ οἱ ἄφρονες;

ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε οὐ πολὺ τι διαφέρειν.

ΣΩ. Ἄλλ' ἄρκει καὶ τοῦτο. ἐν πολέμῳ δὲ ἤδη εἶδες
 ἄνδρα δειλόν;

40 ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Τί οὖν; ἀπιόντων τῶν πολεμίων πότεροί σοι ἐδό-
 κουν μᾶλλον χαίρειν, οἱ δειλοὶ ἢ οἱ ἀνδρεῖοι;

ΚΑΛ. Ἀμφότεροι ἔμοιγε μᾶλλον· εἰ δὲ μή, παραπλη- 5
 σίως γε.

45 ΣΩ. Οὐδὲν διαφέρει. χαίρουσιν δ' οὖν καὶ οἱ δειλοί;

ΚΑΛ. Σφόδρα γε.

ΣΩ. Καὶ οἱ ἄφρονες, ὥς ἔοικεν.

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Προσιόντων δὲ οἱ δειλοὶ μόνον λυποῦνται ἢ καὶ οἱ
 50 ἀνδρεῖοι;

ΚΑΛ. Ἀμφότεροι.

ΣΩ. Ἄρα ὁμοίως;

ΚΑΛ. Μᾶλλον ἴσως οἱ δειλοί.

ΣΩ. Ἀπιόντων δ' οὐ μᾶλλον χαίρουσιν;

55 ΚΑΛ. Ἴσως.

ΣΩ. Οὐκοῦν λυποῦνται μὲν καὶ χαίρουσιν καὶ οἱ ἄφρονες καὶ οἱ φρόνιμοι καὶ οἱ δειλοί καὶ οἱ ἀνδρεῖοι παραπλησίως, ὥς σὺ φῆς, μᾶλλον δὲ οἱ δειλοί τῶν ἀνδρείων;

ΚΑΛ. Φημί.

60 ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἷ γε φρόνιμοι καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ἀγαθοί, οἱ δὲ δειλοί καὶ ἄφρονες κακοί;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Παραπλησίως ἄρα χαίρουσιν καὶ λυποῦνται οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοί;

65 ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν παραπλησίως εἰσὶν ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ οἱ ἀγαθοὶ τε καὶ οἱ κακοί; ἢ καὶ ἔτι μᾶλλον ἀγαθοὶ [οἱ ἀγαθοὶ] καὶ κακοὶ εἰσιν οἱ κακοί;

LIII. ΚΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ οἶδ' ὅτι λέγεις.

ΣΩ. Οὐκ οἶσθ' ὅτι τοὺς ἀγαθοὺς ἀγαθῶν φῆς παρουσίᾳ εἶναι ἀγαθούς, κακοὺς δὲ κακῶν; τὰ δὲ ἀγαθὰ εἶναι τὰς ἡδονάς, κακὰ δὲ τὰς ἀνίας;

5 ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν τοῖς χαίρουσιν πάρεστιν τὰγαθὰ, αἱ ἡδοναί, εἴπερ χαίρουσιν;

ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθῶν παρόντων ἀγαθοὶ εἰσιν οἱ χαίροντες;

10 ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί δέ; τοῖς ἀνιωμένοις οὐ πάρεστιν τὰ κακά, αἱ λῦπαι;

ΚΑΛ. Πάρεστιν.

ΣΩ. Κακῶν δέ γε παρουσίᾳ φῆς σὺ εἶναι κακοὺς τοὺς
15 κακοὺς· ἢ οὐκέτι φῆς;

ΚΑΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Ἀγαθοὶ ἄρα οἱ ἂν χαίρωσι, κακοὶ δὲ οἱ ἂν ἀνιῶνται;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

20 ΣΩ. Οἱ μὲν γε μᾶλλον μᾶλλον, οἱ δ' ἥττον ἥττον, οἱ δὲ παραπλησίως παραπλησίως;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν φῆς παραπλησίως χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι τοὺς φρονίμους καὶ τοὺς ἄφρονας καὶ τοὺς δειλοὺς καὶ
25 τοὺς ἀνδρείους, ἧ καὶ μᾶλλον ἔτι τοὺς δειλοὺς;

ΚΑΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Συλλόγισται δὴ κοινῇ μετ' ἐμοῦ, τί ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τῶν ὁμολογημένων· καὶ δις γάρ τοι καὶ τρίς φασιν καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι. ἀγαθὸν
30 μὲν εἶναι τὸν φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖόν φαμεν. ἧ γάρ;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Κακὸν δὲ τὸν ἄφρονα καὶ δειλόν;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἀγαθὸν δὲ αὖ τὸν χαίροντα;

35 ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Κακὸν δὲ τὸν ἀνιῶμενον;

ΚΑΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ἀνιᾶσθαι δὲ καὶ χαίρειν τὸν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὁμοίως, ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον τὸν κακόν;

40 ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁμοίως γίγνεται κακὸς καὶ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ ἧ καὶ μᾶλλον ἀγαθὸς ὁ κακός; οὐ ταῦτα συμβαίνει καὶ τὰ πρότερα ἐκείνα, εἴαν τις ταῦτα φῇ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ εἶναι; οὐ ταῦτα ἀνάγκη, ὦ Καλλίκλεις;

LIV. ΚΑΛ. Πάλαι τοί σου ἀκροῶμαι, ὦ Σώκρατες, καθομολογῶν, ἐνθυμούμενος ὅτι, κἂν παίζων τίς σοι ἐνδῶ

ὅτιοῦν, τούτου ἄσμενος ἔχει ὥσπερ τὰ μειράκια. ὥς δὴ
 σὺ οἶε ἐμέ ἢ καὶ ἄλλον ὄντινόν ἀνθρώπων οὐχ ἡγείσθαι
 5 τὰς μὲν βελτίους ἡδονάς, τὰς δὲ χείρους.

ΣΩ. Ἰοὺ ἰοῦ, ὦ Καλλίκλεις, ὥς πανοῦργος εἶ, καὶ μοι
 ὥσπερ παιδὶ χρῆ, τοτὲ μὲν αὖ φάσκων οὕτως ἔχειν, τοτὲ
 δὲ ἐτέρως, ἐξαπατῶν με. καίτοι οὐκ ὥμην γε κατ' ἀρχὰς
 ὑπὸ σοῦ ἐκόντος εἶναι ἐξαπατηθήσεσθαι, ὥς ὄντος φίλου.
 10 νῦν δὲ ἐψεύσθην, καὶ ὥς ἔοικεν ἀνάγκη μοι κατὰ τὸν
 παλαιὸν λόγον τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ
 διδόμενον παρὰ σοῦ. ἔστιν δὲ δῆ, ὥς ἔοικεν, ὃ νῦν λέγεις,
 ὅτι ἡδοναὶ τινές εἰσιν αἱ μὲν ἀγαθαί, αἱ δὲ κακαί· ἢ γάρ;

ΚΑΛ. Ναί.

15 ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἀγαθαὶ μὲν αἱ ὠφέλιμοι, κακαὶ δὲ αἱ
 βλαβεραί;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ὀφέλιμοι δέ γε αἱ ἀγαθὸν τι ποιοῦσαι, κακαὶ δὲ αἱ
 κακόν τι;

20 ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν τὰς τοιάσδε λέγεις, οἷον κατὰ τὸ σῶμα ἄς
 νυνδὴ ἐλέγομεν ἐν τῷ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἡδονάς; ἄρα
 τούτων αἱ μὲν ὑγίειαν ποιοῦσαι ἐν τῷ σώματι ἢ ἰσχὺν ἢ
 ἄλλην τινὰ ἀρετὴν τοῦ σώματος, αὗται μὲν ἀγαθαί, αἱ δὲ
 25 τὰναντία τούτων κακαί;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ λῦπαι ὡσαύτως αἱ μὲν χρησταί εἰσιν,
 αἱ δὲ πονηραί;

ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

30 ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ
 αἰρετέον ἐστὶν καὶ πρακτέον;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τὰς δὲ πονηρὰς οὔ;

ΚΑΛ. Δῆλον δῆ.

- 35 ΣΩ. Ἐνεκα γάρ που τῶν ἀγαθῶν ἅπαντα ἡμῖν ἔδοξεν
πρακτέον εἶναι, εἰ μνημονεύεις, ἐμοί τε καὶ Πῶλῳ. ἄρα
καὶ σοὶ συνδοκεῖ οὕτω, τέλος εἶναι ἀπασῶν τῶν πράξεων
τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκείνου ἔνεκα δεῖν πάντα τᾶλλα πράττε-
σθαι, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ τῶν ἄλλων; σύμψηφος ἡμῖν εἶ καὶ 500
40 σὺν ἐκ τρίτων;

ΚΑΛ. Ἐγὼ γε.

ΣΩ. Τῶν ἀγαθῶν ἄρα ἔνεκα δεῖ καὶ τᾶλλα καὶ τὰ ἡδέα
πράττειν, ἀλλ' οὐ τὰγαθὰ τῶν ἡδέων.

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

- 45 ΣΩ. Ἄρ' οὖν παντὸς ἀνδρός ἐστὶν ἐκλέξασθαι, ποῖα
ἀγαθὰ — τῶν ἡδέων — ἐστὶν καὶ ὅποια κακά, ἢ τεχνικοῦ
δεῖ εἰς ἕκαστον.

ΚΑΛ. Τεχνικοῦ.

- LV. ΣΩ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ ὦν αὖ ἐγὼ πρὸς Πῶλον
καὶ Γοργίαν ἐτύγχανον λέγων. ἔλεγον γάρ, εἰ μνημο-
νεύεις, ὅτι εἶεν παρασκευαῖ αἱ μὲν μέχρι ἡδονῆς, αὐτὸ ὅ
τοῦτο μόνον παρασκευάζουσai, ἀγνοοῦσαι δὲ τὸ βέλτιον
5 καὶ τὸ χεῖρον, αἱ δὲ γινγνώσκουσαι ὅτι τε ἀγαθὸν καὶ ὅτι
κακόν. καὶ ἐτίθην τῶν μὲν περὶ τὰς ἡδονὰς τὴν μαγει-
ρικὴν ἐμπειρίαν, ἀλλ' οὐ τέχνην, τῶν δὲ περὶ τὸ ἀγαθὸν
τὴν ἰατρικὴν τέχνην. καὶ πρὸς φιλίον, ὦ Καλλίκλεις,
μήτε αὐτὸς οἶον δεῖν πρὸς ἐμὲ παίζειν μηδ' ὅτι ἂν τύχῃς
10 παρὰ τὰ δοκοῦντα ἀποκρίνου, μήτ' αὖ τὰ παρ' ἐμοῦ οὕτως
ἀποδέχου ὥς παίζοντος. ὁρᾷς γάρ, ὅτι περὶ τούτου ἡμῖν
εἰσιν οἱ λόγοι, οὗ τί ἂν μᾶλλον σπουδάσειέ τις καὶ σμι-
κρὸν νοῦν ἔχων ἄνθρωπος, ἢ τοῦτο, ὅντινα χρὴ τρόπον
ζῆν, πότερον ἐπὶ ὃν σὺ παρακαλεῖς ἐμέ, τὰ τοῦ ἀνδρὸς δὴ
15 ταῦτα πράττοντα, λέγοντά τε ἐν τῷ δήμῳ καὶ ῥητορικὴν
ἀσκοῦντα καὶ πολιτευόμενον τοῦτον τὸν τρόπον, ὃν ὑμεῖς

νῦν πολιτεύεσθε, ἢ ἐπὶ τόνδε τὸν βίον τὸν ἐν φιλοσοφίᾳ,
καὶ τί ποτ' ἐστὶν οὗτος ἐκείνου διαφέρων. ἴσως οὖν βέλ-
τιστόν ἐστιν, ὡς ἄρτι ἐγὼ ἐπεχείρησα, διαιρεῖσθαι, διελο- a
20 μένους δὲ καὶ ὁμολογήσαντας ἀλλήλοις, εἰ ἔστιν τούτω
διττὸν τὸ βίω, σκέψασθαι, τί τε διαφέρετον ἀλλήλοις καὶ
ὁπότερον βιωτέον αὐτοῖν. ἴσως οὖν οὐπω οἴσθα τί λέγω.

ΚΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἄλλ' ἐγὼ σοι σαφέστερον ἐρῶ. ἐπειδὴ ὁμολογῇ-
25 καμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ εἶναι μὲν τι ἀγαθόν, εἶναι δέ τι ἡδύ,
ἕτερον δὲ τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ, ἐκατέρου δὲ αὐτοῖν μελέτην
τινὰ εἶναι καὶ παρασκευὴν τῆς κτήσεως, τὴν μὲν τοῦ ἡδέος
θήραν, τὴν δὲ τοῦ ἀγαθοῦ — αὐτὸ δέ μοι τοῦτο πρῶτον ἢ e
σύμφαθι ἢ μή· σύμφησι;

30 ΚΑΛ. Οὕτως φημί.

LVI. ΣΩ. Ἰθι δὴ, ἂ καὶ πρὸς τούσδε ἐγὼ ἔλεγον,
διομολόγησαί μοι, εἰ ἄρα σοι ἔδοξα τότε ἀληθῆ λέγειν.
ἔλεγον δέ που, ὅτι ἢ μὲν ὀψοποικὴ οὐ μοι δοκεῖ τέχνη
εἶναι ἀλλ' ἐμπειρία, ἢ δ' ἰατρικὴ, λέγων ὅτι ἢ μὲν τούτου 501
5 οὐ θεραπεύει καὶ τὴν φύσιν ἔσκεπται καὶ τὴν αἰτίαν ὧν
πράττει, καὶ λόγον ἔχει τούτων ἐκάστου δοῦναι, ἢ ἰατρικὴ·
ἢ δ' ἐτέρα τῆς ἡδονῆς, πρὸς ἣν ἢ θεραπεία αὐτῇ ἐστὶν
ἅπασα, κομιδῇ ἀτέχνως ἐπ' αὐτὴν ἔρχεται, οὔτε τι τὴν
φύσιν σκεψαμένη τῆς ἡδονῆς οὔτε τὴν αἰτίαν, ἀλόγως τε
10 παντάπασιν ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν διαριθμησαμένη, τριβῇ
καὶ ἐμπειρίᾳ μνήμην μόνον σφζομένη τοῦ εἰωθότος γίγνε-
σθαι, ᾧ δὴ καὶ πορίζεται τὰς ἡδονάς. ταῦτ' οὖν πρῶτον b
σκοπεῖ εἰ δοκεῖ σοι ἰκανῶς λέγεσθαι, καὶ εἶναί τινες καὶ
περὶ ψυχὴν τοιαῦται ἄλλαι πραγματεῖαι, αἱ μὲν τεχνικαί,
15 προμηθίαν τινὰ ἔχουσιν τοῦ βελτίστου περὶ τὴν ψυχὴν,
αἱ δὲ τούτου μὲν ὀλιγοροῦσαι, ἐσκεμμέναι δ' αὖ, ὥσπερ
ἐκεῖ, τὴν ἡδονὴν μόνον τῆς ψυχῆς, τίνα αὖ αὐτῇ τρόπον

γίγνοιτο, ἥτις δὲ ἢ βελτίων ἢ χειρῶν τῶν ἡδονῶν, οὔτε
σκοπούμεναι οὔτε μέλον αὐταῖς ἄλλο ἢ χαρίζεσθαι μόνον,
20 εἴτε βέλτιον εἴτε χειρόν. ἐμοὶ μὲν γάρ, ὦ Καλλίκλεις, c
δοκοῦσίν τε εἶναι, καὶ ἔγωγέ φημι τὸ τοιοῦτον κολακεῖαν
εἶναι καὶ περὶ σῶμα καὶ περὶ ψυχὴν καὶ περὶ ἄλλο ὅτου
ἂν τις τὴν ἡδονὴν θεραπεύῃ, ἀσκέπτως ἔχων τοῦ ἀμείνονός
τε καὶ τοῦ χειρόνος· σὺ δὲ δὴ πότερον συγκατατίθεσαι
25 ἡμῖν περὶ τούτων τὴν αὐτὴν δόξαν ἢ ἀντίφης;

ΚΑΛ. Οὐκ ἔγωγε, ἀλλὰ συγχωρῶ, ἵνα σοι καὶ περανθῇ
ὁ λόγος καὶ Γοργία τῷδε χαρίσωμαι.

ΣΩ. Πότερον δὲ περὶ μὲν μίαν ψυχὴν ἔστιν τοῦτο, περὶ a
δὲ δύο καὶ πολλὰς οὐκ ἔστιν;

30 ΚΑΛ. Οὐκ, ἀλλὰ καὶ περὶ δύο καὶ περὶ πολλάς.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀθρόαις ἅμα χαρίζεσθαι ἔστι, μὴδὲ
σκοπούμενον τὸ βέλτιστον;

ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε.

LVII. ΣΩ. Ἐχεις οὖν εἰπεῖν, αἵτινές εἰσιν αἱ ἐπιτηδεύ-
σεις αἱ τοῦτο ποιοῦσαι; μᾶλλον δέ, εἰ βούλει, ἐμοῦ ἐρω-
τῶντος, ἢ μὲν ἂν σοι δοκῇ τούτων εἶναι, φάθι, ἢ δ' ἂν μὴ,
μὴ φάθι. πρῶτον δὲ σκεψώμεθα τὴν αὐλητικὴν. οὐ e
5 δοκεῖ σοι τοιαύτη τις εἶναι, ὦ Καλλίκλεις, τὴν ἡδονὴν
ἡμῶν μόνον διώκειν, ἄλλο δ' οὐδὲν φροντίζειν;

ΚΑΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αἱ τοιαίδε ἅπασαι, οἷον ἢ κιθαριστικὴ
ἢ ἐν τοῖς ἀγῶσιν;

10 ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί δέ; ἢ τῶν χορῶν διδασκαλία καὶ ἢ τῶν διθυ-
ράμβων ποίησις οὐ τοιαύτη τίς σοι καταφαίνεται; ἢ ἡγεῖ
τι φροντίζειν Κινησίαν τὸν Μέλητος, ὅπως ἐρεῖ τι τοιοῦ-
τον, ὅθεν ἂν οἱ ἀκούοντες βελτίους γίγνοιτο, ἢ ὅτι μέλλει

15 χαριεῖσθαι τῷ ὄχλῳ τῶν θεατῶν;

ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, Κινησίου γε
 πέρι.

ΣΩ. Τί δέ; ὁ πατήρ αὐτοῦ Μέλῃς ἢ πρὸς τὸ βέλτιστον
 βλέπων ἐδόκει σοι κιθαρῳδεῖν; ἢ ἐκεῖνος μὲν οὐδὲ πρὸς
 20 τὸ ἡδιστον· ἡνία γὰρ ἄδων τοὺς θεατάς· ἀλλὰ δὴ σκό-
 πει· οὐχὶ ἢ τε κιθαρῳδικὴ δοκεῖ σοι πᾶσα καὶ ἡ τῶν
 διθυράμβων ποίησις ἡδονῆς χάριν ἡρῆσθαι;

ΚΑΛ. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Τί δέ δὴ ἡ σεμνὴ αὕτη καὶ θαυμαστή, ἡ τῆς τρα- b
 25 γωδίας ποίησις ἐφ' ᾧ ἐσπούδακεν; πότερόν ἐστιν αὐτῆς
 τὸ ἐπιχείρημα καὶ ἡ σπουδὴ, ὥς σοι δοκεῖ, χαρίζεσθαι
 τοῖς θεαταῖς μόνον, ἢ καὶ διαμάχεσθαι, εἴαν τι αὐτοῖς ἡδὺ
 μὲν ἢ καὶ κεχαρισμένον, πονηρὸν δέ, ὅπως τοῦτο μὲν μὴ
 ἐρεῖ, εἰ δέ τι τυγχάνει ἀηδὲς καὶ ὠφέλιμον, τοῦτο δέ
 30 καὶ λέξει καὶ ἄσεται, εἴαν τε χαίρωσιν εἴαν τε μὴ;
 ποτέρως σοὶ δοκεῖ παρεσκευάσθαι ἢ τῶν τραγωδιῶν
 ποίησις;

ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι πρὸς τὴν c
 ἡδονὴν μᾶλλον ὥρμηται καὶ τὸ χαρίζεσθαι τοῖς θεα-
 35 ταῖς.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ τοιοῦτον, ὦ Καλλίκλεις, ἔφαμεν νυνδὴ
 •κολακεῖαν εἶναι;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Φέρε δὴ, εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό
 40 τε μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, ἄλλο τι ἢ λόγους
 γίγνονται τὸ λειπόμενον;

ΚΑΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς πολὺν ὄχλον καὶ δῆμον οὔτοι λέγον-
 ται οἱ λόγοι;

45 ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Δημηγορία ἄρα τίς ἐστιν ἡ ποιητικὴ.

ΚΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν ῥητορικὴ δημηγορία ἂν εἴη· ἣ οὐ ῥητορεύειν δοκοῦσί σοι οἱ ποιηταὶ ἐν τοῖς θεάτροις;

50 ΚΑΛ. Ἔμοιγε.

ΣΩ. Νῦν ἄρα ἡμεῖς ἠύρηκαμεν ῥητορικὴν τινα πρὸς δῆμον τοιοῦτον οἶον παίδων τε ὁμοῦ καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, καὶ δούλων καὶ ἐλευθέρων, ἣν οὐ πάνυ ἀγάμεθα· κολακικὴν γὰρ αὐτὴν φάμεν εἶναι.

55 ΚΑΛ. Πάνυ γε.

LVIII. ΣΩ. Εἰεν· τί δὲ ἡ πρὸς τὸν Ἀθηναίων δῆμον ῥητορικὴ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν δῆμους· τοὺς τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν, τί ποτε ἡμῖν αὕτη ἐστίν; πότερόν σοι δοκοῦσιν πρὸς τὸ βέλτιστον αἰεὶ λέγειν οἱ ῥήτορες, τούτου στοχαζόμενοι, ὅπως οἱ πολῖται ὡς βέλτιστοι ἔσονται διὰ τοὺς αὐτῶν λόγους, ἣ καὶ οὗτοι πρὸς τὸ χαρίζεσθαι τοῖς πολίταις ὠρμημένοι, καὶ ἔνεκα τοῦ ἰδίου τοῦ αὐτῶν ὀλιγωροῦντες τοῦ κοινού, ὥσπερ παισὶ προσομιλοῦσι τοῖς δῆμοις, χαρίζεσθαι αὐτοῖς πειρώμενοι
10 μόνον, εἰ δέ γε βελτίους ἔσονται ἢ χείρους διὰ ταῦτα, οὐδὲν φροντίζουσιν;

503

ΚΑΛ. Οὐχ ἀπλοῦν ἔτι τοῦτο ἐρωτᾷς· εἰσὶ μὲν γὰρ οἱ κηδόμενοι τῶν πολιτῶν λέγουσιν ἅ λέγουσιν, εἰσὶν δὲ καὶ οἶους σὺ λέγεις.

15 ΣΩ. Ἐξαρκεῖ. εἰ γὰρ καὶ τοῦτό ἐστι διπλοῦν, τὸ μὲν ἕτερόν που τούτου κολακεία ἂν εἴη καὶ αἰσχροὴ δημηγορία, τὸ δ' ἕτερον καλόν, τὸ παρασκευάζειν ὅπως ὡς βέλτισται ἔσονται τῶν πολιτῶν αἱ ψυχαί, καὶ διαμάχεσθαι λέγοντα τὰ βέλτιστα, εἴτε ἡδίω εἴτε ἀηδέστερα ἔσται τοῖς ἀκούουσιν.
20 ἀλλ' οὐ πώποτε σὺ ταύτην εἶδες τὴν ῥητορικὴν. ἣ εἴ τινα ἔχεις τῶν ῥητόρων τοιοῦτον εἰπεῖν, τί οὐχὶ καὶ ἐμοὶ αὐτὸν ἐφρασας τίς ἐστιν;

ΚΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δία οὐκ ἔχω ἔγωγέ σοι εἰπεῖν τῶν γε
νῦν ρητόρων οὐδένα.

25 ΣΩ. Τί δέ; τῶν παλαιῶν ἔχεις τινὰ εἰπεῖν, δι' ὅντινα
αἰτίαν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι βελτίους γεγονέναι, ἐπειδὴ ἐκεῖ-
νος ἤρξατο δημηγορεῖν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ χείρους
ὄντες; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶδα τίς ἐστὶν οὗτος.

ΚΑΛ. Τί δέ; Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν
30 γεγονότα καὶ Κίμωνα καὶ Μιλτιάδην καὶ Περικλέα τουτονὶ
τὸν νεωστὶ τετελευτηκότα, οὗ καὶ σὺ ἀκήκοας;

ΣΩ. Εἰ ἐστὶν γε, ὦ Καλλίκλεις, ἣν πρότερον σὺ ἔλεγες
ἀρετήν, ἀληθῆς, τὸ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι καὶ τὰς
αὐτοῦ καὶ τὰς τῶν ἄλλων · εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλ' ὅπερ ἐν τῷ
35 ὑστέρω λόγῳ ἠναγκάσθημεν ἡμεῖς ὁμολογεῖν, ὅτι αἱ μὲν
τῶν ἐπιθυμιῶν πληρούμεναι βελτίῳ ποιοῦσι τὸν ἄνθρωπον, α
ταύτας μὲν ἀποτελεῖν, αἱ δὲ χείρῳ, μὴ · τοῦτο δὲ τέχνη τις
εἶναι · τοιοῦτον ἄνδρα τούτων τινὰ γεγονέναι ἔχεις εἰπεῖν;

ΚΑΛ. Οὐκ ἔχω ἔγωγε πῶς εἶπω.

LIX. ΣΩ. Ἄλλ' ἐὰν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις · ἴδωμεν δὴ
οὕτως ἄτρεμα σκοπούμενοι, εἴ τις τούτων τοιοῦτος γέγο-
νεν. φέρε γάρ, ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιστον
λέγων, ἂν λέγῃ, ἄλλο τι οὐκ εἰκῇ ἐρεῖ, ἀλλ' ἀποβλέπων
5 πρὸς τι; ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες δημιουργοὶ βλέπον- e
τες πρὸς τὸ αὐτῶν ἔργον ἕκαστος οὐκ εἰκῇ ἐκλεγόμενος
προσφέρει ἂν προσφέρει πρὸς τὸ ἔργον τὸ αὐτοῦ, ἀλλ'
ὅπως ἂν εἰδός τι αὐτῷ σχῇ τοῦτο ὃ ἐργάζεται. οἷον εἰ
βούλει ἰδεῖν τοὺς ζωγράφους, τοὺς οἰκοδόμους, τοὺς ναυ-
10 πηγούς, τοὺς ἄλλους πάντας δημιουργούς, ὅντινα βούλει
αὐτῶν, ὡς εἰς τάξιν τινὰ ἕκαστος ἕκαστον τίθῃσιν ὃ ἂν
τιθῇ, καὶ προσαναγκάζει τὸ ἕτερον τῷ ἐτέρῳ πρέπον τε
εἶναι καὶ ἀρμόττειν, ἕως ἂν τὸ ἅπαν συστήσῃται τεταγμέ- 504
νον τε καὶ κεκοσμημένον πρᾶγμα · καὶ οἱ τε δὴ ἄλλοι

15 δημιουργοὶ καὶ οὓς νυνδὴ ἐλέγομεν, οἱ περὶ τὸ σῶμα, παιδοτρίβαι τε καὶ ἰατροί, κοσμοῦσί που τὸ σῶμα καὶ συντάττουσιν. ὁμολογοῦμεν οὕτω τοῦτ' ἔχειν ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Ἔστω τοῦτο οὕτω.

ΣΩ. Τάξεως ἄρα καὶ κόσμου τυχοῦσα οἰκία χρηστὴ ἂν εἴη, ἀταξίας δὲ μοχθηρά;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πλοῖον ὡσαύτως;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὰ σώματά φαμεν τὰ ἡμέτερα;

25 ΚΑΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Τί δ' ἡ ψυχὴ; ἀταξίας τυχοῦσα ἔσται χρηστὴ, ἢ τάξεώς τε καὶ τοῦ κόσμου τινός;

ΚΑΛ. Ἀνάγκη ἐκ τῶν πρόσθε καὶ τοῦτο συννομολογεῖν.

ΣΩ. Τί οὖν ὄνομά ἐστιν ἐν τῷ σώματι τῷ ἐκ τῆς
30 τάξεώς τε καὶ τοῦ κόσμου γιγνομένῳ;

ΚΑΛ. Ὑγίειαν καὶ ἰσχὺν ἴσως λέγεις.

ΣΩ. Ἐγωγε. τί δὲ αὖ τῷ ἐν τῇ ψυχῇ ἐγγιγνομένῳ ἐκ
τῆς τάξεως καὶ τοῦ κόσμου; πειρώ εὐρεῖν καὶ εἰπεῖν
ὥσπερ ἐκείνῳ τὸ ὄνομα.

35 ΚΑΛ. Τί δὲ οὐκ αὐτὸς λέγεις, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἀλλ' εἰ σοι ἡδιόν ἐστιν, ἐγὼ ἐρῶ. σὺ δέ, ἂν μὲν σοι δοκῶ ἐγὼ καλῶς λέγειν, φάθι. εἰ δὲ μή, ἔλεγχε καὶ μὴ ἐπίτρεπε. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ταῖς μὲν τοῦ σώματος τάξε-
σιν ὄνομα εἶναι ὑγιεινόν, ἐξ οὗ ἐν αὐτῷ ἡ ὑγίεια γίγνεται

40 καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ τοῦ σώματος. ἔστιν ταῦτα ἢ οὐκ ἔστιν;

ΚΑΛ. Ἔστιν.

ΣΩ. Ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς τάξεσιν καὶ κοσμήσεσιν νόμι-
μόν τε καὶ νόμος, ὅθεν καὶ νόμιμοι γίνονται καὶ κόσμοι.
ταῦτα δ' ἔστιν δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη. φῆς ἢ οὐ;

45 ΚΑΛ. Ἔστω.

LX. ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς ταῦτα βλέπων ὁ ῥήτωρ ἐκείνος, ὁ τεχνικός τε καὶ ἀγαθός, καὶ τοὺς λόγους προσοίσει ταῖς ψυχαῖς, οὓς ἂν λέγῃ, καὶ τὰς πράξεις ἀπάσας, καὶ δῶρον ἑάν τι διδῶ, δώσει, καὶ ἑάν τι ἀφαιρῇται, ἀφαιρήσεται, 5 πρὸς τοῦτο αἰετὸν νοῦν ἔχων, ὅπως ἂν αὐτοῦ τοῖς πολί- e ταις δικαιοσύνη μὲν ἐν ταῖς ψυχαῖς γίγνηται, ἀδικία δὲ ἀπαλλάττηται, καὶ σωφροσύνη μὲν ἐγγίγνηται, ἀκολασία δὲ ἀπαλλάττηται, καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ ἐγγίγνηται, κακία δὲ ἀπίη. συγχωρεῖς ἢ οὐ;

10 ΚΑΛ. Συγχωρῶ.

ΣΩ. Τί γὰρ ὄφελος, ὦ Καλλίκλεις, σώματί γε κάμνοντι καὶ μοχθηρῶς διακειμένῳ σιτία πολλὰ διδόναι καὶ τὰ ἡδιστα ἢ ποτὰ ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν, ὃ μὴ ὀνήσει αὐτὸ ἔσθ' ὅτε πλέον, ἢ τοῦναντίον κατὰ γε τὸν δίκαιον λόγον καὶ ἔλατ- 15 του; ἔστι ταῦτα;

ΚΑΛ. Ἔστω.

505

ΣΩ. Οὐ γάρ, οἶμαι, λυσιτελεῖ μετὰ μοχθηρίας σώματος ζῆν ἀνθρώπῳ. ἀνάγκη γὰρ οὕτω καὶ ζῆν μοχθηρῶς. ἢ οὐχ οὕτως;

20 ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι, οἷον πει- νῶντα φαγεῖν ὅσον βούλεται ἢ διψῶντα πιεῖν, ὑγιαίνοντα μὲν ἐῶσι οἱ ἱατροὶ ὥς τὰ πολλά, κάμνοντα δὲ ὥς ἔπος εἰπεῖν οὐδέποτε ἐῶσι ἐμπίμπλασθαι ὧν ἐπιθυμεῖ; συγ- 25 χωρεῖς τοῦτό γε καὶ σύ;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

b

ΣΩ. Περὶ δὲ ψυχὴν, ὦ ἄριστε, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος; ἔως μὲν ἂν πονηρὰ ᾖ, ἀνόητός τε οὖσα καὶ ἀκόλαστος καὶ ἀδικος καὶ ἀνόσιος, εἶργειν αὐτὴν δεῖ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ 30 μὴ ἐπιτρέπειν ἄλλ' ἅττα ποιεῖν ἢ ἀφ' ὧν βελτίων ἔσται· φῆς ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Οὐτῷ γάρ που αὐτῇ ἄμεινον τῇ ψυχῇ;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

35 ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ εἶργειν ἐστὶν ἀφ' ὧν ἐπιθυμεῖ κολάζειν;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τὸ κολάζεσθαι ἄρα τῇ ψυχῇ ἄμεινόν ἐστιν ἢ ἡ ἀκολασία, ὥσπερ σὺ νυνδὴ ᾧ.

ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ἅττα λέγεις, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἄλλον
40 τινὰ ἐρώτα.

ΣΩ. Οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος καὶ αὐτὸς τοῦτο πάσχων περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστὶ, κολαζόμενος.

ΚΑΛ. Οὐδέ γέ μοι μέλει οὐδὲν ὧν σὺ λέγεις, καὶ ταῦτά σοι Γοργίου χάριν ἀπεκρινάμην.

45 ΣΩ. Εἶεν· τί οὖν δὴ ποιήσομεν; μεταξὺ τὸν λόγον καταλύομεν;

ΚΑΛ. Αὐτὸς γνώσει.

ΣΩ. Ἄλλ' οὐδὲ τοὺς μύθους φασὶ μεταξὺ θέμις εἶναι
καταλείπειν, ἀλλ' ἐπιθέντας κεφαλὴν, ἵνα μὴ ἄνευ κεφαλῆς
50 περιίῃ. ἀπόκριναι οὖν καὶ τὰ λοιπά, ἵνα ἡμῖν ὁ λόγος κεφαλὴν λάβῃ.

LXI. ΚΑΛ. Ὡς βίαιος εἶ, ὦ Σώκρατες. ἐὰν δὲ ἐμοὶ πείθῃ, ἐάσεις χαίρειν τοῦτον τὸν λόγον, ἢ καὶ ἄλλῳ τῷ διαλέξῃ.

ΣΩ. Τίς οὖν ἄλλος ἐθέλει; μὴ γάρ τοι ἀτελῇ γε τὸν
5 λόγον καταλείπωμεν.

ΚΑΛ. Αὐτὸς δὲ οὐκ ἂν δύναιο διελθεῖν τὸν λόγον, ἢ λέγων κατὰ σαυτὸν ἢ ἀποκρινόμενος σαυτῷ;

ΣΩ. Ἵνα μοι τὸ τοῦ Ἐπιχάρμου γένηται, ἃ πρὸ τοῦ δύο
ἄνδρες ἔλεγον, εἰς ὧν ἱκανὸς γένωμαι; ἀτὰρ κινδυνεύει
10 ἀναγκαιότατον εἶναι οὕτως. εἰ μέντοι ποιήσομεν, οἶμαι ἔγωγε χρῆναι πάντας ἡμᾶς φιλονίκως ἔχειν πρὸς τὸ εἰδέ-

ναι τὸ ἀληθὲς τί ἐστὶν περὶ ὧν λέγομεν καὶ τί ψεῦδος·
κοινὸν γὰρ ἀγαθὸν ἅπασι φανερόν γενέσθαι αὐτό. δίδειμι
μὲν οὖν τῷ λόγῳ ἐγὼ ὡς ἂν μοι δοκῇ ἔχειν· ἐὰν δέ τῳ 506
15 ὑμῶν μὴ τὰ ὄντα δοκῶ ὁμολογεῖν ἐμαντῶ, χρὴ ἀντιλαμ-
βάνεσθαι καὶ ἐλέγχειν. οὐδὲ γάρ τοι ἔγωγε εἰδὼς λέγω
ἃ λέγω, ἀλλὰ ζητῶ κοινῇ μεθ' ὑμῶν, ὥστε, ἂν τί φαίνεται
λέγων ὁ ἀμφισβητῶν ἐμοί, ἐγὼ πρῶτος συγχωρήσομαι.
λέγω μέντοι ταῦτα, εἰ δοκεῖ χρῆναι διαπερανθῆναι τὸν
20 λόγον· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἐῷμεν δὴ χαίρειν καὶ ἀπίωμεν.

ΓΟΡ. Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, χρῆναί πω
ἀπιέναι, ἀλλὰ διεξελθεῖν σε τὸν λόγον· φαίνεται δέ μοι καὶ τοῖς ἄλλοις δοκεῖν. βούλομαι γὰρ ἔγωγε καὶ αὐτὸς
ἀκοῦσαί σου αὐτοῦ διόντος τὰ ἐπίλοιπα.

25 ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ, ὦ Γοργία, καὶ αὐτὸς ἡδέως μὲν ἂν
Καλλικλεί τούτῳ ἔτι διελεγόμεν, ἕως αὐτῷ τὴν τοῦ Ἀμφί-
ονος ἀπέδωκα ῥῆσιν ἀντὶ τῆς τοῦ Ζήθου· ἐπειδὴ δὲ σύ, ὦ
Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλεις συνδιαπερᾶναι τὸν λόγον, ἀλλ' οὖν
ἐμοῦ γε ἀκούων ἐπιλαμβάνου, ἐὰν τί σοι δοκῶ μὴ καλῶς
30 λέγειν. καί με ἐὰν ἐξελέγχῃς, οὐκ ἀχθεσθήσομαί σοι· ὥσπερ
σὺν ἐμοί, ἀλλὰ μέγιστος εὐεργέτης παρ' ἐμοὶ ἀνα-
γεγράψει.

ΚΑΛ. Λέγε, ὦ ἀγαθέ, αὐτὸς καὶ πέραινε.

LXII. ΣΩ. Ἄκουε δὴ ἐξ ἀρχῆς ἐμοῦ ἀναλαβόντος τὸν
λόγον. Ἄρα τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτό ἐστίν; Οὐ
ταυτόν, ὡς ἐγὼ καὶ Καλλικλῆς ὁμολογήσαμεν. Πότερον
δὲ τὸ ἡδὺ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ πρακτέον, ἢ τὸ ἀγαθὸν ἕνεκα
5 τοῦ ἡδέος; Τὸ ἡδὺ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ. Ἦδὺ δὲ ἐστὶν
τοῦτο, οὗ παραγενομένου ἡδόμεθα, ἀγαθὸν δὲ οὗ παρόντος
ἀγαθοί ἐσμεν; Πάνν γε. Ἀλλὰ μὴν ἀγαθοί γέ ἐσμεν
καὶ ἡμεῖς καὶ τᾶλλα πάντα, ὅσ' ἀγαθὰ ἐστίν, ἀρετῆς τινος
παραγενομένης; Ἐμοιγε δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι, ὦ Καλλί-

10 κλεις. Ἀλλὰ μὲν δὴ ἥ γε ἀρετὴ ἐκάστου, καὶ σκεύους
καὶ σώματος καὶ ψυχῆς αὖ καὶ ζώου παντός, οὐ τῷ εἰκῇ
κάλλιστα παραγίγνεται, ἀλλὰ τάξει καὶ ὀρθότητι καὶ
τέχνῃ, ἣτις ἐκάστῳ ἀποδέδεται αὐτῶν. ἄρα ἔστιν ταῦτα;
Ἐγὼ μὲν γάρ φημι. Τάξει ἄρα τεταγμένον καὶ κεκοσμη-
15 μένον ἔστιν ἡ ἀρετὴ ἐκάστου; Φαίην ἂν ἔγωγε. Κόσμος e
τις ἄρα ἐγγενόμενος ἐν ἐκάστῳ ὁ ἐκάστου οἰκείος ἀγαθὸν
παρέχει ἕκαστον τῶν ὄντων; Ἔμοιγε δοκεῖ. Καὶ ψυχὴ
ἄρα κόσμον ἔχουσα τὸν ἐαυτῆς ἀμείνων τῆς ἀκοσμήτου;
Ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε κόσμον ἔχουσα κοσμία; Πῶς
20 γὰρ οὐ μέλλει; Ἡ δέ γε κοσμία σώφρων; Πολλή 507
ἀνάγκη. Ἡ ἄρα σώφρων ψυχὴ ἀγαθή. ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω
παρὰ ταῦτα ἄλλα φάναι, ὦ φίλε Καλλίκελεις· σὺ δ' εἰ
ἔχεις, δίδασκε.

ΚΑΛ. Λέγ', ὦγαθέ.

25 ΣΩ. Λέγω δὴ ὅτι, εἰ ἡ σώφρων ἀγαθὴ ἔστιν, ἡ τοῦναν-
τίον τῇ σώφρονι πεπονθυῖα κακὴ ἔστιν· ἦν δὲ αὕτη ἡ
ἄφρων τε καὶ ἀκόλαστος. Πάνυ γε. Καὶ μὴν ὁ γε σώ-
φρων τὰ προσήκοντα πράττοι ἂν καὶ περὶ θεοὺς καὶ περὶ
ἀνθρώπους· οὐ γὰρ ἂν σωφρονοῖ τὰ μὴ προσήκοντα
30 πράττων. Ἀνάγκη ταῦτ' εἶναι οὕτω. Καὶ μὴν περὶ μὲν
ἀνθρώπους τὰ προσήκοντα πράττων δίκαι' ἂν πράττοι, b
περὶ δὲ θεοὺς ὅσια· τὸν δὲ τὰ δίκαια καὶ ὅσια πράττοντα
ἀνάγκη δίκαιον καὶ ὅσιον εἶναι. Ἔστι ταῦτα. Καὶ μὲν
δὴ καὶ ἀνδρεῖόν γε ἀνάγκη· οὐ γὰρ δὴ σώφρονος ἀνδρός
35 ἔστιν οὔτε διώκειν οὔτε φεύγειν ἢ μὴ προσήκει, ἀλλ' ἃ
δεῖ καὶ πράγματα καὶ ἀνθρώπους καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας
φεύγειν καὶ διώκειν, καὶ ὑπομένοντα καρτερεῖν ὅπου δεῖ·
ὥστε πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Καλλίκελεις, τὸν σώφρονα, ὥσπερ c
διήλθομεν, δίκαιον ὄντα καὶ ἀνδρεῖον καὶ ὅσιον ἀγαθὸν
40 ἄνδρα εἶναι τελέως, τὸν δὲ ἀγαθὸν εἶ τε καὶ καλῶς πράτ-

τειν ἂν πράττη, τὸν δ' εὖ πράττοντα μακάριόν τε καὶ
 εὐδαίμονα εἶναι, τὸν δὲ πονηρὸν καὶ κακῶς πράττοντα
 ἄθλιον· οὗτος δ' ἂν εἷη ὁ ἐναντίως ἔχων τῷ σῶφρονι, ὁ
 ἀκόλαστος, ὃν σὺ ἐπῆνεις.

LXIII. Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα οὕτω τίθεμαι καὶ φημι
 ταῦτα ἀληθῆ εἶναι· εἰ δὲ ἔστιν ἀληθῆ, τὸν βουλόμενον,
 ὡς ἔοικεν, εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην μὲν διωκτέον καὶ α
 ἀσκητέον, ἀκολασίαν δὲ φευκτέον ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος
 5 ἡμῶν, καὶ παρασκευαστέον μάλιστα μὲν μηδὲν δεῖσθαι
 τοῦ κολάζεσθαι, ἐὰν δὲ δεηθῇ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις τῶν
 οἰκείων, ἢ ιδιώτης ἢ πόλις, ἐπιθετέον δίκην καὶ κολαστέον,
 εἰ μέλλει εὐδαίμων εἶναι. οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ ὁ σκοπὸς
 εἶναι, πρὸς ὃν βλέποντα δεῖ ζῆν, καὶ πάντα εἰς τοῦτο τὰ
 10 αὐτοῦ συντείνοντα καὶ τὰ τῆς πόλεως, ὅπως δικαιοσύνη
 παρέσται καὶ σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλλοντι ἔσεσθαι,
 οὕτω πράττειν, οὐκ ἐπιθυμίας ἑῶντα ἀκολάστους εἶναι καὶ ο
 ταύτας ἐπιχειροῦντα πληροῦν, ἀνήνυτον κακόν, ληστοῦ
 βίον ζῶντα. οὔτε γὰρ ἂν ἄλλῳ ἀνθρώπῳ προσφιλεῖς ἂν
 15 εἷη ὁ τοιοῦτος οὔτε θεῷ· κοινωνεῖν γὰρ ἀδύνατος· ὅτῳ δὲ
 μὴ ἔνι κοινωνία, φιλία οὐκ ἂν εἷη. φασὶ δ' οἱ σοφοί, ὧ
 Καλλίκλεις, καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους 508
 τὴν κοινωνίαν συνέχειν καὶ φιλίαν καὶ κοσμιότητα καὶ
 σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην, καὶ τὸ ὅλον τοῦτο διὰ ταῦτα
 20 κόσμον καλοῦσιν, ὧ ἐταῖρε, οὐκ ἀκοσμίαν οὐδὲ ἀκολα-
 σίαν. σὺν δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις,
 καὶ ταῦτα σοφὸς ὢν, ἀλλὰ λέληθέν σε ὅτι ἢ ἰσότης ἢ
 γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀνθρώποις μέγα δύναται·
 σὺν δὲ πλεονεξίαν οἶει δεῖν ἀσκεῖν· γεωμετρίας γὰρ ἀμε-
 25 λείς. εἶεν· ἢ ἐξελεγκτέος δὴ οὗτος ὁ λόγος ἡμῖν ἐστιν,
 ὡς οὐ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης κτήσει εὐδαίμονες οἱ β
 εὐδαίμονες, κακίας δὲ οἱ ἄθλιοι (ἄθλιοι), ἢ εἰ οὗτος ἀληθής

ἐστίν, σκεπτέον τί τὰ συμβαίνοντα. τὰ πρόσθεν ἐκεῖνα,
 ὦ Καλλίκλεις, συμβαίνει πάντα, ἐφ' οἷς σύ με ἤρου, εἰ
 30 σπουδάζων λέγοιμι, λέγοντα ὅτι κατηγορητέον εἶη καὶ
 αὐτοῦ καὶ ὑέος καὶ ἐταίρου, εἴαν τι ἀδικῇ, καὶ τῇ ῥητορικῇ
 ἐπὶ τοῦτο χρηστέον· καὶ ἃ Πῶλον αἰσχύνη ὥρου συγχω-
 ρεῖν, ἀληθῇ ἄρα ἦν, τὸ εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι,
 ὅτῳ περ αἴσχιον, τοσοῦτῳ κάκιον· καὶ τὸν μέλλοντα ὁρ- e
 35 θῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι δίκαιον ἄρα δεῖ εἶναι καὶ ἐπιστή-
 μονα τῶν δικαίων, ὃ αὖ Γοργίαν ἔφη Πῶλος δι' αἰσχύνην
 ὁμολογήσαι.

LXIV. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων σκεψώμεθα, τί ποτ'
 ἐστὶν ἃ σὺ ἐμοὶ ὀνειδίζεις, ἄρα καλῶς λέγεται ἢ οὐ, ὥς
 ἄρα ἐγὼ οὐχ οἷός τ' εἰμὶ βοηθῆσαι οὔτε ἐμαντῷ οὔτε τῶν
 φίλων οὐδενὶ οὐδὲ τῶν οἰκείων, οὐδ' ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγί-
 5 στων κινδύνων, εἰμὶ δὲ ἐπὶ τῷ βουλομένῳ ὥσπερ οἱ ἄτι-
 μοι [τοῦ ἐθέλοντος], ἅν τε τύπτειν βούληται, τὸ νεανικὸν a
 δὴ τοῦτο τοῦ σοῦ λόγου, ἐπὶ κόρρης, εἴαν τε χρήματα
 ἀφαιρεῖσθαι, εἴαν τε ἐκβάλλειν ἐκ τῆς πόλεως, εἴαν τε, τὸ
 ἔσχατον, ἀποκτεῖναι· καὶ οὕτω διακεῖσθαι πάντων δὴ
 10 αἰσχιστόν ἐστιν, ὥς ὁ σὸς λόγος. ὁ δὲ δὴ ἐμὸς ὅστις, πολ-
 λάκις μὲν ἤδη εἴρηται, οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ ἔτι λέγεσθαι·
 οὐ φημι, ὦ Καλλίκλεις, τὸ τύπτεσθαι ἐπὶ κόρρης ἀδίκως
 αἰσχιστον εἶναι, οὐδέ γε τὸ τέμνεσθαι οὔτε τὸ σῶμα τὸ e
 ἐμὸν οὔτε τὸ βαλλάντιον, ἀλλὰ τὸ τύπτειν καὶ ἐμὲ καὶ
 15 τὰ ἐμὰ ἀδίκως καὶ τέμνειν καὶ αἴσχιον καὶ κάκιον, καὶ
 κλέπτειν γε ἅμα καὶ ἀνδραποδίζεσθαι καὶ τοιχωρυχεῖν
 καὶ συλλήβδην ὅτιοῦν ἀδικεῖν καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ τῷ
 ἀδικοῦντι καὶ κάκιον καὶ αἴσχιον εἶναι ἢ ἐμοὶ τῷ ἀδικου-
 μένῳ. ταῦτα ἡμῖν ἄνω ἐκεῖ ἐν τοῖς πρόσθε λόγοις οὕτω
 20 φανέντα, ὥς ἐγὼ λέγω, κατέχεται καὶ δέδεται, καὶ εἰ ἄγροι- 509
 κότερόν τι εἰπεῖν ἐστίν, σιδηροῖς καὶ ἀδαμαντίνους λόγοις,

ὥς γοῦν ἂν δόξειεν οὕτωςί, οὓς σὺ εἰ μὴ λύσεις ἢ σοῦ τις
 νεανικώτερος, οὐχ οἷόν τε ἄλλως λέγοντα ἢ ὥς ἐγὼ νῦν
 λέγω καλῶς λέγειν· ἐπεὶ ἔμοιγε ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν αἰεί,
 25 ὅτι ἐγὼ ταῦτα οὐκ οἶδα ὅπως ἔχει, ὅτι μέντοι ὦν ἐγὼ ἐντε-
 τύχηκα, ὥσπερ νῦν, οὐδεὶς οἷός τ' ἐστὶν ἄλλως λέγων μὴ
 οὐ καταγέλαστος εἶναι. ἐγὼ μὲν οὖν αὖ τίθημι ταῦτα
 οὕτως ἔχειν· εἰ δὲ οὕτως ἔχει καὶ μέγιστον τῶν κακῶν ἅ
 ἐστὶν ἡ ἀδικία τῷ ἀδικοῦντι καὶ ἔτι τούτου μείζον μεγί-
 30 στου ὄντος, εἰ οἷόν τε, τὸ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην, τίνα
 ἂν βοήθειαν μὴ δυνάμενος ἄνθρωπος βοηθεῖν ἑαυτῷ κατα-
 γέλαστος ἂν τῇ ἀληθείᾳ εἴη; ἄρα οὐ ταύτην, ἣτις ἀπο-
 τρέψει τὴν μεγίστην ἡμῶν βλάβην; ἀλλὰ πολλὴ ἀνάγκη
 ταύτην εἶναι τὴν αἰσχίστην βοήθειαν μὴ δύνασθαι βοη-
 35 θεῖν μήτε αὐτῷ μήτε τοῖς αὐτοῦ φίλοις τε καὶ οἰκείοις,
 δευτέραν δὲ τὴν τοῦ δευτέρου κακοῦ καὶ τρίτην τὴν τοῦ
 τρίτου καὶ τᾶλλα οὕτως, ὥς ἐκάστου κακοῦ μέγεθος πέφυ-
 κεν, οὕτω καὶ κάλλος τοῦ δυνατὸν εἶναι ἐφ' ἑκάστα βοη-
 θεῖν καὶ αἰσχύνῃ τοῦ μή. ἄρα ἄλλως ἢ οὕτως ἔχει, ὦ
 40 Καλλίκελεις;

ΚΑΛ. Οὐκ ἄλλως.

ΙΧV. ΣΩ. Δυοῖν οὖν ὄντοι, τοῦ ἀδικεῖν τε καὶ ἀδικεῖ-
 σθαι, μείζον μὲν φάμεν κακὸν τὸ ἀδικεῖν, ἔλαττον δὲ τὸ
 ἀδικεῖσθαι. τί οὖν ἂν παρασκευασάμενος ἄνθρωπος βοη-
 θήσειεν αὐτῷ, ὥστε ἀμφοτέρας τὰς ὠφελίας ταύτας ἔχειν,
 5 τὴν τε ἀπὸ τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι; ἂ
 πότερά δύναμιν ἢ βούλησιν; ὧδε δὲ λέγω· πότερον ἔαν
 μὴ βούληται ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται, ἢ ἔαν δύναμιν
 παρασκευάσῃται τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται;

ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὅτι ἔαν δύναμιν.

10 ΣΩ. Τί δὲ δὴ τοῦ ἀδικεῖν; πότερον ἔαν μὴ βούληται
 ἀδικεῖν, ἱκανὸν τοῦτ' ἐστίν — οὐ γὰρ ἀδικήσει — ἢ καὶ

ἐπὶ τοῦτο δεῖ δυνάμιν τινα καὶ τέχνην παρασκευάσασθαι, c
 ὥς, ἐὰν μὴ μάθῃ αὐτὰ καὶ ἀσκήσῃ, ἀδικήσῃ; τί οὐκ
 αὐτό γέ μοι τοῦτο ἀπεκρίνω, ὦ Καλλίκλεις, πότερόν σοι
 15 δοκοῦμεν ὀρθῶς ἀναγκασθῆναι ὁμολογεῖν ἐν τοῖς ἔμπρο-
 σθεν λόγοις ἐγώ τε καὶ Πῶλος ἢ οὐ, ἥνίκα ὁμολογήσαμεν
 μηδένα βουλόμενον ἀδικεῖν, ἀλλ' ἄκοντας τοὺς ἀδικοῦντας
 πάντας ἀδικεῖν;

ΚΑΛ. Ἔστω σοι τοῦτο, ὦ Σώκρατες, οὕτως, ἵνα διαπε- 510
 20 ράνῃς τὸν λόγον.

ΣΩ. Καὶ ἐπὶ τοῦτο ἄρα, ὥς ἔοικεν, παρασκευαστέον ἐστὶ
 δυνάμιν τινα καὶ τέχνην, ὅπως μὴ ἀδικήσομεν.

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τίς οὖν ποτ' ἐστὶν τέχνη τῆς παρασκευῆς τοῦ μηδὲν
 25 ἀδικεῖσθαι ἢ ὥς ὀλίγιστα; σκέψαι εἰ σοὶ δοκεῖ ἥπερ
 ἐμοί. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ ἥδε· ἢ αὐτὸν ἄρχειν δεῖν ἐν
 τῇ πόλει ἢ καὶ τυραννεῖν, ἢ τῆς ὑπαρχούσης πολιτείας
 ἐταῖρον εἶναι.

ΚΑΛ. Ὅρᾳς, ὦ Σώκρατες, ὥς ἐγὼ ἐτοῖμός εἰμι ἐπαινεῖν, b
 30 ἂν τι καλῶς λέγῃς; τοῦτό μοι δοκεῖς πάνυ καλῶς εἰρη-
 κέναι.

LXVI. ΣΩ. Σκόπει δὴ καὶ τόδε ἐάν σοι δοκῶ εἶ λέγειν.
 φίλος μοι δοκεῖ ἕκαστος ἐκάστῳ εἶναι ὥς οἶόν τε μάλιστα,
 ὄνπερ οἱ παλαιοὶ τε καὶ σοφοὶ λέγουσιν, “ὁ ὁμοῖος τῷ
 ὁμοίῳ.” οὐ καὶ σοί;

5 ΚΑΛ. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὅπου τύραννός ἐστιν ἄρχων ἄγριος καὶ
 ἀπαίδευτος, εἴ τις τούτου ἐν τῇ πόλει πολὺ βελτίων
 εἴῃ, φοβοῖτο δήπου ἂν αὐτὸν ὁ τύραννος καὶ τούτῳ
 ἐξ ἅπαντος τοῦ νοῦ οὐκ ἂν ποτε δύναιτο φίλος γενέ- c
 10 σθαι;

ΚΑΛ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Οὐδέ γε εἴ τις πολὺ φαυλότερος εἴη, οὐδ' ἂν οὕτως καταφρονοῖ γὰρ ἂν αὐτοῦ ὁ τύραννος καὶ οὐκ ἂν ποτε ὡς πρὸς φίλον σπουδάσειεν.

15 ΚΑΛ. Καὶ ταῦτ' ἀληθῆ.

ΣΩ. Λείπεται δὴ ἐκεῖνος μόνος ἄξιος λόγου φίλος τῷ τοιούτῳ, ὃς ἂν ὁμοίητης ὦν, ταῦτ' αὖ ψέγων καὶ ἐπαινῶν, ἐθέλῃ ἄρχεσθαι καὶ ὑποκεῖσθαι τῷ ἄρχοντι. οὗτος μέγα ἐν ταύτῃ τῇ πόλει δυνήσεται, τοῦτον οὐδεὶς χαίρων ἀδική-
20 σει. οὐχ οὕτως ἔχει;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Εἰ ἄρα τις ἐννοήσειεν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τῶν νέων, τίνα ἂν τρόπον ἐγὼ μέγα δυναίμην καὶ μηδεὶς με ἀδικοίη, αὕτη, ὡς ἔοικεν, αὐτῷ ὁδὸς ἐστίν, εὐθύς ἐκ νέου ἐθίζειν
25 αὐτὸν τοῖς αὐτοῖς χαίρειν καὶ ἄχθεσθαι τῷ δεσπότῃ, καὶ παρασκευάζειν ὅπως ὅτι μάλιστα ὁμοῖος ἔσται ἐκείνῳ. οὐχ οὕτως;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν τούτῳ τὸ μὲν μὴ ἀδικεῖσθαι καὶ μέγα δύ-
30 νασθαι, ὡς ὁ ὑμέτερος λόγος, ἐν τῇ πόλει διαπεπράζεται.

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖν; ἢ πολλοῦ δεῖ, εἴπερ ὁμοῖος ἔσται τῷ ἄρχοντι ὄντι ἀδίκῳ καὶ παρὰ τούτῳ μέγα δυνήσεται; ἀλλ' οἶμαι ἔγωγε, πᾶν τούναντίον οὕτως ἢ
35 παρασκευὴ ἔσται αὐτῷ ἐπὶ τὸ οἶω τε εἶναι ὡς πλείστα ἀδικεῖν καὶ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην· ἢ γάρ;

ΚΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μέγιστον αὐτῷ κακὸν ὑπάρξει μοχθηρῷ
ὄντι τὴν ψυχὴν καὶ λελωβημένῳ διὰ τὴν μίμησιν τοῦ
40 δεσπότου καὶ δύναμιν.

ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ὅπῃ στρέφεις ἐκάστοτε τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω, ὦ Σώκρατες· ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι οὗτος ὁ μιμού-

μενος τὸν μὴ μιμούμενον ἐκείνον ἀποκτενεῖ, εἰ βούληται, καὶ ἀφαιρήσεται τὰ ὄντα;

45 ΣΩ. Οἶδα, ὠγαθὲ Καλλίκλεις, εἰ μὴ κωφός γ' εἰμί, καὶ ἡ σοῦ ἀκούων καὶ Πώλου ἄρτι πολλάκις καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγου πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει· ἀλλὰ καὶ σὺ ἐμοῦ ἄκουε, ὅτι ἀποκτενεῖ μέν, ἂν βούληται, ἀλλὰ πονηρὸς ὢν καλὸν καγαθὸν ὄντα.

50 ΚΑΛ. Οὐκοῦν τοῦτο δὴ καὶ τὸ ἀγανακτητόν;

ΣΩ. Οὐ νοῦν γε ἔχοντι, ὥς ὁ λόγος σημαίνει. ἡ οἷε δεῖν τοῦτο παρασκευάζεσθαι ἄνθρωπον, ὥς πλείστον χρόνον ζῆν, καὶ μελετᾶν τὰς τέχνας ταύτας, αἱ ἡμᾶς ἀεὶ ἐκ τῶν κινδύνων σώζουσιν, ὥσπερ καὶ ἦν σὺ κελεύεις ἐμὲ
55 μελετᾶν τὴν ῥητορικὴν τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίοις διασφύζουσαν.

ΚΑΛ. Ναὶ μὰ Δία ὀρθῶς γέ σοι συμβουλεύων.

LXVII. ΣΩ. Τί δέ, ὦ βέλτιστε; ἡ καὶ ἡ τοῦ νεῖν ἐπιστήμη σεμνὴ τίς σοι δοκεῖ εἶναι;

ΚΑΛ. Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε.

ΣΩ. Καὶ μὴν σώζει γε καὶ αὕτη ἐκ θανάτου τοὺς ἀνθρώ-
5 πους, ὅταν εἰς τοιοῦτον ἐμπέσωσιν, οὗ δεῖ ταύτης τῆς ἐπιστήμης. εἰ δ' αὕτη σοι δοκεῖ σμικρὰ εἶναι, ἐγὼ σοι μεί-
ζονα ταύτης ἐρῶ, τὴν κυβερνητικὴν, ἡ οὐ μόνον τὰς ψυχὰς
σώζει, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ χρήματα, ἐκ τῶν
ἐσχάτων κινδύνων, ὥσπερ ἡ ῥητορικὴ· καὶ αὕτη μὲν
10 προσεσταλμένη ἐστὶν καὶ κοσμία, καὶ οὐ σεμνύνεται
ἐσχηματισμένη ὥς ὑπερήφανόν τι διαπραττομένη, ἀλλὰ
ταῦτα διαπραττομένη τῇ δικανικῇ, εἰ μὲν ἐξ Αἰγίνης
δεῦρο σώσῃ, οἶμαι δὴ ὁβολοὺς ἐπράξατο, εἰ μὲν δὲ ἐξ
Αἰγύπτου ἡ ἐκ τοῦ Πόντου, εἰ μὲν πάμπολυ, ταύτης τῆς
15 μεγάλης εὐεργεσίας, σώσασα ἂν νυνδὴ ἔλεγον, καὶ αὐτὸν
καὶ παῖδας καὶ χρήματα καὶ γυναῖκας, ἀποβιβάσας εἰς

τὸν λιμένα δύο δραχμὰς ἐπράξατο, καὶ αὐτὸς ὁ ἔχων τὴν
 τέχνην καὶ ταῦτα διαπραξάμενος ἐκβὰς παρὰ τὴν θάλατ-
 ταν καὶ τὴν ναῦν περιπατεῖ ἐν μετρίῳ σχήματι. λογίζε-
 20 σθαι γάρ, οἶμαι, ἐπίσταται, ὅτι ἄδηλόν ἐστιν, οὔστινὰς τε
 ὠφέληκεν τῶν συμπλεόντων οὐκ ἑάσας καταποντωθῆναι
 καὶ οὔστινας ἔβλαψεν, εἰδὼς ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς βελτίους 512
 ἐξεβίβασεν ἢ οἱ ἐνέβησαν, οὔτε τὰ σώματα οὔτε τὰς
 ψυχὰς. λογίζεται οὖν, ὅτι οὐκ, εἰ μὲν τις μεγάλοις καὶ
 25 ἀνιάτοις νοσήμασιν κατὰ τὸ σῶμα συνεχόμενος μὴ
 ἀπεπνίγη, οὗτος μὲν ἄθλιός ἐστιν ὅτι οὐκ ἀπέθανεν, καὶ
 οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ ὠφέληται· εἰ δέ τις ἄρα ἐν τῷ τοῦ σώμα-
 τος τιμιωτέρῳ, τῇ ψυχῇ, πολλὰ νοσήματα ἔχει καὶ ἀνιάτα,
 τούτῳ δὲ βιωτέον ἐστὶν καὶ τοῦτον ὀνήσει, ἂν τε ἐκ
 30 θαλάττης ἂν τε ἐκ δικαστηρίου ἑάν τε ἄλλοθεν ὀποθενοῦν
 σῶση· ἀλλ' οἶδεν, ὅτι οὐκ ἄμεινόν ἐστιν ζῆν τῷ μοχθηρῷ ἢ
 ἀνθρωπῳ· κακῶς γὰρ ἀνάγκη ἐστὶν ζῆν.

LXVIII. Διὰ ταῦτα οὐ νόμος ἐστὶ σεμνύνεσθαι τὸν
 κυβερνήτην, καίπερ σφύζοντα ἡμᾶς· οὐδέ γε, ὦ θαυμάσιε,
 τὸν μηχανοποιόν, ὃς οὔτε στρατηγοῦ, μὴ ὅτι κυβερνήτου,
 οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἐλάττω ἐνίστε δύναται σφύζειν· πόλεις
 5 γὰρ ἔστιν ὅτε ὅλας σφύζει. μή σοι δοκεῖ κατὰ τὸν δικανι-
 κὸν εἶναι; καίτοι εἰ βούλοιο λέγειν, ὦ Καλλίκλεις, ἅπερ e
 ὑμεῖς, σεμνύνων τὸ πρᾶγμα, καταχώσειεν ἂν ὑμᾶς τοῖς
 λόγοις, λέγων καὶ παρακαλῶν ἐπὶ τὸ δεῖν γίγνεσθαι μη-
 χανοποιούς, ὥς οὐδὲν τᾷλλά ἐστιν· ἱκανὸς γὰρ αὐτῷ ὁ
 10 λόγος. ἀλλὰ σὺν οὐδὲν ἡττοὶ αὐτοῦ καταφρονεῖς καὶ τῆς
 τέχνης τῆς ἐκείνου, καὶ ὥς ἐν ὀνείδει ἀποκαλέσαις ἂν
 μηχανοποιόν, καὶ τῷ ὑεὶ αὐτοῦ οὐτ' ἂν δοῦναι θυγατέρα
 ἐθέλοις, οὐτ' ἂν αὐτῷ σαντοῦ λαβεῖν τὴν ἐκείνου. καίτοι
 ἐξ ὧν τὰ σαντοῦ ἐπαινεῖς, τίνι δικαίῳ λόγῳ τοῦ μηχανο-
 15 ποιῶν καταφρονεῖς καὶ τῶν ἄλλων ὧν νυνδὴ ἔλεγον; οἶδ' a

ὅτι φαίης ἂν βελτίων εἶναι καὶ ἐκ βελτιόνων. τὸ δὲ βέλ-
 τιον εἰ μὴ ἔστιν ὃ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἔστιν ἀρετή,
 τὸ σῶζειν αὐτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὄντα ὁποῖός τις ἔτυχεν,
 καταγέλαστός σοι ὁ ψόγος γίγνεται καὶ μηχανοποιοῦ καὶ
 20 ἱατροῦ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, ὅσαι τοῦ σῶζειν ἕνεκα πε-
 ποίηνται. ἀλλ', ὦ μακάριε, ὅρα μὴ ἄλλο τι τὸ γενναῖον
 καὶ τὸ ἀγαθὸν ἢ ἢ τὸ σῶζειν τε καὶ σῶζεσθαι. μὴ γὰρ
 τοῦτο μὲν, τὸ ζῆν ὅποσονδὲ χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς e
 ἄνδρα ἐατέον ἐστὶ καὶ οὐ φιλοψυχητέον, ἀλλὰ ἐπιτρέ-
 25 ψαντα περὶ τούτων τῷ θεῷ καὶ πιστεύσαντα ταῖς γυναιξίν,
 ὅτι τὴν εἰμαρμένην οὐδ' ἂν εἰς ἐκφύγοι, τὸ ἐπὶ τούτῳ
 σκεπτέον, τί ν' ἂν τρόπον τοῦτον ὃν μέλλοι χρόνον βιῶναι
 ὡς ἄριστα βιοίῃ, ἄρα ἐξομοίων αὐτὸν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ
 ἐν ἣ ἂν οἰκῇ, καὶ νῦν δὲ ἄρα δεῖ σε ὁμοιότατον γίγνεσθαι 513
 30 τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, εἰ μέλλεις τούτῳ προσφιλὴς εἶναι
 καὶ μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει· τοῦθ' ὅρα εἰ σοὶ λυσιτε-
 λεῖ καὶ ἐμοί, ὅπως μὴ, ὦ δαιμόνιε, πεισόμεθα ὅπερ φασὶ
 τὰς τὴν σελήνην καθαιρούσας, τὰς Θετταλίδας· σὺν τοῖς
 φιλτάτοις ἢ αἵρεσις ἡμῖν ἔσται ταύτης τῆς δυνάμεως τῆς
 35 ἐν τῇ πόλει. εἰ δέ σοι οἶε ὄντινούν ἀνθρώπων παραδῶ-
 σειν τέχνην τινὰ τοιαύτην, ἣτις σε ποιήσῃ μέγα δύνα- b
 σθαι ἐν τῇ πόλει τῇδε ἀνόμοιον ὄντα τῇ πολιτείᾳ εἴτ'
 ἐπὶ τὸ βέλτιον εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ
 ὀρθῶς βουλευεῖ, ὦ Καλλίκλεις· οὐ γὰρ μιμητὴν δεῖ
 40 εἶναι ἀλλ' αὐτοφυῶς ὁμοῖον τούτοις, εἰ μέλλεις τι γνή-
 σιον ἀπεργάζεσθαι εἰς φιλίαν τῷ Ἀθηναίων δήμῳ καὶ
 ναὶ μὰ Δία τῷ Πυριλάμπους γε πρὸς. ὅστις οὖν σε
 τούτοις ὁμοιότατον ἀπεργάσεται, οὗτός σε ποιήσῃ, e
 ὡς ἐπιθυμεῖς πολιτικὸς εἶναι, πολιτικὸν καὶ ῥητορικόν· c
 45 τῷ αὐτῶν γὰρ ἤθει λεγομένων τῶν λόγων ἕκαστοι
 χαίρουσι, τῷ δὲ ἀλλοτρίῳ ἄχθονται· εἰ μὴ τι σὺ ἄλλο

λέγεις, ὦ φίλη κεφαλὴ. λέγομέν τι πρὸς ταῦτα, ὦ Καλλί-
λίκλεις;

LXIX. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ὄντινά μοι τρόπον δοκεῖς εἶ
λέγειν, ὦ Σώκρατες· πέπονθα δὲ τὸ τῶν πολλῶν πάθος·
οὐ πάνυ σοι πείθομαι.

ΣΩ. Ὁ δῆμον γὰρ ἔρως, ὦ Καλλίλκλεις, ἐνὼν ἐν τῇ ψυχῇ
5 τῇ σῇ ἀντιστατεῖ μοι· ἀλλ' ἐὰν πολλάκις ἴσως καὶ βέλ-
τιον ταῦτα ταῦτα διασκοπώμεθα, πεισθήσει. ἀναμνή- α
σθητι δ' οὖν, ὅτι δύο ἔφαμεν εἶναι τὰς παρασκευὰς ἐπὶ τὸ
ἕκαστον θεραπεύειν καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν, μίαν μὲν πρὸς
ἡδονὴν ὁμιλεῖν, τὴν ἐτέραν δὲ πρὸς τὸ βέλτιστον, μὴ
10 καταχαριζόμενον ἀλλὰ διαμαχόμενον. οὐ ταῦτα ἦν ἂ
τότε ὠριζόμεθα;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ μὲν ἐτέρα, ἡ πρὸς ἡδονήν, ἀγεννὴς καὶ
οὐδὲν ἄλλο ἢ κολακεία τυγχάνει οὔσα· ἡ γάρ;

15 ΚΑΛ. Ἔστω εἰ βούλει σοι οὕτως.

ΣΩ. Ἡ δέ γε ἐτέρα ὅπως ὡς βέλτιστον ἔσται τοῦτο, εἴτε
σῶμα τυγχάνει ὃν εἴτε ψυχὴ, ὃ θεραπεύομεν;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὕτως ἐπιχειρητέον ἡμῖν ἐστὶν τῇ πόλει
20 καὶ τοῖς πολίταις θεραπεύειν, ὡς βελτίστους αὐτοὺς τοὺς
πολίτας ποιοῦντας; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου, ὡς ἐν τοῖς ἔμπρο-
σθεν ἠγύρισκομεν, οὐδὲν ὄφελος ἄλλην εὐεργεσίαν οὐδε-
μίαν προσφέρειν, ἐὰν μὴ καλὴ καγαθὴ ἡ διάνοια ἢ τῶν 514
μελλόντων ἢ χρήματα πολλὰ λαμβάνειν ἢ ἀρχὴν τινων ἢ
25 ἄλλην δύναμιν ἡντινοῦν. θῶμεν οὕτως ἔχειν;

ΚΑΛ. Πάνυ γε, εἴ σοι ἥδιον.

ΣΩ. Εἰ οὖν παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους, ὦ Καλλίλκλεις,
δημοσίᾳ πράξοντες τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἐπὶ τὰ
οἰκοδομικά, ἢ τειχῶν ἢ νεωρίων ἢ ἱερῶν ἐπὶ τὰ μέγιστα

30 οἰκοδομήματα, πότερον ἔδει ἂν ἡμᾶς σκέψασθαι ἡμᾶς
αὐτοὺς καὶ ἐξετάσαι, πρῶτον μὲν εἰ ἐπιστάμεθα τὴν τέχ- υ
νην ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα, τὴν οἰκοδομικὴν, καὶ παρὰ τοῦ
ἐμάθομεν; ἔδει ἂν ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

35 ΣΩ. Οὐκοῦν δεύτερον αὖ τόδε, εἴ τι πώποτε οἰκοδόμημα
ὠκοδομήκαμεν ἰδίᾳ ἢ τῶν φίλων τινὶ ἢ ἡμέτερον αὐτῶν,
καὶ τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα καλὸν ἢ αἰσχρόν ἐστιν· καὶ εἰ
μὲν ἡγρίσκομεν σκοπούμενοι διδασκάλους τε ἡμῶν ἀγα-
θοὺς καὶ ἐλλογίμους γεγονότας καὶ οἰκοδομήματα πολλὰ e
40 μὲν καὶ καλὰ μετὰ τῶν διδασκάλων ὠκοδομημένα ἡμῖν,
πολλὰ δὲ καὶ ἰδίᾳ διὰ ἡμῶν ἐπειδὴ τῶν διδασκάλων ἀπηλ-
λάγημεν, οὕτω μὲν διακειμένων νοῦν ἐχόντων ἦν ἂν ἰέναι
ἐπὶ τὰ δημόσια ἔργα· εἰ δὲ μήτε διδάσκαλον εἴχομεν
ἡμῶν αὐτῶν ἐπιδείξαι οἰκοδομήματά τε ἢ μηδὲν ἢ πολλὰ
45 καὶ μηδενὸς ἄξια, οὕτω δὲ ἀνόητον ἦν ἂν ποιεῖν ἐπιχειρεῖν
τοῖς δημοσίοις ἔργοις καὶ παρακαλεῖν ἀλλήλους ἐπ' αὐτά.
φῶμεν ταῦτα ὀρθῶς λέγεσθαι ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

LXX. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω πάντα, τά τε ἄλλα καὶ εἰ
ἐπιχειρήσαντες δημοσιεύειν παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους ὥς
ικανοὶ ἱατροὶ ὄντες, ἐπεσκεψάμεθα δήπου ἂν ἐγὼ τε σὲ
καὶ σὺ ἐμέ, “ φέρε πρὸς θεῶν, αὐτὸς δὲ ὁ Σωκράτης πῶς
5 ἔχει τὸ σῶμα πρὸς ὑγίειαν; ἢ ἤδη τις ἄλλος διὰ Σωκρά-
την ἀπηλλάγη νόσου, ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος; ” καὶ ἐγώ,
οἶμαι, περὶ σοῦ ἕτερα τοιαῦτα ἐσκόπουν· καὶ εἰ μὴ ἡγρί- e
σκομεν δι' ἡμᾶς μηδένα βελτίω γεγονότα τὸ σῶμα, μήτε
τῶν ξένων μήτε τῶν ἀστῶν, μήτε ἄνδρα μήτε γυναῖκα,
10 πρὸς Διός, ὦ Καλλίκλεις, οὐ καταγέλαστον ἂν ἦν τῇ ἀλη-
θείᾳ, εἰς τοσοῦτον ἀνοίας ἐλθεῖν ἀνθρώπους, ὥστε πρὶν
ἰδιωτεύοντας πολλὰ μὲν ὅπως ἐτύχομεν ποιῆσαι, πολλὰ δὲ

κατορθῶσαι καὶ γυμνάσασθαι ἱκανῶς τὴν τέχνην, τὸ
 λεγόμενον δὴ τοῦτο ἐν τῷ πίθῳ τὴν κεραμείαν ἐπιχειρεῖν
 15 μανθάνειν, καὶ αὐτούς τε δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν καὶ ἄλ-
 λους τοιούτους παρακαλεῖν; οὐκ ἀνόητόν σοι δοκεῖ ἂν
 εἶναι οὕτω πράττειν;

ΚΑΛ. Ἔμοιγε.

ΣΩ. Νῦν δέ, ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν, ἐπειδὴ σὺ μὲν αὐτὸς 515
 20 ἄρτι ἄρχει πράττειν τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐμὲ δὲ
 παρακαλεῖς καὶ ὀνειδίζεις ὅτι οὐ πράττω, οὐκ ἐπισκεψό-
 μεθα ἀλλήλους, “φέρε, Καλλικλῆς ἤδη τινὰ βελτίω πεποίηκε
 τῶν πολιτῶν; ἔστιν ὅστις πρότερον πονηρὸς ὢν, ἀδικός
 τε καὶ ἀκόλαστος καὶ ἄφρων, διὰ Καλλικλέα καλός τε
 25 καὶ ἀγαθὸς γέγονεν, ἢ ξένος ἢ ἀστός, ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος;”
 λέγε μοι, εἰάν τις σε ταῦτα ἐξετάζη, ὦ Καλλίκλεις, τί οὐ
 ἐρεῖς; τίνα φήσεις βελτίω πεποιηκέναι ἄνθρωπον τῇ
 συνουσίᾳ τῇ σῇ; ὁκνεῖς ἀποκρίνασθαι, εἴπερ ἔστιν τι
 ἔργον σὸν ἔτι ἰδιωτεύοντος, πρὶν δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν;

30 ΚΑΛ. Φιλόνικος εἶ, ὦ Σώκρατες.

LXXI. ΣΩ. Ἄλλ’ οὐ φιλονικία γε ἐρωτῶ, ἀλλ’ ὥς
 ἀληθῶς βουλόμενος εἰδέναι, ὅντινά ποτε τρόπον οἶε δεῖν
 πολιτεύεσθαι ἐν ἡμῖν. ἢ ἄλλου τοῦ ἄρα ἐπιμελήσει ἡμῖν
 ἐλθὼν ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἢ ὅπως ὅτι βέλτιστοι
 5 πολῖται ὦμεν; ἢ οὐ πολλάκις ἤδη ὠμολογήκαμεν τοῦτο
 δεῖν πράττειν τὸν πολιτικὸν ἄνδρα; ὠμολογήκαμεν ἢ οὐ;
 ἀποκρίνου. ὠμολογήκαμεν· ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι.
 εἰ τοίνυν τοῦτο δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα παρασκευάζειν τῇ
 10 ἑαυτοῦ πόλει, νῦν μοι ἀναμνησθεῖς εἰπὲ περὶ ἐκείνων τῶν
 ἀνδρῶν ὧν ὀλίγῳ πρότερον ἔλεγες, εἰ ἔτι σοι δοκοῦσιν
 ἀγαθοὶ πολῖται γεγονέναι, Περικλῆς καὶ Κίμων καὶ Μιλ- α
 τιάδης καὶ Θεμιστοκλῆς.

ΚΑΛ. Ἔμοιγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ ἀγαθοί, δῆλον ὅτι ἕκαστος αὐτῶν
 15 βελτίους ἐποίει τοὺς πολίτας ἀντὶ χειρόνων; ἐποίει ἢ οὐ;
 ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅτε Περικλῆς ἤρχετο λέγειν ἐν τῷ δήμῳ,
 χείρους ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἢ ὅτε τὰ τελευταῖα ἔλεγεν;

ΚΑΛ. Ἴσως.

20 ΣΩ. Οὐκ ἴσως δῆ, ὦ βέλτιστε, ἀλλ' ἀνάγκη ἐκ τῶν
 ὁμολογημένων, εἴπερ ἀγαθός γ' ἦν ἐκεῖνος πολίτης.

ΚΑΛ. Τί οὖν δῆ;

ΣΩ. Οὐδέν· ἀλλὰ τόδε μοι εἰπὲ ἐπὶ τούτῳ, εἰ λέγονται
 Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γεγονέναι, ἢ πᾶν τοῦναν-
 25 τὶον διαφθαρῆναι ὑπ' ἐκείνου. ταυτὶ γὰρ ἔγωγε ἀκούω,
 Περικλέα πεποιηκέναι Ἀθηναίους ἀργοὺς καὶ δειλοὺς καὶ
 λάλους καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορίαν πρῶτον κατα-
 στήσαντα.

ΚΑΛ. Τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων ἀκούεις ταῦτα, ὦ Σώ-
 30 κρατες.

ΣΩ. Ἀλλὰ τάδε οὐκέτι ἀκούω, ἀλλ' οἶδα σαφῶς καὶ ἐγὼ
 καὶ σύ, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον ηὔδοκίμει Περικλῆς καὶ οὐδε-
 μίαν αἰσχρὰν δίκην κατεψηφίσαντο αὐτοῦ Ἀθηναῖοι, ἥνικα
 χείρους ἦσαν· ἐπειδὴ δὲ καλοὶ καγαθοὶ ἐγεγόνεσαν ὑπ'
 35 αὐτοῦ, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου τοῦ Περικλέους, κλοπὴν αὐτοῦ
 κατεψηφίσαντο, ὀλίγου δὲ καὶ θανάτου ἐτίμησαν, δῆλον
 ὅτι ὡς πονηροῦ ὄντος.

LXXII. ΚΑΛ. Τί οὖν; τούτου ἔνεκα κακὸς ἦν Πери-
 κλῆς;

ΣΩ. Ὅντων γοῦν ἂν ἐπιμελητὴς καὶ ἵππων καὶ βοῶν
 τοιοῦτος ὢν κακὸς ἂν ἐδόκει εἶναι, εἰ παραλαβὼν μὴ
 5 λακτίζοντας [ἐαυτὸν] μηδὲ κυρίττοντας μηδὲ δάκνοντας
 ἀπέδειξε ταῦτα ἅπαντα ποιοῦντας δι' ἀγριότητα. ἢ οὐ
 δοκεῖ σοι κακὸς εἶναι ἐπιμελητὴς ὅστισιν ὁτιοῦν ζῶον,

ὅς ἂν παραλαβὼν ἡμερώτερα ἀποδείξῃ ἀγριώτερα ἢ παρέ-
λαβε; δοκεῖ ἢ οὐ;

10 ΚΑΛ. Πάνυ γε, ἵνα σοι χαρίσωμαι.

ΣΩ. Καὶ τόδε τοῖνυν μοι χάρισαι ἀποκρινάμενος· πότε-
ρον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστὶν ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνθρώπων Περικλῆς ἐπεμέλετο;

15 ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἔδει αὐτούς, ὥς ἄρτι ὠμολογοῦμεν,
δικαιοτέρους γεγονέναι ἀντὶ ἀδικωτέρων ὑπ' ἐκείνου, εἴπερ
ἐκείνος ἐπεμελείτο αὐτῶν ἀγαθὸς ὢν τὰ πολιτικά;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

20 ΣΩ. Οὐκοῦν οἷ γε δίκαιοι ἡμεροί, ὥς ἔφη Ὅμηρος. σὺ
δὲ τί φῆς; οὐχ οὕτως;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀγριωτέρους γε αὐτοὺς ἀπέφηνεν ἢ οἴους
παρέλαβε, καὶ ταῦτ' εἰς αὐτόν, ὃν ἦκιστ' ἂν ἐβούλετο.

25 ΚΑΛ. Βούλει σοι ὁμολογήσω;

ΣΩ. Εἰ δοκῶ γέ σοι ἀληθῆ λέγειν.

ΚΑΛ. Ἔστω δὴ ταῦτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ἀγριωτέρους, ἀδικωτέρους τε καὶ
χαίρους;

30 ΚΑΛ. Ἔστω.

ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ἀγαθὸς τὰ πολιτικά Περικλῆς ἦν ἐκ τούτου
τοῦ λόγου.

ΚΑΛ. Οὐ σύ γε φῆς.

ΣΩ. Μὰ Δί' οὐδέ γε σὺ ἐξ ὧν ὠμολόγεις. πάλιν δὲ
35 λέγε μοι περὶ Κίμωνος· οὐκ ἐξωστράκισαν αὐτὸν οὔτοι
οὓς ἐθεράπευεν, ἵνα αὐτοῦ δέκα ἐτῶν μὴ ἀκούσειαν τῆς
φωνῆς; καὶ Θεμιστοκλέα ταῦτα ταῦτα ἐποίησαν καὶ φυγῇ
προσεξημίωσαν; Μιλτιάδην δὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι εἰς τὸ

βάραθρον ἐμβαλεῖν ἐψηφίσαντο, καὶ εἰ μὴ διὰ τὸν πρύ-
 40 τανιν, ἐνέπεσεν αὖν; καίτοι οὗτοι, εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοί,
 ὥς σὺ φῆς, οὐκ αὖν ποτε ταῦτα ἔπασχον. οὐκουν οἳ γε
 ἀγαθοὶ ἡνίοχοι κατ' ἀρχὰς μὲν οὐκ ἐκπίπτουσιν ἐκ τῶν
 ζευγῶν, ἐπειδὰν δὲ θεραπεύσωσιν τοὺς ἵππους καὶ αὐτοὶ
 ἀμείνους γένωνται ἡνίοχοι, τότε ἐκπίπτουσιν· οὐκ ἔστι
 45 ταῦτ' οὐτ' ἐν ἡνιοχείᾳ οὐτ' ἐν ἄλλῳ ἔργῳ οὐδενί· ἢ δοκεῖ
 σοι;

ΚΑΛ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΣΩ. Ἀληθεῖς ἄρα, ὥς ἔοικεν, οἱ ἔμπροσθεν λόγοι ἦσαν,
 ὅτι οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολι- 517
 50 τικὰ ἐν τῇδε τῇ πόλει. σὺ δὲ ὠμολόγεις τῶν γε νῦν
 οὐδένα, τῶν μέντοι ἔμπροσθεν, καὶ προείλου τούτους τοὺς
 ἄνδρας· οὗτοι δὲ ἀνεφάνησαν ἐξ ἴσου τοῖς νῦν ὄντες,
 ὥστε, εἰ οὗτοι ῥήτορες ἦσαν, οὔτε τῇ ἀληθινῇ ῥητορικῇ
 ἐχρῶντο — οὐ γὰρ αὖν ἐξέπεσον — οὔτε τῇ κολακικῇ.

LXXIII. ΚΑΛ. Ἀλλὰ μέντοι πολλοῦ γε δεῖ, ὦ Σώ-
 κρατες, μή ποτέ τις τῶν νῦν ἔργα τοιαῦτα ἐργάσῃται, οἷα ὅ
 τούτων ὃς βούλει εἵργασται.

ΣΩ. ὦ δαιμόνιε, οὐδ' ἐγὼ ψέγω τούτους ὥς γε διακόνους
 5 εἶναι πόλεως, ἀλλὰ μοι δοκοῦσι τῶν γε νῦν διακονικώτεροι
 γεγονέναι καὶ μᾶλλον οἰοί τε ἐκπορίζειν τῇ πόλει ὧν ἐπε-
 θύμει· ἀλλὰ γὰρ μεταβιβάζειν τὰς ἐπιθυμίας καὶ μὴ
 ἐπιτρέπειν, πείθοντες καὶ βιαζόμενοι ἐπὶ τοῦτο, ὅθεν ἔμελ-
 λον ἀμείνους ἔσεσθαι οἱ πολῖται, ὥς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν
 10 τούτων διέφερον ἐκείνοι· ὅπερ μόνον ἔργον ἐστὶν ἀγαθοῦ
 πολίτου. ναῦς δὲ καὶ τείχη καὶ νεώρια καὶ ἄλλα πολλὰ
 τοιαῦτα καὶ ἐγὼ σοι ὁμολογῶ δεινότερους εἶναι ἐκείνους
 τούτων ἐκπορίζειν. πρᾶγμα οὖν γελοῖον ποιοῦμεν ἐγὼ τε
 καὶ σὺ ἐν τοῖς λόγοις· ἐν παντί γὰρ τῷ χρόνῳ, ὃν διαλε-
 15 γόμεθα, οὐδὲν πανόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ ἀεὶ περιφερόμενοι καὶ

ἀγνοοῦντες ἀλλήλων ὅτι λέγομεν. ἐγὼ οὖν σε πολλάκις
 οἶμαι ὠμολογηκέναι καὶ ἐγνωκέναι, ὥς ἄρα διττὴ αὕτη τις
 ἢ πραγματεία ἐστὶν καὶ περὶ τὸ σῶμα καὶ περὶ τὴν ψυχὴν, α
 καὶ ἡ μὲν ἐτέρα διακονικὴ ἐστίν, ἥ δυνατὸν εἶναι ἐκπορί-
 20 ζειν, εἰ μὲν πεινῇ τὰ σώματα ἡμῶν, σιτία, εἰ δὲ διψῇ,
 ποτά, εἰ δὲ ριγῶ, ἱμάτια, στρώματα, ὑποδήματα, ἀλλ' ὧν
 ἔρχεται σώματα εἰς ἐπιθυμίαν· καὶ ἐξεπίτηδές σοι διὰ
 τῶν αὐτῶν εἰκόνων λέγω, ἵνα ῥᾶον καταμάθῃς. τούτων
 γὰρ ποριστικὸν εἶναι ἢ κάπηλον ὄντα ἢ ἔμπορον ἢ δημι-
 25 ουργόν του αὐτῶν τούτων, σιτοποιὸν ἢ ὀψοποιὸν ἢ ὑφάν- e
 τήν ἢ σκυτοτόμον ἢ σκυτοδεψίον, οὐδὲν θαυμαστόν ἐστιν
 ὄντα τοιοῦτον δόξαι καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις θεραπευτὴν
 εἶναι σώματος, παντὶ τῷ μὴ εἰδότι, ὅτι ἔστιν τις παρὰ
 ταύτας ἀπάσας τέχνη γυμναστική τε καὶ ἱατρική, ἡ δὲ τῷ
 30 ὄντι ἐστὶν σώματος θεραπεία, ἣν περ καὶ προσήκει τούτων
 ἄρχειν πασῶν τῶν τεχνῶν καὶ χρῆσθαι τοῖς τούτων ἔργοις
 διὰ τὸ εἰδέναι, ὅτι τὸ χρηστὸν καὶ πονηρὸν τῶν σιτίων ἢ
 ποτῶν ἐστὶν εἰς ἀρετὴν σώματος, τὰς δ' ἄλλας πάσας
 ταύτας ἀγνοεῖν· διὸ δὴ καὶ ταύτας μὲν δουλοπρεπεῖς τε 518
 35 καὶ διακονικὰς καὶ ἀνελευθέρους εἶναι περὶ σῶμα πραγ-
 ματείας, τὰς ἄλλας τέχνας, τὴν δὲ γυμναστικὴν καὶ ἱατρι-
 κὴν κατὰ τὸ δίκαιον δεσποίνας εἶναι τούτων. ταῦτα οὖν
 ταῦτα ὅτι ἔστιν καὶ περὶ ψυχὴν, τότε μὲν μοι δοκεῖς μαν-
 θάνειν ὅτε λέγω, καὶ ὁμολογεῖς ὥς εἰδὼς ὅτι ἐγὼ λέγω·
 40 ἦ κεις δὲ ὀλίγον ὕστερον λέγων, ὅτι ἄνθρωποι καλοὶ καγα-
 θοὶ γεγόνασιν πολῖται ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐπειδὰν ἐγὼ ἐρωτῶ b
 οἷτινες, δοκεῖς μοι ὁμοιοτάτους προτείνεσθαι ἀνθρώπους
 περὶ τὰ πολιτικά, ὥσπερ ἂν εἰ περὶ τὰ γυμναστικά ἐμοῦ
 ἐρωτῶντος, οἷτινες ἀγαθοὶ γεγόνασιν ἢ εἰσὶν σωμάτων
 45 θεραπευταί, ἔλεγές μοι πάνυ σπουδάζων, Θεαρίων ὁ ἀρτο-
 κόπος καὶ Μίθαικος ὁ τὴν ὀψοποιίαν συγγεγραφὼς τὴν

Σικελικὴν καὶ Σάραμβος ὁ κάπηλος, ὅτι οὗτοι θαυμάσιοι
γεγόνασιν σωμάτων θεραπευταί, ὁ μὲν ἄρτους θαυμαστοὺς c
παρασκευάζων, ὁ δὲ ὄψον, ὁ δὲ οἶνον.

- LXXIV. Ἴσως ἂν οὖν ἡγανάκτεϊς, εἴ σοι ἔλεγον ἐγὼ
ὅτι “ ἄνθρωπε, ἐπαίεις οὐδὲν περὶ γυμναστικῆς · διακόνους
μοι λέγεις καὶ ἐπιθυμιῶν παρασκευαστὰς ἀνθρώπους, οὐκ
ἐπαίοντας καλὸν καγαθὸν οὐδὲν περὶ αὐτῶν, οἷ, ἂν οὕτω
5 τύχωσιν, ἐμπλήσαντες καὶ παχύναντες τὰ σώματα τῶν
ἀνθρώπων, ἐπαινούμενοι ὑπ’ αὐτῶν, προσαπολοῦσιν αὐτῶν d
καὶ τὰς ἀρχαίας σάρκας · οἱ δ’ αὖ δι’ ἀπειρίαν οὐ τοὺς
ἐστιῶντας αἰτιάσονται τῶν νόσων αἰτίους εἶναι καὶ τῆς
ἀποβολῆς τῶν ἀρχαίων σαρκῶν, ἀλλ’ οἱ ἂν αὐτοῖς τύχωσι
10 τότε παρόντες καὶ συμβουλεύοντές τι, ὅταν δὴ αὐτοῖς ἦκη
ἢ τότε πλησμονὴ νόσον φέρουσα συχνῶ ὕστερον χρόνῳ,
ἅτε ἄνευ τοῦ ὑγιεινοῦ γεγονυῖα, τούτους αἰτιάσονται καὶ
ψέξουσιν καὶ κακόν τι ποιήσουσιν, ἂν οἰοί τ’ ὦσι, τοὺς δὲ
προτέρους ἐκείνους καὶ αἰτίους τῶν κακῶν ἐγκωμιάσουσιν.”
15 καὶ σὺ νῦν, ὦ Καλλίκλεις, ὁμοιότατον τούτῳ ἐργάζει · e
ἐγκωμιάζεις ἀνθρώπους, οἱ τούτους εἰστιάκασιν εὐωχοῦν-
τες ὧν ἐπεθύμουν, καὶ φασι μεγάλην τὴν πόλιν πεποίηκέ-
ναι αὐτούς · ὅτι δὲ οἶδεῖ καὶ ὕπουλός ἐστιν δι’ ἐκείνους
τοὺς παλαιούς, οὐκ αἰσθάνονται. ἄνευ γὰρ σωφροσύνης 519
20 καὶ δικαιοσύνης λιμένων καὶ νεωρίων καὶ τειχῶν καὶ φό-
ρων καὶ τοιούτων φλυαριῶν ἐμπεπλήκασιν τὴν πόλιν · ὅταν
οὖν ἔλθῃ ἢ καταβολὴ αὕτη τῆς ἀσθενείας, τοὺς τότε
παρόντας αἰτιάσονται συμβούλους, Θεμιστοκλέα δὲ καὶ
Κίμωνα καὶ Περικλέα ἐγκωμιάσουσιν, τοὺς αἰτίους τῶν
25 κακῶν · σοῦ δὲ ἴσως ἐπιλήψονται, εἰ μὴ εὐλάβῃ, καὶ τοῦ
ἐμοῦ ἐταίρου Ἀλκιβιάδου, ὅταν καὶ τὰ ἀρχαῖα προσαπολ-
λύωσι πρὸς οἷς ἐκτήσαντο, οὐκ αἰτίων ὄντων τῶν κακῶν b
ἀλλ’ ἴσως συναιτίων. καίτοι ἔγωγε ἀνόητον πρᾶγμα καὶ

νῦν ὁρῶ γιγνόμενον καὶ ἀκούω τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν πέρι.
 30 αἰσθάνομαι γάρ, ὅταν ἡ πόλις τινὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν
 μεταχειρίζεται ὡς ἀδικοῦντα, ἀγανακτούντων καὶ σχετλια-
 ζόντων ὡς δεινὰ πάσχουσι· πολλὰ καὶ ἀγαθὰ τὴν πόλιν
 πεποιηκότες ἄρα ἀδίκως ὑπ' αὐτῆς ἀπόλλυνται, ὡς ὁ τούτων
 λόγος· τὸ δὲ ὅλον ψεῦδός ἐστιν. προστάτης γὰρ πόλεως
 35 οὐδ' ἂν εἰς ποτε ἀδίκως ἀπόλοιτο ὑπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἧς
 προστατεῖ· κινδυνεύει γὰρ ταῦτόν εἶναι, ὅσοι τε πολιτικοὶ
 προσποιοῦνται εἶναι καὶ ὅσοι σοφισταί. καὶ γὰρ οἱ σοφι-
 σταί, τὰλλα σοφοὶ ὄντες, τοῦτο ἄτοπον ἐργάζονται πρᾶγμα·
 φάσκοντες γὰρ ἀρετῆς διδάσκαλοι εἶναι πολλάκις κατ-
 40 ηγοροῦσιν τῶν μαθητῶν, ὡς ἀδικοῦσι σφᾶς αὐτούς, τοὺς τε
 μισθοὺς ἀποστεροῦντες καὶ ἄλλην χάριν οὐκ ἀποδιδόντες,
 εἰ παθόντες ὑπ' αὐτῶν· καὶ τούτου τοῦ λόγου τί ἂν ἀλογώ-
 45 τερον εἶη πρᾶγμα, ἀνθρώπους ἀγαθοὺς καὶ δικαίους γενομέ-
 νους, ἐξαιρεθέντας μὲν ἀδικίαν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου,σχόν-
 τας δὲ δικαιοσύνην, ἀδικεῖν τούτῳ ὃ οὐκ ἔχουσιν; οὐ δοκεῖ
 σοι τοῦτο ἄτοπον εἶναι, ὦ ἐταῖρε; ὡς ἀληθῶς δημηγορεῖν
 με ἡνάγκασας, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλων ἀποκρίνεσθαι.

LXXV. ΚΑΛ. Σὺ δ' οὐκ ἂν οἴός τ' εἶης λέγειν, εἰ μὴ
 τίς σοι ἀποκρίνοιτο;

ΣΩ. Ἐοικά γε· νῦν γοῦν συχνοὺς τείνω τῶν λόγων, ε
 ἐπειδὴ μοι οὐκ ἐθέλεις ἀποκρίνεσθαι. ἀλλ' ὠγαθέ, εἰπέ
 5 πρὸς φιλίου, οὐ δοκεῖ σοι ἄλογον εἶναι ἀγαθὸν φάσκοντα
 πεποιηκέναι τινὰ μέμφεσθαι τούτῳ, ὅτι ὑφ' ἑαυτοῦ ἀγαθὸς
 γεγονώς τε καὶ ὢν ἔπειτα πονηρός ἐστιν;

ΚΑΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀκούεις τοιαῦτα λεγόντων τῶν φασκόντων
 10 παιδεύειν ἀνθρώπους εἰς ἀρετὴν;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε· ἀλλὰ τί ἂν λέγοις ἀνθρώπων πέρι οὐδ-520
 ἐνὸς ἀξίων;

ΣΩ. Τί δ' ἂν περὶ ἐκείνων λέγοις, οἳ φάσκοντες προ-
 εστάναι τῆς πόλεως καὶ ἐπιμελείσθαι, ὅπως ὡς βελτίστη
 15 ἔσται, πάλιν αὐτῆς κατηγοροῦσιν, ὅταν τύχωσιν, ὡς πονη-
 ροτάτης; οἷε τι διαφέρειν τούτους ἐκείνων; ταυτόν, ὦ
 μακάρι', ἐστὶν σοφιστὴς καὶ ῥήτωρ, ἢ ἐγγύς τι καὶ παρα-
 πλήσιον, ὥσπερ ἐγὼ ἔλεγον πρὸς Πῶλον· σὺ δὲ δι' b
 ἄγνοϊαν τὸ μὲν πάγκαλόν τι οἷε εἶναι, τὴν ῥητορικὴν, τοῦ
 20 δὲ καταφρονεῖς. τῇ δὲ ἀληθείᾳ κάλλιόν ἐστιν σοφιστικὴ
 ῥητορικῆς ὅσῳ περ νομοθετικὴ δικαστικῆς καὶ γυμναστικὴ
 ἱατρικῆς. μόνοις δ' ἔγωγε καὶ ἄμην τοῖς δημηγόροις τε
 καὶ σοφισταῖς οὐκ ἐγχωρεῖν μέμφεσθαι τούτῳ τῷ πράγ-
 ματι, ὃ αὐτοὶ παιδεύουσιν, ὡς πονηρόν ἐστιν εἰς σφᾶς,
 25 ἢ τῷ αὐτῷ λόγῳ τούτῳ ἅμα καὶ ἑαυτῶν κατηγορεῖν,
 ὅτι οὐδὲν ὠφελήκασιν οὓς φασιν ὠφελεῖν. οὐχ οὕτως c
 ἔχει;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Καὶ προέσθαι γε δήπου τὴν εὐεργεσίαν ἄνευ μι-
 30 σθοῦ, ὡς τὸ εἰκός, μόνοις τούτοις ἐνεχώρει, εἴπερ ἀληθῆ
 ἔλεγον. ἄλλην μὲν γὰρ εὐεργεσίαν τις εὐεργετηθεὶς,
 οἷον ταχὺς γενόμενος διὰ παιδοτρίβην, ἴσως ἂν ἀπο-
 στερήσειε τὴν χάριν, εἰ πρόοιτο αὐτῷ ὁ παιδοτρίβης
 καὶ μὴ συνθέμενος αὐτῷ μισθὸν ὅτι μάλιστα ἅμα
 35 μεταδιδούς τοῦ τάχους λαμβάνοι τὸ ἀργύριον· οὐ γὰρ d
 βραδυτῆτι, οἶμαι, ἀδικοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ἀδικία·
 ἢ γάρ;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἴ τις αὐτὸ τοῦτο ἀφαιρεῖ, τὴν ἀδικίαν, οὐδὲν
 40 δεινὸν αὐτῷ μήποτε ἀδικηθῇ, ἀλλὰ μόνῳ ἀσφαλὲς ταύτην
 τὴν εὐεργεσίαν προέσθαι, εἴπερ τῷ ὄντι δύναιτό τις ἀγα-
 θοὺς ποιεῖν. οὐχ οὕτω;

ΚΑΛ. Φημί.

LXXVI. ΣΩ. Διὰ ταύτ' ἄρα, ὡς ἔοικε, τὰς μὲν ἄλλας συμβουλάς συμβουλευεῖν λαμβάνοντα ἀργύριον, οἷον οἰκοδομίας περί ἢ τῶν ἄλλων τεχνῶν, οὐδὲν αἰσχρόν.

ΚΑΛ. Ἐοικέ γε.

5 ΣΩ. Περὶ δέ γε ταύτης τῆς πράξεως, ὄντιν' ἂν τις τρόπον ὡς βέλτιστος εἴη καὶ ἄριστα τὴν αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῖ ἢ πόλιν, αἰσχρόν νενόμισται μὴ φάναι συμβουλευεῖν, ἐὰν μὴ τις αὐτῷ ἀργύριον διδῷ. ἦ γάρ;

ΚΑΛ. Ναί.

10 ΣΩ. Δῆλον γὰρ ὅτι τοῦτο αἷτιόν ἐστιν, ὅτι μόνη αὕτη τῶν εὐεργεσιῶν τὸν εὖ παθόντα ἐπιθυμεῖν ποιεῖ ἀντ' εὖ ποιεῖν· ὥστε καλὸν δοκεῖ τὸ σημεῖον εἶναι, εἰ εὖ ποιήσας ταύτην τὴν εὐεργεσίαν ἀντ' εὖ πείσεται· εἰ δὲ μὴ, οὐ. ἔστι ταῦτα οὕτως ἔχοντα;

15 ΚΑΛ. Ἐστίν.

521

ΣΩ. Ἐπὶ ποτέραν οὖν με παρακαλεῖς τὴν θεραπείαν τῆς πόλεως, διόρισόν μοι, τὴν τοῦ διαμάχεσθαι Ἀθηναίους, ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται, ὡς ἰατρόν, ἢ ὡς διακονήσονται καὶ πρὸς χάριν ὁμιλήσονται; τάληθῇ μοι εἰπέ, Καλλί-
20 κλεις· δίκαιος γὰρ εἶ, ὥσπερ ἤρξω παρρησιάζεσθαι πρὸς ἐμέ, διατελεῖν ἃ νοεῖς λέγων· καὶ νῦν εὖ καὶ γενναίως εἰπέ.

ΚΑΛ. Λέγω τοίνυν ὅτι ὡς διακονήσονται.

b

ΣΩ. Κολακεύсонτα ἄρα με, ὦ γενναϊότατε, παρακαλεῖς.

25 ΚΑΛ. Εἴ σοι Μυσόν γε ἥδιον καλεῖν, ὦ Σώκρατες· ὡς εἰ μὴ ταυτά γε ποιήσεις —

ΣΩ. Μὴ εἴπῃς ὁ πολλάκις εἶρηκας, ὅτι ἀποκτενεῖ με ὁ βουλόμενος, ἵνα μὴ αὖ καὶ ἐγὼ εἴπω, ὅτι ποιηρός γε ὢν ἀγαθὸν ὄντα· μῆδ' ὅτι ἀφαιρήσεται ἐάν τι ἔχω, ἵνα μὴ
30 αὖ ἐγὼ εἴπω ὅτι “ἀλλ' ἀφελόμενος οὐχ ἔξει ὅτι χρήσεται αὐτοῖς, ἀλλ' ὥσπερ με ἀδίκως ἀφείλετο, οὕτως καὶ λαβὼν c

ἀδίκως χρήσεται, εἰ δὲ ἀδίκως, αἰσχροῶς, εἰ δὲ αἰσχροῶς, κακῶς."

LXXVII. ΚΑΛ. Ὡς μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, πιστεύειν μηδ' ἂν ἐν τούτων παθεῖν, ὡς οἰκῶν ἐκποδὼν καὶ οὐκ ἂν εἰσαχθεὶς εἰς δικαστήριον ὑπὸ πάνυ ἴσως μοχθηροῦ ἀνθρώπου καὶ φαύλου.

5 ΣΩ. Ἀνόητος ἄρα εἰμί, ὦ Καλλίκλεις, ὡς ἀληθῶς, εἰ μὴ οἶομαι ἐν τῇδε τῇ πόλει ὄντινούν ἂν, ὅτι τύχοι, τοῦτο παθεῖν. τόδε μέντοι εὖ οἶδ' ὅτι, ἐάνπερ εἰσὶν εἰς δικαστήριον περὶ τούτων τινὸς κινδυνεύων ὃ σὺ λέγεις, πονηρός τις μ' ἔσται ὃ εἰσάγων· οὐδεὶς γὰρ ἂν χρηστὸς μὴ
10 ἀδικοῦντ' ἀνθρωπον εἰσαγάγοι· καὶ οὐδέν γε ἄτοπον εἰ ἀποθάνοιμι. βούλει σοι εἶπω δι' ὅτι ταῦτα προσδοκῶ;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οἶμαι μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων, ἵνα μὴ εἶπω μόνος, ἐπιχειρεῖν τῇ ὡς ἀληθῶς πολιτικῇ τέχνῃ καὶ πράττειν τὰ
15 πολιτικὰ μόνος τῶν νῦν· ἅτε οὖν οὐ πρὸς χάριν λέγων τοὺς λόγους οὓς λέγω ἐκάστοτε, ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιστον, οὐ πρὸς τὸ ἡδιστον, καὶ οὐκ ἐθέλων ποιεῖν ἃ σὺ παραινείς, τὰ κομψὰ ταῦτα, οὐχ ἔξω ὅτι λέγω ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ὃ αὐτὸς δέ μοι ἤκει λόγος, ὃνπερ πρὸς Πῶλον ἔλεγον· κρι-
20 νοῦμαι γὰρ ὡς ἐν παιδίῳ ἱατρὸς ἂν κρίνοιτο κατηγοροῦντος ὁψοποιοῦ. σκόπει γάρ, τί ἂν ἀπολογοῖτο ὁ τοιοῦτος ἀνθρωπος ἐν τούτοις ληφθεὶς, εἰ αὐτοῦ κατηγοροῖ τις λέγων, ὅτι "ὦ παῖδες, πολλὰ ὑμᾶς καὶ κακὰ ὅδε εἴργασται ἀνὴρ καὶ αὐτούς, καὶ τοὺς νεωτάτους ὑμῶν διαφθείρει τέμ-
25 νων τε καὶ κάων, καὶ ἰσχυαίνων καὶ πνίγων ἀπορεῖν ποιεῖ, πικρότατα πώματα διδοὺς καὶ πεινῇν καὶ διψῇν ἀναγκάζων, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ πολλὰ καὶ ἡδέα καὶ παντοδαπὰ ἡυώχουν ὑμᾶς." τί ἂν οἶε ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἀποληφθέντα ἱατρὸν ἔχειν εἰπεῖν; ἢ εἰ εἴποι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι "ταῦτα

30 πάντα ἐγὼ ἐποίουν, ὦ παῖδες, ὑγιεινῶς," πόσον οἶει ἂν ἀναβοῇσαι τοὺς τοιούτους δικαστάς; οὐ μέγα;

ΚΑΛ. Ἰσως· οἷεσθαί γε χρή.

ΣΩ. Οὐκοῦν οἶει ἐν πάσῃ ἀπορίᾳ ἂν αὐτὸν ἔχεσθαι, ὅτι χρή εἰπεῖν;

b

35 ΚΑΛ. Πάνυ γε.

LXXVIII. ΣΩ. Τοιοῦτον μέντοι καὶ ἐγὼ οἶδ' ὅτι πάθος πάθοιμι ἂν εἰσελθὼν εἰς δικαστήριον. οὔτε γὰρ ἡδονὰς ἅς ἐκπεπόρικα ἔξω αὐτοῖς λέγειν, ἅς οὔτοι εὐεργεσίας καὶ ὠφελίας νομίζουσιν, ἐγὼ δὲ οὔτε τοὺς πορίζοντας ζηλῶ
5 οὔτε οἷς πορίζεται· ἐάν τέ τίς με ἢ νεωτέρους φῇ διαφθείρειν ἀπορεῖν ποιοῦντα, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους κακηγορεῖν λέγοντα πικροὺς λόγους ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, οὔτε τὸ ἀληθὲς ἔξω εἰπεῖν, ὅτι "δικαίως πάντα ταῦτα ἐγὼ λέγω, καὶ πράττω
τὸ ὑμέτερον δὴ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικασταί," οὔτε ἄλλο οὐδέν·
10 ὥστε ἴσως, ὅτι ἂν τύχω, τοῦτο πείσομαι.

ΚΑΛ. Δοκεῖ οὖν σοι, ὦ Σώκρατες, καλῶς ἔχειν ἀνθρώπος ἐν πόλει οὕτως διακείμενος καὶ ἀδύνατος ὢν ἑαυτῷ βοηθεῖν;

ΣΩ. Εἰ ἐκεῖνό γε ἐν αὐτῷ ὑπάρχοι, ὦ Καλλίκλεις, ὃ σὺ
15 πολλάκις ὡμολόγησας· εἰ βεβοηθηκὼς εἴη αὐτῷ, μήτε περὶ ἀνθρώπους μήτε περὶ θεοὺς ἄδικον μηδὲν μήτε εἰρη-
κὼς μήτε εἰργασμένος. αὕτη γάρ τις βοήθεια ἑαυτῷ
πολλάκις ἡμῖν ὡμολόγηται κρατίστη εἶναι. εἰ μὲν οὖν
ἐμέ τις ἐξελέγχοι ταύτην τὴν βοήθειαν ἀδύνατον ὄντα
20 ἑμαυτῷ καὶ ἄλλῳ βοηθεῖν, αἰσχυνοίμην ἂν καὶ ἐν πολλοῖς
καὶ ἐν ὀλίγοις ἐξελεγχόμενος καὶ μόνος ὑπὸ μόνου, καὶ εἰ
διὰ ταύτην τὴν ἀδυναμίαν ἀποθνήσκωμι, ἀγανακτοίην ἂν·
εἰ δὲ κολακικῆς ῥητορικῆς ἐνδεία τελευτῶν ἔγωγε, εὖ
οἶδα ὅτι ραδίως ἴδοις ἂν με φέροντα τὸν θάνατον. αὐτὸ
25 μὲν γὰρ τὸ ἀποθνήσκειν οὐδεὶς φοβεῖται, ὅστις μὴ παντά-

c

πασιν ἀλόγιστός τε καὶ ἄνανδρός ἐστιν, τὸ δὲ ἀδικεῖν φοβεῖται· πολλῶν γὰρ ἀδικημάτων γέμοντα τὴν ψυχὴν εἰς Ἄιδου ἀφικέσθαι πάντων ἔσχατον κακῶν ἐστιν. εἰ δὲ βούλει, σοὶ ἐγώ, ὥς τοῦτο οὕτως ἔχει, ἐθέλω λόγον λέξαι.

30 ΚΑΛ. Ἄλλ' ἐπέειπερ γε καὶ τᾶλλα ἐπέρανας, καὶ τοῦτο πέρανον.

LXXIX. Σπ. Ἄκουε δὴ, φασί, μάλα καλοῦ λόγου, ὃν 523
 σὺ μὲν ἡγήσῃ μῦθον, ὥς ἐγὼ οἶμαι, ἐγὼ δὲ λόγον· ὥς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοὶ λέξω ἃ μέλλω λέγειν. ὥσπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσει-
 5 δῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον. ἦν οὖν νόμος ὃδε περὶ ἀνθρώπων ἐπὶ Κρόνου, καὶ αἰεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐστιν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων
 νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν, b
 10 τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον καλοῦσιν, ἵεναι. τούτων δὲ δικασταὶ ἐπὶ Κρόνου καὶ ἔτι νεωστὶ τοῦ Διὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοντος ζῶντες ἦσαν ζώντων, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δικάζοντες ἥ μέλλοιεν τελευτᾶν. κακῶς οὖν αἱ δίκαι ἐκρίνοντο· ὃ τε
 15 οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμεληταὶ οἱ ἐκ μακάρων νήσων ἰόντες ἔλεγον πρὸς τὸν Δία, ὅτι φοιτῶεν σφίσιν ἄνθρωποι ἐκατέρωσε ἀνάξιοι. εἶπεν οὖν ὁ Ζεὺς· “ἀλλ' ἐγώ,” ἔφη, c
 “παύσω τοῦτο γιγνόμενον· νῦν μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι δικάζονται. ἀμπεχόμενοι γάρ,” ἔφη, “οἱ κρινόμενοι κρίνον-
 20 ται· ζῶντες γὰρ κρίνονται. πολλοὶ οὖν,” ἥ δ' ὅς, “ψυχὰς πονηρὰς ἔχοντες ἡμφιεσμένοι εἰσὶ σώματά τε καλὰ καὶ γένη καὶ πλούτους, καί, ἐπειδὰν ἡ κρίσις ᾗ, ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ μάρτυρες, μαρτυρήσοντες ὡς δικαίως βεβιώ-
 κασιν· οἱ οὖν δικασταὶ ὑπὸ τε τούτων ἐκπλήττονται, καὶ d
 25 ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικάζουσι, πρὸ τῆς ψυχῆς τῆς

αὐτῶν ὀφθαλμοὺς καὶ ὄτα καὶ ὅλον τὸ σῶμα προκεκα-
 λυμμένοι. ταῦτα δὴ αὐτοῖς πάντα ἐπίπροσθεν γίγνεται,
 καὶ τὰ αὐτῶν ἀμφιέσματα καὶ τὰ τῶν κρινομένων. πρῶ-
 τον μὲν οὖν," ἔφη, "παυστέον ἐστὶν προειδότας αὐτοὺς τὸν
 30 θάνατον. νῦν γὰρ προΐσασι. τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ
 εἴρηται τῷ Προμηθεῖ ὅπως ἂν παύσῃ αὐτῶν. ἔπειτα γυμ-
 νοὺς κριτέον ἀπάντων τούτων· τεθνεώτας γὰρ δεῖ κρίνε- e
 σθαι. καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ
 ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος
 35 ἐκάστου, ἐρῆμον πάντων τῶν συγγενῶν καὶ καταλιπόντα
 ἐπὶ τῆς γῆς πάντα ἐκείνον τὸν κόσμον, ἵνα δικαία ἡ κρί-
 σις ᾗ. ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα ἐγνωκὼς πρότερος ἢ ὑμεῖς
 ἐποιησάμην δικαστὰς ὑεῖς ἐμαυτοῦ, δύο μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας,
 Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυ, ἓνα δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης, Αἰακόν·
 40 οὗτοι οὖν ἐπειδὰν τελευτήσωσι, δικάσουσιν ἐν τῷ λειμῶνι, 524
 ἐν τῇ τριόδῳ, ἐξ ἧς φέρετον τὼ ὁδῷ, ἡ μὲν εἰς μακάρων
 νήσους, ἡ δ' εἰς Τάρταρον. καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας
 Ῥαδάμανθους κρινεῖ, τοὺς δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης Αἰακός·
 Μίνω δὲ πρεσβεῖα δώσω ἐπιδιακρίνειν, ἂν ἀπορητόν τι
 45 τὼ ἐτέρω, ἵνα ὡς δικαιοτάτῃ ἡ κρίσις ᾗ περὶ τῆς πορείας
 τοῖς ἀνθρώποις."

LXXX. Ταῦτ' ἐστίν, ὦ Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ ἀκηκοὺς
 πιστεύω ἀληθῆ εἶναι· καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων τοιόνδε τι b
 λογίζομαι συμβαίνειν. ὁ θάνατος τυγχάνει ὦν, ὡς ἐμοὶ
 δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖνπραγμάτοις διάλυσις, τῆς ψυχῆς
 5 καὶ τοῦ σώματος, ἀπ' ἀλλήλοιν· ἐπειδὰν δὲ διαλυθῇτον
 ἄρα ἀπ' ἀλλήλοιν, οὐ πολὺ ἦττον ἐκάτερον αὐτοῖν ἔχει τὴν
 ἔξιν τὴν αὐτοῦ, ἥνπερ καὶ ὅτε ἔζη ὁ ἄνθρωπος, τό τε σῶμα
 τὴν φύσιν τὴν αὐτοῦ καὶ τὰ θεραπεύματα καὶ τὰ παθή-
 ματα ἔνδηλα πάντα. οἷον εἴ τινος μέγα ἦν τὸ σῶμα e
 10 φύσει ἢ τροφῇ ἢ ἀμφοτέρα ζῶντος, τούτου καὶ ἐπειδὰν

ἀποθάνῃ ὁ νεκρὸς μέγας, καὶ εἰ παχύ, παχὺς καὶ ἀπο-
 θανόντος, καὶ τᾶλλα οὕτως· καὶ εἰ αὖ ἐπετήδευε κομᾶν,
 κομήτης τούτου καὶ ὁ νεκρός. μαστιγίας αὖ εἴ τις ἦν καὶ
 ἵχνη εἶχε τῶν πληγῶν οὐλὰς ἐν τῷ σώματι ἢ ὑπὸ μαστί-
 15 γων ἢ ἄλλων τραυμάτων ζῶν, καὶ τεθνεῶτος τὸ σῶμα
 ἔστιν ἰδεῖν ταῦτα ἔχον· (καὶ) κατεαγότα εἴ του ἦν μέλη ἢ
 διεστραμμένα ζῶντος, καὶ τεθνεῶτος ταῦτα ἔνδηλα. ἐνὶ δ
 δὲ λόγῳ, οἷος εἶναι παρεσκευάστο τὸ σῶμα ζῶν, ἔνδηλα
 ταῦτα καὶ τελευτήσαντος ἢ πάντα ἢ τὰ πολλὰ ἐπὶ τινα
 20 χρόνον. ταῦτόν δὴ μοι δοκεῖ τοῦτ' ἄρα καὶ περὶ τὴν
 ψυχὴν εἶναι, ὧ Καλλίκλεις· ἔνδηλα πάντα ἔστιν ἐν τῇ
 ψυχῇ, ἐπειδὰν γυμνωθῇ τοῦ σώματος, τά τε τῆς φύσεως
 καὶ τὰ παθήματα, ἃ διὰ τὴν ἐπιτήδευσιν ἐκάστου πράγ-
 ματος ἔσχεν ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ἄνθρωπος. ἐπειδὰν οὖν ἀφί-
 25 κωνται παρὰ τὸν δικαστήν, οἱ μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας παρὰ τὸν
 Ῥαδάμανθυν, ὁ Ῥαδάμανθυσ ἐκείνους ἐπιστήσας θεᾶται
 ἐκάστου τὴν ψυχὴν, οὐκ εἰδὼς ὅτου ἐστίν, ἀλλὰ πολλάκις
 τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐπιλαβόμενος ἢ ἄλλου ὁτουοῦν
 βασιλέως ἢ δυνάστου κατεΐδεν οὐδὲν ὑγιὲς ὄν τῆς ψυχῆς,
 30 ἀλλὰ διαμεμαστιγωμένην καὶ οὐλῶν μεστήν ὑπὸ ἐπιτορκιῶν
 καὶ ἀδικίας, ἃ ἐκάστη ἢ πρᾶξις αὐτοῦ ἐξωμόρξατο εἰς τὴν
 ψυχὴν, καὶ πάντα σκολιὰ ὑπὸ ψεύδους καὶ ἀλαζονείας καὶ
 οὐδὲν εὐθὺ διὰ τὸ ἄνευ ἀληθείας τεθράφθαι· καὶ ὑπὸ
 ἐξουσίας καὶ τρυφῆς καὶ ὕβρεως καὶ ἀκρατίας τῶν πρά-
 35 ξεων ἀσυμμετρίας τε καὶ αἰσχροτήτος γέμουσαν τὴν ψυ-
 χὴν εἶδεν· ἰδὼν δὲ ἀτίμως ταύτην ἀπέπεμψεν εὐθὺ τῆς
 φρουρᾶς, οἱ μέλλει ἐλθοῦσα ἀνατλήναι τὰ προσήκοντα
 πάθη.

LXXXI. Προσῆκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὑπ' ὃ
 ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ, ἢ βελτίονι γίγνεσθαι καὶ ὀνί-
 νασθαι ἢ παραδείγματι τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι, ἵνα ἄλλοι

ὁρῶντες πάσχοντα ἂν ἂν πάσχη φοβούμενοι βελτίους
 5 γίνωνται· εἰσὶν δὲ οἱ μὲν ὠφελούμενοί τε καὶ δίκην
 διδόντες ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων οὔτοι, οἱ ἂν ἰάσιμα
 ἁμαρτήματα ἁμάρτωσιν· ὅμως δὲ δι' ἀλγηδόνων καὶ ὀδυ-
 νῶν γίνεταί αὐτοῖς ἢ ὠφελία καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν Ἑλίου·
 οὐ γὰρ οἷόν τε ἄλλως ἀδικίας ἀπαλλάττεσθαι. οἱ δ' ἂν e
 10 τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι καὶ διὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι
 γένωνται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα γίνεταί, καὶ οὔτοι
 αὐτοὶ μὲν οὐκέτι ὀνίνανται οὐδέν, ἅτε ἀνίατοι ὄντες, ἄλλοι
 δὲ ὀνίνανται οἱ τούτους ὁρῶντες διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰ μέ-
 γιστα καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα πάθη πάσχοντας
 15 τὸν αἰεὶ χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρημένους ἐκεῖ
 ἐν Ἑλίου ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς αἰεὶ τῶν ἀδίκων ἀφικνου-
 μένοις θεάματα καὶ νοθετήματα. ὣν ἐγὼ φημι ἓνα καὶ a
 Ἀρχέλαον ἔσεσθαι, εἰ ἀληθῆ λέγει Πῶλος, καὶ ἄλλον
 ὅστις ἂν τοιοῦτος τύραννος ᾗ· οἶμαι δὲ καὶ τοὺς πολλοὺς
 20 εἶναι τούτων τῶν παραδειγμάτων ἐκ τυράννων καὶ βασι-
 λέων καὶ δυναστῶν καὶ τὰ τῶν πόλεων πραξάντων γεγονό-
 τας· οὔτοι γὰρ διὰ τὴν ἐξουσίαν μέγιστα καὶ ἀνοσιώ-
 τατα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνουσι. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ
 Ὅμηρος· βασιλέας γὰρ καὶ δυνάστας ἐκεῖνος πεποίηκεν
 25 τοὺς ἐν Ἑλίου τὸν αἰεὶ χρόνον τιμωρουμένους, Τάνταλον e
 καὶ Σίσυφον καὶ Τιτυόν· Θερσίτην δέ, καὶ εἴ τις ἄλλος
 πονηρὸς ἦν ἰδιώτης, οὐδεὶς πεποίηκεν μεγάλαις τιμωρίαις
 συνεχόμενον ὥς ἀνίατον· οὐ γάρ, οἶμαι, ἐξῆν αὐτῷ· διὸ
 καὶ εὐδαιμονέστερος ἦν ἢ οἷς ἐξῆν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Καλλί-
 30 κλεις, ἐκ τῶν δυναμένων εἰσὶ καὶ οἱ σφόδρα πονηροὶ
 γιγνόμενοι ἄνθρωποι· οὐδὲν μὴν κωλύει καὶ ἐν τούτοις 526
 ἀγαθοὺς ἀνδρας ἐγγίγνεσθαι, καὶ σφόδρα γε ἄξιον ἄγα-
 σθαι τῶν γιγνομένων· χαλεπὸν γάρ, ὦ Καλλίκλεις, καὶ
 πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον ἐν μεγάλῃ ἐξουσίᾳ τοῦ ἀδικεῖν γενό-

35 μεινον δικαίως διαβιώναι. ὀλίγοι δὲ γίνονται οἱ τοιοῦτοι·
 ἐπεὶ καὶ ἐνθάδε καὶ ἄλλοθι γεγόνασιν, οἶμαι δὲ καὶ ἔσονται
 καλοὶ καὶ αἰσθητοὶ ταύτην τὴν ἀρετὴν τὴν τοῦ δικαίως
 διαχειρίζειν ἃ ἂν τις ἐπιτρέπη· εἷς δὲ καὶ πάννυ ἐλλόγιμος
 γέγονε καὶ εἷς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσι-
 40 μάχου· οἱ δὲ πολλοί, ὧς ἄριστε, κακοὶ γίνονται τῶν δυνα-
 στῶν.

LXXXII. Ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἐπειδὴν ὁ Ῥαδάμανθους
 ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβῃ, ἄλλο μὲν περὶ αὐτοῦ οὐκ οἶδεν
 οὐδέν, οὐθ' ὅστις οὐθ' ὠντινων, ὅτι δὲ πονηρός τις· καὶ
 τοῦτο κατιδὼν ἀπέπεμψε εἰς Τάρταρον, ἐπισημηνάμενος,
 5 ἕαν τε ἰάσιμος ἕαν τε ἀνιάτος δοκῇ εἶναι· ὁ δὲ ἐκεῖσε
 ἀφικόμενος τὰ προσήκοντα πάσχει. ἐνίοτε δ' ἄλλην εἰσ-
 ιδὼν ὁσίως βεβιωκυῖαν καὶ μετ' ἀληθείας, ἀνδρὸς ἰδιώτου,
 ἢ ἄλλου τινός, μάλιστα μὲν, ἔγωγέ φημι, ὧς Καλλίκλεις,
 φιλοσόφου τὰ αὐτοῦ πράξαντος καὶ οὐ πολυπραγμονή-
 10 σαντος ἐν τῷ βίῳ, ἡγάσθη τε καὶ ἐς μακάρων νήσους
 ἀπέπεμψε. ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ ὁ Αἰακός· ἐκάτερος δὲ
 τούτων ῥάβδον ἔχων δικάζει· ὁ δὲ Μίνως ἐπισκοπῶν
 κάθηται, μόνος ἔχων χρυσοῦν σκῆπτρον, ὥς φησιν Ὀδυσ-
 σεὺς ὁ Ὀμήρου ἰδεῖν αὐτὸν

15 χρύσειον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσσιν.

Ἐγὼ μὲν οὖν, ὧς Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων
 πέπεισμαι, καὶ σκοπῶ ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κριτῇ ὥς
 ὑγιεστάτην τὴν ψυχὴν· χαίρειν οὖν ἑάσας τὰς τιμὰς τὰς
 τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν σκοπῶν πειράσομαι
 20 τῷ ὄντι ὥς ἂν δύνωμαι βέλτιστος ὢν καὶ ζῆν καὶ ἐπειδὴν
 ἀποθνήσκω ἀποθνήσκειν. παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους
 πάντας ἀνθρώπους, καθ' ὅσον δύνωμαι, καὶ δὴ καὶ σὲ
 ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ τοῦτον τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον,

ὃν ἐγὼ φημι ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγώνων εἶναι, καὶ
 25 ὀνειδίζω σοι, ὅτι οὐχ οἷός τ' ἔσει σαυτῷ βοηθῆσαι, ὅταν
 ἡ δίκη σοι ᾗ καὶ ἡ κρίσις ἦν νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἀλλὰ
 ἔλθων παρὰ τὸν δικαστὴν τὸν τῆς Αἰγίνης ὑόν, ἐπειδάν 527
 σου ἐπιλαβόμενος ἄγῃ, χασμήσει καὶ εἰλιγγιάσεις οὐδὲν
 ἦττον ἢ ἐγὼ ἐνθάδε σὺν ἐκεῖ, καὶ σε ἴσως τυπτήσῃ τις καὶ
 30 ἐπὶ κόρρῃς ἀτίμως καὶ πάντως προπηλακίει.

LXXXIII. Τάχα δ' οὖν ταῦτα μῦθός σοι δοκεῖ λέγε-
 σθαι ὥσπερ γραδὸς καὶ καταφρονεῖς αὐτῶν, καὶ οὐδέν γ'
 ἂν ᾖν θαυμαστὸν καταφρονεῖν τούτων, εἴ πῃ ζητοῦντες
 εἴχομεν αὐτῶν βελτίω καὶ ἀληθέστερα εὑρεῖν · νῦν δὲ ὁρᾷς,
 5 ὅτι τρεῖς ὄντες ὑμεῖς, οἵπερ σοφώτατοί ἐστε τῶν νῦν Ἑλλή-
 νων, σύ τε καὶ Πῶλος καὶ Γοργίας, οὐκ ἔχετε ἀποδείξαι, ὡς
 δεῖ ἄλλον τινὰ βίον ζῆν ἢ τοῦτον, ὅσπερ καὶ ἐκείσε
 φαίνεται συμφέρων. ἀλλ' ἐν τοσούτοις λόγοις τῶν ἄλλων
 ἐλεγχομένων μόνος οὗτος ἡρεμεί ὁ λόγος, ὡς εὐλαβητέον
 10 ἐστὶν τὸ ἀδικεῖν μᾶλλον ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι, καὶ παντὸς μᾶλ-
 λον ἀνδρὶ μελετητέον οὐ τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸν ἀλλὰ τὸ
 εἶναι, καὶ ἰδία καὶ δημοσία · ἐὰν δέ τις κατὰ τι κακὸς
 γίγνηται, κολαστέος ἐστί, καὶ τοῦτο δεύτερον ἀγαθὸν μετὰ
 τὸ εἶναι δίκαιον, τὸ γίγνεσθαι καὶ κολαζόμενον διδόναι
 15 δίκην · καὶ πᾶσαν κολακείαν καὶ τὴν περὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν
 περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ περὶ ὀλίγους καὶ περὶ πολλούς,
 φευκτέον · καὶ τῇ ῥητορικῇ οὕτω χρηστέον ἐπὶ τὸ δίκαιον
 αἰεὶ, καὶ τῇ ἄλλῃ πάσῃ πράξει.

Ἔμοι οὖν πειθόμενος ἀκολούθησον ἐνταῦθα, οἳ ἀφικό-
 20 μενος εὐδαιμονήσεις καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας, ὡς ὁ λόγος
 σημαίνει. καὶ ἕασόν τινά σου καταφρονῆσαι ὡς ἀνοήτου
 καὶ προπηλακίσαι, ἐὰν βούληται, καὶ ναὶ μὰ Δία σύ γε α
 θαρρῶν πατάξαι τὴν ἄτμον ταύτην πληγὴν · οὐδὲν γὰρ
 δευνὸν πείσει, ἐὰν τῷ ὄντι ᾗς καλὸς καγαθός, ἀσκῶν ἀρε-

- 25 τήν. κάπειτα οὕτω κοινῇ ἀσκήσαντες, τότε ἤδη, ἐὰν δοκῇ
 χρῆναι, ἐπιθησόμεθα τοῖς πολιτικοῖς, ἢ ὅποιον ἂν τι ἡμῖν
 δοκῇ, τότε βουλευσόμεθα, βελτίους ὄντες βουλευέσθαι ἢ
 νῦν. αἰσχροὺς γὰρ ἔχοντας γε ὥς νῦν φαινόμεθα ἔχειν,
 ἔπειτα νεανιεύεσθαι ὥς τι ὄντας, οἷς οὐδέποτε ταῦτα δοκεῖ
 30 περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων · εἰς τοσοῦ- e
 τον ἤκομεν ἀπαιδευσίας · ὥσπερ οὖν ἡγεμόνι τῷ λόγῳ
 χρῆσόμεθα τῷ νῦν παραφανέντι, ὃς ἡμῖν σημαίνει, ὅτι
 οὗτος ὁ τρόπος ἄριστος τοῦ βίου, τὴν δικαιοσύνην καὶ
 τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἀσκοῦντας καὶ ζῆν καὶ τεθνάναι. τούτῳ
 35 οὖν ἐπώμεθα, καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῶμεν, μὴ ἐκείνῳ
 ᾧ σὺ πιστεύων ἐμὲ παρακαλεῖς · ἔστι γὰρ οὐδενὸς ἄξιος,
 ᾧ Καλλίκλεις.

COLLEGE SERIES OF GREEK AUTHORS

EDITED UNDER THE SUPERVISION OF

JOHN WILLIAMS WHITE, PH.D., *Professor of Greek in Harvard University,*

AND

THOMAS D. SEYMOUR, M.A., *Hillhouse Professor of the Greek Language
and Literature in Yale College.*

With the coöperation of eminent scholars, each of whom is responsible for
the details of the work in the volume which he edits.

THIS series is intended to include the works either entire or selected
of all the Greek authors suitable to be read in American colleges.
The volumes contain an Introduction, Text, Notes, Rhythmical Schemes
where necessary, an Appendix including a brief bibliography and
critical notes, and a full Index. In accordance with the prevailing
desire of teachers, the notes are placed below the text; but in order to
accommodate all, and, in particular, to provide for examinations, the text
is printed and bound separately. All except text editions are bound
both in cloth and in paper. Large Porson type and clear diacritical
marks emphasize distinctions and minimize the strain upon the student's
eyes.

The publishers no longer supply the text editions free of charge with
the text-and-note editions, but send free of charge to any teacher of
Greek, on his application, as many copies of the text as he may desire
for use in the class-room and in examinations, in number not to exceed
the copies of the text-and-note edition purchased by the class. Copies
of the text edition may still be had separately, bound only in paper, at
the uniform price of forty cents each.

The following Volumes are ready:

Aeschines against Ctesiphon ("On the Crown"). Edited on the basis of
Weidner's edition, by Professor Rufus B. Richardson, Ph.D., of Dartmouth
College.

Edition with Text and Notes: 279 pp. Cloth, \$1.40. Paper, \$1.10.

Text Edition: 76 pp. Paper, 40 cents.

Aristophanes, Clouds. Edited on the basis of Kock's edition, by Professor
M. W. Humphreys, Ph.D., LL.D., of the University of Virginia.

Edition with Text and Notes: 252 pp. Cloth, \$1.40. Paper, \$1.10.

Text Edition: 88 pp. Paper, 40 cents.

COLLEGE SERIES OF GREEK AUTHORS

Euripides, *Bacchantes*. Edited on the basis of Wecklein's edition, by Professor I. T. Beckwith, Ph.D., of *Trinity College*.

Edition with Text and Notes: 146 pp. Cloth, \$1.25. Paper, 95 cents.

Text Edition: 64 pp. Paper, 40 cents.

Euripides, *Iphigenia among the Taurians*. Edited by Professor Isaac Flagg, Ph.D.

Edition with Text and Notes: 197 pp. Cloth, \$1.40. Paper, \$1.10.

Text Edition: 69 pp. Paper, 40 cents.

Homer. *Introduction to the Language and Verse of Homer*. By Professor Seymour.

104 pp. Cloth, 75 cents. Paper, 60 cents.

Homer, *Iliad, Books I.-III*. Edited on the basis of the Ameis-Hentze edition, by Professor Seymour.

Edition with Text and Notes: 235 pp. Cloth, \$1.40. Paper, \$1.10.

Text Edition: 66 pp. Paper, 40 cents.

Homer, *Iliad, Books IV.-VI*. Edited on the basis of the Ameis-Hentze edition, by Professor Seymour.

Edition with Text and Notes: 220 pp. Cloth, \$1.40. Paper, \$1.10.

Text Edition: 66 pp. Paper, 40 cents.

Homer, *Odyssey, Books I.-IV*. Edited on the basis of the Ameis-Hentze edition, by Professor B. Perrin, Ph.D., of *Adelbert College of Western Reserve University*.

Edition with Text and Notes: 229 pp. Cloth, \$1.40. Paper, \$1.10.

Text Edition: 75 pp. Paper, 40 cents.

Plato, *Apology and Crito*. Edited on the basis of Cron's edition, by Professor L. Dyer, B.A. (Oxon.).

Edition with Text and Notes: 204 pp. Cloth, \$1.40. Paper, \$1.10.

Text Edition: 50 pp. Paper, 40 cents.

Plato, *Gorgias*. Edited on the basis of the Deuschle-Cron edition, by Gonzalez Lodge, Ph.D., *Associate in Bryn Mawr College*.

Edition with Text and Notes: 308 pp. Cloth, \$1.65. Paper, \$1.35.

Text Edition: 118 pp. Paper, 40 cents.

Plato, *Protagoras*. The commentary of Sauppe translated with additions, by Professor J. A. Towle, B.A., of *Iowa College*.

Edition with Text and Notes: 179 pp. Cloth, \$1.25. Paper, 95 cents.

Text Edition: 69 pp. Paper, 40 cents.

COLLEGE SERIES OF GREEK AUTHORS

Sophocles, *Antigone*. Edited on the basis of Wolff's edition, by Professor M. L. D'Ooge, Ph.D., LL.D., of the *University of Michigan*.

Edition with Text and Notes: 196 pp. Cloth, \$1.40. Paper, \$1.10.

Text Edition: 59 pp. Paper, 40 cents.

Thucydides, *Book I*. Edited on the basis of Classen's edition, by the late Professor C. D. Morris, M.A. (Oxon.), of *Johns Hopkins University*.

Edition with Text and Notes: 350 pp. Cloth, \$1.65. Paper, \$1.35.

Text Edition: 91 pp. Paper, 40 cents.

Thucydides, *Book V*. Edited on the basis of Classen's edition, by Harold North Fowler, Ph.D., of *Phillips Academy, Exeter*.

Edition with Text and Notes: 214 pp. Cloth, \$1.40. Paper, \$1.10.

Text Edition: 67 pp. Paper, 40 cents.

Thucydides, *Book VII*. Edited on the basis of Classen's edition, by Professor Charles Forster Smith, Ph.D., of *Vanderbilt University*.

Edition with Text and Notes: 202 pp. Cloth, \$1.40. Paper, \$1.10.

Text Edition: 68 pp. Paper, 40 cents.

Xenophon, *Hellenica I.-IV*. Edited on the basis of Büchsenschild's edition, by Professor Irving J. Manatt, Ph.D., LL.D.

Edition with Text and Notes: 286 pp. Cloth, \$1.65. Paper, \$1.35.

Text Edition: 138 pp. Paper, 40 cents.

The following Volumes are in preparation:

Aeschylus, *Persians* and *Prometheus*; Andocides; Aristophanes, *Birds* and *Knights*; Demosthenes, *Private Orations*; Euripides, *Alcestis*; Herodotus; Homer, *Iliad* and *Odyssey*; Lucian, *Selected Dialogues*; Lysurgus; Lysias, *Selected Orations*; Plato, *Laches* and *Euthyphro*; Plutarch, *Selected Lives*; Theocritus; Thucydides; Xenophon, *Hellenica V.-VII.* and *Memorabilia*; New Testament, *The Gospel of John* and *Acts of the Apostles*.

October, 1890.

GINN & COMPANY, Publishers,

BOSTON, NEW YORK, AND CHICAGO.

4037 .

THE INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
10 ELMSLEY PLACE
TORONTO 5, CANADA,

4037.

